

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2558

การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษา
อิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

The Teachers' Development of Learning Management Skills and
Techniques for Mosque-based Islamic Educational Centers (TADIKA) in
Three Southern Border Provinces

มูหำมัดสุหัยมี เฮงยามา

อับดุลรอแม สุธลง

มะนาวาวิ มามะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ธันวาคม 2558

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2558

การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษา
อิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

มูหัมมัดสุหมี เสงยามา

อับดุลรอแม สุธลง

มะนาวาวิ มามะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

สนับสนุนโดย สำนักบริหารโครงการส่งเสริมการวิจัย
ในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สำเร็จลงได้สนับสนุนการวิจัยจากโครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา จึงขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่ให้คำแนะนำในการดำเนินงานและกิจกรรมส่งเสริมการวิจัยต่างๆ และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในงานวิจัยนี้ทำให้ได้เครื่องมือการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ

ขอขอบคุณผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ที่ให้ความอนุเคราะห์คัดเลือกครูตาดีกาในสังกัด เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมอบรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ และครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดทุกคนที่มีส่วนร่วมในการทำให้วิจัยนี้สำเร็จ

ขอขอบคุณผู้บริหารคณะครุศาสตร์ และอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยครั้งนี้ จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

มุหำมัดสุหมี เสงยามา

20 ธันวาคม 2558

หัวข้อวิจัย การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ชื่อผู้วิจัย ดร.มุหำมัดสุหมี เสงยามา และคณะ

คณะ คณะครุศาสตร์

สถาบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ปีที่สำเร็จ 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ 2) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูผู้เข้ารับการอบรมระหว่างก่อนกับหลังเรียนจากกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและทักษะการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบ แบบประเมินทักษะ และแบบประเมินความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test) ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. การประเมินระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาด้านความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครู ด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$) ส่วนด้านความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ที่อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครู ด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านเทคนิคการวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.06$)

2. ความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ระดับความพึงพอใจของครูผู้เข้าอบรมต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อความเรียงจากพอใจมากที่สุดไปน้อยสุด คือ การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน วิทยากรมีประสบการณ์ในเรื่องราวที่ถ่ายทอด และประโยชน์ที่ได้จากการอบรมปฏิบัติการ และลำดับชั้นการถ่ายทอดความรู้/เนื้อหา โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.23, 4.22 และ 4.18 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การพัฒนา ทักษะการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด

Title	The Teachers' Development of Learning Management Skills and Techniques for Mosque-based Islamic Educational Centers in Three Southern Border Provinces
The Researcher	Dr. Muhammadsuhaimi Haengyama and Team
Faculty	Education
Institute	Yala Rajabhat University
Year	2015

Abstract

The proposes of this research were 1) to develop of Learning Management Skills and Techniques 2) to compare the knowledge and understanding of learners

between before instruction and after instruction in learning management skills and techniques activity and 3) to study the learners' satisfaction toward learning management skill and technique activities. The samples were 60 teachers of Mosque-based Islamic Educational Centers in Three Southern Border Provinces which obtain by purposive sampling. The instruments were the testing, questionnaire toward learning management skills and questionnaire on satisfaction toward of learning management activity. The data were analyzed with percentage, average, standard deviation and t-test. The results of research showed:

1) The evaluation of learners on learning management skills and techniques activity after instruction at a good level ($\bar{X} = 4.05$)

2) The knowledge and understanding of learners after instruction in learning management skills and techniques activity was higher than before instruction at the significance of 0.05

3) The learners' satisfaction toward learning management skills and techniques activity was the high level ($\bar{X} = 4.06$) when considering the list of questions sorted from most to least satisfied found applying knowledge in learning practice, Trainers experienced in conveying the knowledge, the benefits of trainings and the hierarchy of knowledge and content with average respectively were 4.23, 4.22 and 4.18.

Keywords: Development, learning management skills, learning management techniques, Islamic education center of mosque

เรื่อง	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	จ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตของวิจัย	2
ประโยชน์ที่ได้รับ	3
ทฤษฎี สมมุติฐาน และกรอบแนวความคิดของการวิจัย	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	4
การจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)	8
เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	14
ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้	23
แนวคิดและการจัดการเรียนรู้ในอิสลาม	40
เอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้	46
เอกสารเกี่ยวกับสื่อและแหล่งการเรียนรู้	54
เอกสารเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล	61

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
กรอบแนวคิดการวิจัย	70
3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	72
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล	74
สารบัญ (ต่อ)	
เรื่อง	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	74
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	78
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	94
สรุปผลการวิจัย	94
อภิปรายผลการวิจัย	95
ข้อเสนอแนะ	96
บรรณานุกรม	98
ภาคผนวก	102
ใบความรู้ที่ 1 เทคนิคและทักษะการจัดการเรียนรู้	103
ใบความรู้ที่ 2 ทักษะและเทคนิคการสอน	109
ใบความรู้ที่ 3 ทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ตาม	
แผน	116
ใบความรู้ที่ 4 สื่อและแหล่งการเรียนรู้	121
ใบงานที่ 1 สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	132
ใบงานที่ 2 ขั้นตอนและรูปแบบการจัดการเรียนรู้	146
ใบงานที่ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้	147
แบบทดสอบวัดความรู้	149
แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับ ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์	
การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด	153
แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการอบรมปฏิบัติการ	159
ภาพกิจกรรมการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้	161
ประวัตินักวิจัย	168
รายงานสรุปการเงิน	174

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าอบรม	79
2	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการอบรม	80
3	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผนก่อนการอบรม	80
4	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ก่อนการอบรม	81
5	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะในการวัดและประเมินผลก่อนการอบรม	82
6	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการอบรม	83
7	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแผนก่อนการอบรม	84
8	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ก่อนการอบรม	85
9	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคในการวัดและประเมินผลก่อนการอบรม	86
10	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ก่อนการอบรม	87
11	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรม	88
12	คะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียน หลังเรียน คะแนนความแตกต่าง คะแนนความแตกต่างกำลังสอง และค่าที (t-test)	89
13	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการอบรมต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้	92

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้	20
2 ความสัมพันธ์ของการวัดผลและการประเมินผล	63
3 กรอบแนวคิดในการวิจัย	70

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน เนื่องด้วยการเรียนรู้ทำให้มนุษย์ได้รับประสบการณ์อันเป็นประโยชน์ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งภายนอกและภายในระบบโรงเรียน ห้องเรียน การเรียนรู้จึงเป็นกิจกรรมและกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมช่วงเวลายาวนานตลอดชีวิตของบุคคลทุกเพศทุกวัย (ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้, 2556: 5) กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด คนสามารถเรียนรู้ได้จากการได้ยินการสัมผัส การอ่าน การใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอนนำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไข และสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอน รวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน. (ทฤษฎีการเรียนรู้, 2557: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 6 กำหนดให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 33 บัญญัติให้มีการจัดการทำแผนการศึกษาแห่งชาติที่บูรณาการศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและกีฬา กับการศึกษาทุกระดับและเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, พ.ศ. 2545-2559)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักศาสนาอิสลามของชุมชน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนศรัทธาต่ออัลลอฮ์ นำหลักคำสอนมาเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม การพูดคุยอย่างสม่ำเสมอ การนำเรื่องราวผ่านการปฏิบัติและบอกเล่าจากอดีตสู่ปัจจุบัน การทำกิจกรรมทางศาสนาบูรณาการเป็นบทเรียนเพื่อถ่ายทอดแก่เด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของชุมชน และแนวทางในการพัฒนาและสนับสนุนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ที่สำคัญคือการพัฒนาบุคลากรครูทั้งในด้านความรู้ความสามารถทางด้านศาสนาและความชำนาญในวิชาชีพครู การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน การบูรณาการหลักสูตรด้านศาสนาในสถาบันที่

เกี่ยวข้องเพื่อลดความซ้ำซ้อนและการทำงานแบบแยกส่วน อีกทั้งการผลักดันให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา ภายใต้ฐานแนวคิดแบบไตรภาคี ระหว่างหน่วยงานรัฐ สถาบันวิชาการ องค์กรพัฒนาชุมชน/เอกชนและองค์กรชุมชน. (ศรีสุตา ไชยวิจารณ์ และคณะ, 2557: ไม่ปรากฏเลขหน้า)

คำว่า ตาติกา (TADIKA) มาจากคำย่อภาษามลายูว่า “Taman Didikan Kanak-Kanak” หมายถึงสวน หรืออุทยานหรือศูนย์อบรมเด็กเล็ก ซึ่งอาจจะหมายถึงโรงเรียนอนุบาลในบางครั้ง แต่ตาติกาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ใช่โรงเรียนอนุบาล เพราะอายุของผู้เรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยประถมศึกษา ส่วนน้อยมากที่จะอยู่ในวัยอนุบาล (อัปตนาหดี อะละมาต, 2556: 25)

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด หรือที่รู้จักกันในชื่อตาติกา เป็นแหล่งเรียนรู้อิสลามและเป็นสถาบันการศึกษาสำหรับเยาวชนมุสลิมที่เก่าแก่ที่สุดสถาบันหนึ่ง ที่ถือกำเนิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมๆกับการมีอยู่ของมัสยิดในชุมชนนั้นๆ โดยมีชาวบ้านในพื้นที่ร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บุตรหลานในชุมชน มีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กหรือเยาวชนมุสลิม ให้เป็นคนที่มีคุณธรรม สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม จึงเป็นเสมือนการศึกษาภาคบังคับที่ผู้ปกครองทุกคนให้ความสำคัญ ซึ่งผลจากการเรียนการสอน ทำให้เด็กมีความรู้และทักษะ สามารถนำความรู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และสมบูรณ์ตามวิถีมุสลิม

อิสลามให้ความสำคัญกับการศึกษาอิสลามได้ยกย่องผู้มีความรู้และอัลลอฮ์ก็จะยกเกียรติผู้มีความรู้ เพราะการเรียนรู้ในอิสลามนั้นต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังที่อัลลอฮ์ (ซ.บ.) ได้ตรัสในอัลกุรอาน ที่มีความว่า “จงกล่าวเถิดมุฮัมมัด บรรดาผู้รู้และบรรดาผู้ไม่รู้จะเท่าเทียมกันหรือ แท้จริงบรรดาผู้มีความสติปัญญาเท่านั้นที่จะใคร่ครวญ” (อิซซูมฺร 39 : 9)

จากท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) ได้กล่าวในอัลฮาดิษที่มีความว่า “ความประเสริฐของผู้มีความรู้ ย่อมเหนือกว่านักทำอิบาดะฮ์ ประดุจดัง ความประเสริฐของดวงจันทร์ในคืนเดือนเพ็ญ ที่ (โดดเด่น) เหนือบรรดาหมู่ดวงดาวอื่นๆ รายงานโดย อิบ์ดาวูด อัตติรมิซีย์ อันนะซายีย์ จากท่านอบีดรรดาอ์”

จากความหมายอัลกุรอาน และอัลฮาดิษ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นหลักฐานอย่างชัดเจนแล้วว่าความตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาหาวิชาความรู้เป็นสิ่งจำเป็นอย่างแน่นอน ซึ่งอิสลามเองได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนหรือเทคนิคการสอนอย่างยิ่ง เนื่องจากเทคนิคการสอนนั้นเป็นทักษะสำคัญที่จะไปช่วยเติมเต็มกระบวนการสอน ขั้นตอนการสอน และวิธีการสอนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การจัดการเรียนรู้ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) จึงเป็นปัจจัยและแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชนหรือท้องถิ่น ที่จำเป็นที่จะต้องพัฒนาและยกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพ เพราะจากการลงพื้นที่สำรวจการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มดังกล่าว จะพบว่า ครูหรือวิทยากรอิสลามศึกษาที่สอนอยู่ตามศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดส่วนใหญ่นั้น ยังขาดองค์ความรู้ด้านทักษะ เทคนิควิธีการ และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ครูจะใช้เทคนิคหรือรูปแบบการสอนแบบเดิมๆ และไม่หลากหลาย ไม่พยายามที่จะพัฒนารูปแบบและวิธีการการจัดการเรียนรู้ ดังนั้นเพื่อให้การจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)
- เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ก่อนและหลังการอบรม
- เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การวิจัยในครั้งนี้มุ่งพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ
 - 2.1.1 กิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้
 - 2.2 ตัวแปรตาม
 - 2.2.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
 - 2.2.2 ความพึงพอใจของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้
3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 3.1 ประชากร ได้แก่ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
 - 3.2 กลุ่มตัวอย่างการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ครูครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 60 คน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับ
 - 1) ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
 - 2) การพัฒนาและสร้างสื่อในการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
 - 3) แนวทางการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดหรือตาดีกา มีรูปแบบและแนวทางการพัฒนาครูด้านทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้

สมมุติฐานของการวิจัย

ความรู้ ความเข้าใจของครูผู้เข้ารับการอบรม ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ แตกต่างกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดประสบการณ์ สถานการณ์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ทักษะการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถ หรือความชำนาญของครูในการสอน ซึ่งทักษะจะไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ถ้าไม่ฝึกฝนทักษะ การสอนมีหลายทักษะด้วยกันที่ใช้ในแต่ละคาบหรือแต่ละชั่วโมงผู้เป็นครูได้มีการฝึกฝนเพื่อเป็นพื้นฐานในการสอนต่อไป แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. **การวางแผนการจัดการเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการกำหนดรายละเอียดของรายวิชาที่ครูนำมาจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น
2. **การจัดการเรียนรู้ตามแผน** หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญของครูในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนตามแผนการสอนที่ได้กำหนด เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น
3. **การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญของครูในการนำสื่อหรือเลือกสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น
4. **การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญของครูเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา ตัดสินต่อความก้าวหน้าหรือการพัฒนาของผู้เรียน

เทคนิคการจัดการเรียนรู้ หมายถึง กลวิธีต่างๆที่ครูผู้สอนใช้เสริมกระบวนการ ขั้นตอนวิธีการ หรือการกระทำใดๆ เพื่อช่วยให้กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือการกระทำนั้นๆ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. **การวางแผนการจัดการเรียนรู้** หมายถึง กลวิธีในการกำหนดรายละเอียดของรายวิชาที่ครูนำมาจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น
2. **การจัดการเรียนรู้ตามแผน** หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญของครูในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนตามแผนการสอนที่ได้กำหนด เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น
3. **การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้** หมายถึง เทคนิค กลวิธีของครูในการนำเสนอหรือเลือกสื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น
4. **การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้** หมายถึง เทคนิค กลวิธีของครูเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณา ตัดสิน ต่อความก้าวหน้าหรือการพัฒนาของผู้เรียน

ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด หมายถึง ศูนย์อบรมเด็กเล็ก หรือสถาบันการศึกษาสำหรับเยาวชนมุสลิมที่เก่าแก่ที่สุดสถาบันหนึ่ง ที่ถือกำเนิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้บุตรหลานในชุมชน มีเป้าหมายเพื่อปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กหรือเยาวชนมุสลิม ให้เป็นคนที่มีคุณธรรม สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลักการของศาสนาอิสลาม

ความพึงพอใจของครู หมายถึง ความรู้สึกชอบของครูผู้เข้าอบรมที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)
2. เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
 - 2.1 ความหมายของการเรียนรู้
 - 2.2 ลำดับขั้นของการเรียนรู้
 - 2.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้
 - 2.4 ประเภทของการการเรียนรู้
 - 2.5 กระบวนการเกิดการเรียนรู้
3. ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้
 - 3.1 ความหมายทักษะการจัดการเรียนรู้
 - 3.2 ความสำคัญของทักษะการจัดการเรียนรู้
 - 3.3 ประเภทของทักษะการจัดการเรียนรู้
 - 3.4 เทคนิคและทักษะการจัดการเรียนรู้
4. แนวคิดและการจัดการเรียนรู้ในอิสลาม
5. เอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้
 - 5.1 การวางแผนการจัดการเรียนรู้
 - 5.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 5.3 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
 - 5.4 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี
6. เอกสารเกี่ยวกับสื่อและแหล่งการเรียนรู้
 - 6.1 ความหมายของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
 - 6.2 พัฒนาการของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
 - 6.3 ประเภทของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
 - 6.4 ประโยชน์ของสื่อและแหล่งการเรียนรู้
7. เอกสารเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล
 - 7.1 ความหมายของการวัดและการประเมินผล

7.2 ลักษณะของการวัดและการประเมินผล

7.3 จุดมุ่งหมายของการวัดและการประเมินผล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

สำนักพัฒนาการศึกษา ได้ให้ความหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ว่า ตาดีกามาจากคำย่อภาษามลายูว่า (ตามัน) แปลว่าสถานที่ที่ให้การอบรม สั่งสอน (ดีดีกัน) แปลว่า การอบรมบ่มนิสัย การเลี้ยงดู และการให้ความรู้แก่เด็ก (กาน็อกๆ) แปลว่าเด็กๆ ที่ได้รับการเข้าอบรม และเรียนรู้ เพราะฉะนั้นคำว่าตาดีกา จึงหมายถึง สถานที่เลี้ยงดูอบรมจริยธรรมให้แก่เด็กเล็กๆ

สำนักผู้ตรวจราชการที่ 12 ได้ให้ความหมายของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ว่า ตาดีกามาจากคำย่อภาษามลายูที่ล้อมาจากระบบการเลี้ยงดูเด็กเล็ก ในมาเลเซียเขียนว่า TADIKA เป็นคำย่อมาจากคำว่า Taman Didikan Kanak Kanak ซึ่งสามารถแยกคำ เพื่อให้ความหมายในภาษาไทยคือ TA มาจากคำว่า Taman แปลว่า สวน DI มาจากคำว่า Didikan แปลว่า เลี้ยงดู/ดูแล และ KA มาจากคำ ว่า Kanak Kanak แปลว่า เด็กเล็กๆ หรือในบางพื้นที่จะเรียกเป็น Taman Bimbingan Kanak Kanak ซึ่งมีคำที่ต่างกันคือ Bimbingan มีความหมายคือ การชักนำ นำทาง ประคับประคอง ดูแล ฯลฯ (อับดุลอาซิซ เจ๊ะมามะ, 2556: 31)

1.1 การจัดการหลักสูตรการเรียนและการใช้หลักสูตร

ในขณะที่ศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้กำหนดให้ใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูฮ์อิสลามปี พ.ศ.2548/ฮ.ศ.1426 ซึ่งปัจจุบันยังใช้หลักสูตรดังกล่าวในการจัดการเรียนการสอน โดยมีเนื้อหาสาระ และรายละเอียด ดังนี้ (กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย, 2548: 1-25)

หลักการสำคัญการจัดการหลักสูตร และการใช้หลักสูตรมีดังนี้

1) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในหลักการภาคบังคับ (ฟัรฎูฮ์) ของศาสนาอิสลาม

2) เป็นการศึกษาเพื่อปฏิบัติศาสนกิจ และยึดมั่นในหลักการศาสนาในการประกอบศาสนกิจ และการดำรงชีวิตประจำวัน

3) เป็นการศึกษาที่สนองตอบความต้องการของท้องถิ่น

4) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นมุสลิมที่ดี และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

5) เป็นการศึกษาพื้นฐานที่สามารถศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

6) เป็นหลักสูตรการศึกษาที่สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์ได้

1.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การศึกษาวิชาอิสลามศึกษาตามหลักสูตรนี้มุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความตระหนักในหลักการศรัทธา และปฏิบัติศาสนกิจตามที่ศาสนากำหนด ดังต่อไปนี้

- 1) มีความรู้ ความเข้าใจหลักการขั้นพื้นฐานของศาสนาอิสลาม
- 2) มีความสามารถในการอ่านและการเขียน
- 3) มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
- 4) เป็นมุสลิมที่ดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ
- 5) สามารถนำหลักคำสอนของศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

1.3 โครงสร้างของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของมัสยิดสามารถดำเนินการอย่างมีระบบ และผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติในการจัดการหลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอื่นประจามัสยิดดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตร ดังนี้

ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 2 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาของผู้เรียน คือช่วงชั้นที่ 1 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ระดับอิสลามศึกษาตอนต้น ปีที่ 4-6

สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน ประกอบด้วย 8 รายวิชา ได้แก่ อัล-กุรอาน อัล-ฮะดีษ หลักศรัทธา ศาสนบัญญัติ ศาสนาประวัติ จริยธรรม ภาษาอาหรับ และ ภาษามลายู

1.4 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

หลักสูตรอิสลามศึกษาฟัรฎูอื่นประจามัสยิด กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน เมื่อเรียนจบหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้เฉพาะส่วนที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตให้มีคุณภาพ สำหรับสาระตามที่ศาสนาบังคับ ตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน ผู้จัดการหลักสูตรสามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษามีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สาระที่ 1 อัล-กุรอาน

1.1 เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักการอ่านอัลกุรอาน สามารถท่องจำ และอธิบายอัลกุรอานเพื่อนำไปในการดำเนินชีวิต

1.2 ยึดมั่นในหลักคำสอนอัล-กุรอาน และนำมาปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

สาระที่ 2 อัล-ฮะดีษ

2.1 เข้าใจความหมายความสำคัญ สามารถท่องจำ อัล-ฮะดีษ และนำไปใช้ในชีวิต

2.2 ยึดมั่นหลักคำสอนอัล-อะดีซ และนำไปปฏิบัติตามในการดำเนินชีวิต

สาระที่ 3 หลักศรัทธา

3.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญ หลักฐานของหลักศรัทธา และโทษของการตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ การสิ้นสภาพจากการเป็นมุสลิม เพื่อเป็นบ่าวที่ยำเกรง และภักดีต่ออัลลอฮ์

3.2 ยึดมั่นในหลักศรัทธา นามาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และสามารถแก้ปัญหาสังคม และสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สาระที่ 4 ศาสนบัญญัติ

4.1 เข้าใจกฎ หลักการ และบทบัญญัติอิสลามเกี่ยวกับอิสลามเกี่ยวกับอิบาตะฮ์ มุอามาละฮ์ และอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติศาสนกิจ และดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

4.2 เห็นคุณค่า ปฏิบัติตามบทบัญญัติอิสลาม และสามารถนำมาวิเคราะห์กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของเหตุและผล

สาระที่ 5 ศาสนประวัติ

5.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของประวัติศาสตร์อิสลามในแต่ละยุคสมัยนบีและคอลีฟะฮ์รอชิดีน

5.2 มีความภาคภูมิใจในการมีวิถีชีวิตตามแนวทางของศาสดา

สาระที่ 6 จริยธรรม

6.1 เข้าจริยธรรมอิสลาม สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตน บาเพญประโยชน์ต่อครอบครัว สังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

6.2 ยึดมั่น และปฏิบัติตามจริยธรรมอิสลามในการดา เนินชีวิตอย่างถูกต้อง

สาระที่ 7 ภาษาอาหรับ

เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียน เห็นคุณค่า และมีทักษะในการใช้ภาษาอาหรับเพื่อการเรียนรู้ ค้นคว้า ตีความบทบัญญัติอิสลาม และสื่อความหมาย

สาระที่ 8 ภาษามลายู

เข้าใจกระบวนการฟัง ดู พูดอ่าน และเขียน เห็นคุณค่าและมีทักษะในการใช้ภาษามลายู เพื่อการเรียนรู้ สื่อความหมาย และค้นคว้าความรู้จากแหล่งวิทยาการเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ (อับดุลอาซิซ เจ๊ะมามะ, 2556: 40-41)

1.5 การจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา

ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ฉะนั้นครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะผู้ถ่ายทอดความรู้ และเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำ ข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ของความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎุฮีนประจักษ์ยึด นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการรับรู้เข้าใจและคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้ถูกต้องเหมาะสมการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่างๆ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเองจากผู้สอนการเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้บูรณาการการเรียนรู้คุณธรรม

ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการ การจัดการ กระบวนการอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการเป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดครูเป็นหลักโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างสาระการเรียนรู้มาบูรณาการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจัดได้หลายลักษณะ

1.6 สื่อการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรอิสลามศึกษาฟิรฎุฮีนประจักษ์ยึดนี้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้หลักคำสอนที่ถูกต้องอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้ได้จากสื่อการเรียน และแหล่งประเทศชาติ รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชนและอื่นๆ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำ สื่อต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อและแหล่งความรู้ โดยเฉพาะหนังสือเรียนควรมีเนื้อหาสาระ ครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อหรือห้องสมุดของสถานศึกษา ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ ควรมีความหลากหลาย และถูกต้อง ทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และอื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่าน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาอิสลามศึกษาควรดำเนินการดังนี้

- 1) จัดทำ และจัดหาสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนรู้
- 2) ศึกษา ค้นคว้า เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) จัดทำ และจัดหาสื่อการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน และสำหรับเสริมความรู้ของผู้สอน

4) ศึกษาวิธีการเลือกและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมหลากหลาย และสอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ ธรรมชาติของสาระการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน

5) ศึกษาวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองและที่เลือกนำมาใช้ ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์ และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่กันอย่างสม่ำเสมอ

6) จัดหาหรือจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ ศูนย์สื่อสารการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานศึกษาและในชุมชน เพื่อการศึกษาค้นคว้าแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

7) จัดให้มีเครือข่ายการเรียนรู้เชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างมัธยมศึกษาท้องถิ่น ชุมชน และสังคมอื่นๆ

8) จัดให้มีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับสื่อ และการใช้สื่อการเรียนรู้เป็นระยะๆ

1.7 การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ให้ผู้รู้ใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูล สารสนเทศ ที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพสถานศึกษาประจำมัสยิดในฐานะผู้รับผิดชอบจัดการศึกษาจะต้องจัดทำหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติในการวัดผล และการประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกัน และเป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน สถานศึกษาต้องวัดผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการประเมิน ทั้งใช้ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับจังหวัด ตลอดจนการประเมินภายนอกเพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณธรรมของผู้เรียนแก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน จุดหมายสำคัญของการประเมินระดับชั้นเรียน คือมุ่งหาคำตอบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ อันเป็นผลเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่/เพียงใด ดังนั้น การวัดและประเมินผลจึงต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย เน้นการปฏิบัติให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปในกิจกรรมเรียนรู้ของผู้เรียน โดยประเมินความประพฤติ พฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรมและผลงานจากโครงการหรือแฟ้มสะสมผลงาน ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ ตัวผู้เรียนครูผู้สอน และพ่อแม่ ผู้ปกครอง จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเป็นรายชั้นปี และช่วงชั้น สถานศึกษานา ข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน และ

คุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้รวมทั้งนำผลการประเมิน รายช่วงชั้นไปพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น กรณีผู้เรียนไม่ผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ สถานศึกษาต้องจัดให้มีการเรียนการสอนซ่อมเสริม และจัดให้มีการประเมินใหม่การประเมินคุณภาพระดับจังหวัด สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนเรียนในที่สุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ชั้นอิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 3 อิสลามศึกษาตอนต้นปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับจังหวัด ในสาระการเรียนรู้

2. เอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

2.1 ความหมายของการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีคำที่เกี่ยวข้องอยู่หลายคำที่จะต้องทำความเข้าใจ เพื่อจะทำให้สามารถเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้และหลักของการเรียนรู้ได้มากขึ้น ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ดังต่อไปนี้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2543) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ของการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมภายนอกที่สามารถสังเกตเห็นได้ และพฤติกรรมภายในที่มองไม่เห็น และการเปลี่ยนแปลงนี้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงปริมาณหรือคุณภาพของพฤติกรรมด้านเรียนรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และทักษะการปฏิบัติการ

ฉันท ชาติทอง (2559) ได้ให้ความหมายการเรียนรู้ คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างค่อนข้างถาวร อันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์

ทศนา แหมมณี (2545) ให้ความหมายของการเรียนรู้ว่า การเรียนรู้มีขอบเขตที่ครอบคลุมความหมาย ประเภทคือ การเรียนรู้ในความหมายของ “กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)” ซึ่งหมายถึงการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนหรือการใช้วิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ในความหมายของ “ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome)” ซึ่งได้แก่ความรู้ความเข้าใจในสาระต่างๆ ความสามารถในการกระทำ การใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ รวมทั้งความรู้สึกและเจตคติอันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งลักษณะทั้งสองเป็นองค์ประกอบที่สัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อกัน หากบุคคลมีกระบวนการแสวงหาความรู้ที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับตน บุคคลนั้นย่อมมีโอกาที่จะเกิดความรู้ความเข้าใจในสาระหรือกระบวนการต่างๆ ได้อย่างกระจ่างถ่องแท้และลึกซึ้ง เกิดความรู้สึกหรือเจตคติไปในทางที่เหมาะสมเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการกระทำหรือพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 2) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ คือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสอนกับผู้เรียน เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงตามจุดประสงค์ที่กำหนด ซึ่งต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ หมายถึงความพยายามที่ผู้สอนจะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายหรือจุดประสงค์ของการสอนโดยการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทั้งด้านความรู้ ความคิด ทักษะความสามารถ และเจตคติที่พึงประสงค์ หรือเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

2.2 ลำดับขั้นของการเรียนรู้

การเรียนรู้ของมนุษย์สามารถแบ่งขั้นตอนการเรียนรู้ออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นของการเรียนรู้ (Acquisition) อัตราความเร็วและการตอบสนองของผู้เรียนต่ำ ความแม่นยำของผู้เรียนมีน้อย การเรียนรู้จะเป็นแบบลองผิดลองถูก ผู้เรียนต้องอาศัยเวลาและแตกต่างกัน ครูผู้สอนต้องสอนและฝึกมาก ๆ

2. ขั้นสร้างความชำนาญ ผู้เรียนมีการพัฒนาการขึ้น (Fluency) อัตราการเรียนรู้และความเร็วมีมากขึ้น ผู้เรียนทำผิดน้อยลงแต่ยังต้องใช้เวลามาก มีผู้เรียนบางคนยังทำได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ครูผู้สอนต้องให้การเสริมแรงและให้ฝึกต่อไปเรื่อย ๆ

3. ขั้นทำให้จำ (Maintenance) จุดประสงค์ของการสอน คือ การให้ผู้เรียนสามารถจำได้ ดังนั้นทำอะไรให้เด็กจำได้นานและจำอย่างถาวร ถ้าเห็นสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตและการเรียนในบทเรียนต่อไป ๆ ไป ในขั้นนี้สิ่งที่ครูจะต้องทำก็คือ มีการทดสอบสม่ำเสมอ มอบหมายงานให้ทำอยู่เรื่อย ๆ จนผู้เรียนรู้ว่าเรื่องนี้มีความสำคัญ การทดสอบและการทำงานเป็นประจำจะทำให้เด็กจำในสิ่งที่เรียน และไม่ลืมแม้เวลาจะผ่านไป

4. ขั้นการนำไปใช้ (Application) จากการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่ถูกต้องใน 3 ขั้นตอนข้างต้น คือ การรับรู้ การคล่องตัว การจำได้นาน ถ้าหากครูผู้สอนได้ฝึกไว้อย่างดีจนเด็กมีความชำนาญจำได้แม่นยำแล้ว สิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนต้องทำในขั้นนี้ คือ พิจารณาว่อบทเรียนที่เรียนในห้องเรียนนั้น ในสภาพแวดล้อมทั่วไปมีอยู่มากน้อยเพียงใด ถ้ามีอยู่มาก การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้แก้ปัญหาในห้องเรียนก็ไม่จำเป็นต้องมีมาก ดังนั้นจึงเป็นความจำเป็นของครูผู้สอนที่จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และพยายามหาสถานการณ์ใหม่ ๆ แก่เด็ก

5. ขั้นการประยุกต์ใช้ (Adaptation) การสอนที่ดีจะต้องคำนึงถึงการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ครูผู้สอนคงไม่ต้องการเพียงให้เด็กสามารถตอบข้อสอบได้เพียงอย่างเดียว เพราะจุดประสงค์ที่สำคัญของการศึกษา คือ การให้เด็กซึ่งเรียนครบหลักสูตร สามารถนำความรู้ความเข้าใจ พร้อมทั้งเจตคติ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไปใช้ในการแก้ปัญหาชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ในขั้นนี้จึงเป็นความรับผิดชอบอย่างสูงสุดของครูผู้สอน ซึ่งทำให้เด็กที่จะต้องเผชิญหน้ากับปัญหาในโลกแห่งความจริง สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง (อดุลย์ หวังจิ, 2554 : 5)

2.3 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นพื้นฐานของการดำรงชีวิต มนุษย์มีการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนตายไม่มีใครแก่เกินที่จะเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นสัจพจน์ของมนุษย์ มีความสำคัญดังนี้

1. การเรียนรู้ทำให้มนุษย์มีชีวิตรอดและปลอดภัย เช่น รู้ว่า เมื่อมีการเกิดไฟไหม้ให้ปิดแก๊สภายในบ้าน หรือปิดแก๊สทิ้งไว้จะอันตราย การใช้มือเปียกๆ เปิดสวิตช์ไฟฟ้าอาจให้เกิดไฟฟ้าช็อตได้ การเรียนรู้ทำให้เรารู้ว่าสิ่งใดรับประทานแล้วมีประโยชน์ และสิ่งใดรับประทานแล้วมีโทษต่อร่างกาย และตระหนักว่าปฏิบัติตนอย่างไรในการรับประทานอาหาร เป็นต้น

2. การเรียนรู้ทำให้มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี ผู้ที่มีความรู้มากจะทำให้เป็นคนรอบด้านสามารถนำความรู้ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้ เช่น สามารถประกอบอาชีพต่างๆ สร้างรายได้และส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

3. การเรียนรู้ทำให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ เนื่องจากมนุษย์มีการเรียนรู้และสั่งสมความรู้ไว้มากขึ้นๆ และมีการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และการถ่ายทอดนี้เองทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ให้ก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ เช่น การแพทย์ การสื่อสาร การคมนาคม ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมวิทยาและจิตวิทยา เป็นต้น

4. การเรียนรู้ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข คนที่มีการเรียนรู้จะมีความรู้ประสบการณ์มาก ทำให้เข้าใจธรรมชาติของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดี

5. การเรียนรู้ทำให้มีความคิดกว้างขวางขึ้น การรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวมากๆ ทำให้เราสามารถคิดเพิ่มเติม คิดหลากหลายหรือสร้างสมประสบการณ์เกิดเป็นภูมิปัญญาแห่งตน

6. การเรียนรู้ทำให้มนุษย์มีความรอบคอบในการดำเนินชีวิตมากขึ้น จะรู้และมีประสบการณ์ว่าสิ่งใดควรทำ หรือไม่ควรทำ เช่น เมื่อก่อนมนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือย มีการทำลายป่าไม้ และพบว่าการทำลายทำให้เกิดน้ำท่วมและมีความรุนแรงมาก สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สิน จึงหันมาอนุรักษ์และดำรงตนเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

จากความสำคัญของการเรียนรู้ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้มีความสำคัญมาก ดังนั้นผู้จัดการเรียนรู้หรือผู้สอนจึงต้องตระหนักและคำนึงถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ที่จะช่วยสร้างสรรค์สังคมมนุษย์ให้มีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

2.4 ประเภทของการเรียนรู้

นักการศึกษาได้อธิบายประเภทของการเรียนรู้ไว้ดังต่อไปนี้

ครอส (Cross อ้างอิงถึงในบุญเลี้ยง หุมทอง, 2556 : 7) ได้แบ่งการเรียนรู้เป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานต่างๆ

การเรียนรู้ในกลุ่มนี้อาจจัดขึ้นเพื่อให้ได้หน่วยกิตประกาศนียบัตร หรืออาจไม่มีการให้หน่วยกิต ผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ อาจได้แก่ หน่วยงานในท้องถิ่น วิทยาลัย หรือ มหาวิทยาลัย โรงงาน อุตสาหกรรมต่างๆ ซึ่งหลักสูตรที่จัดขึ้นเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถให้กับบุคคล

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้ใหญ่ซึ่งสนใจ มีความพยายามที่จะเรียนรู้ คนเหล่านี้มีแนวโน้มจะเป็นคนซึ่งเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learners) ลักษณะคนกลุ่มนี้จะเป็นคนซึ่งสนใจจนขวนขวายตลอดเวลา

3. การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา ผู้เรียนจะเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาซึ่งมีหลักสูตร วิธีการวัดผล มีข้อกำหนดต่างๆ ซึ่งผู้เรียนต้องปฏิบัติตาม

สมิธ (Smith, อ้างอิงถึงในบุญเลี้ยง หุมทอง, 2556 : 7) ได้แบ่งประเภทของการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

1. การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การเรียนรู้ด้วยมีลักษณะเด่นคือ ผู้เรียนมีความเป็นของตัวเองสูง มีความยืดหยุ่น วิธีการเรียนแบบนี้ใช้ได้เมื่อผู้เรียนมีแรงจูงใจสูง และหัวข้อที่เรียนไม่ยากจนเกินไป

2. การเรียนรู้โดยกลุ่ม

การเรียนรู้โดยกลุ่มมีลักษณะเด่นคือ ผู้เรียนพบว่าบุคคลอื่นมีความสนใจและความต้องการ ตรงกัน สมาชิกจะช่วยให้ประสบการณ์และการเรียนรู้ของบุคคลอื่น วิธีการเรียนรู้แบบนี้ใช้ได้เมื่อผู้เรียนต้องการแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นของวิธีการเรียนรู้แบบนี้คือ ลักษณะความเป็นผู้นำของบุคคลยังไม่เหมาะสม ปัญหาเรื่องความขัดแย้งระหว่างบุคคลและปัญหาเรื่องการสื่อสาร

3. การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา

การเรียนรู้โดยสถาบันมีลักษณะเด่นคือ ผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่กำกับดูแลมีอุปกรณ์ต่างๆ จำนวนพอเพียง วิธีการเรียนแบบนี้ใช้ได้เมื่อต้องการความรู้ในลักษณะลึกหรือเมื่อต้องการวัดผล

จากประเภทการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่านักการศึกษาจะมีมุมมองที่หลากหลายในการในการจำแนกประเภทของการเรียนรู้ โดยสรุปเป็นประเภทใหญ่ๆ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา (บุญเลี้ยง หุมทอง, 2556 : 7)

2.5 กระบวนการเกิดการการเรียนรู้

การเรียนรู้เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จึงมีขั้นตอนในการเกิดเป็นลำดับชัดเจน ซึ่งมีนักการศึกษา ได้สรุปขั้นตอนในการเกิดการการเรียนรู้ไว้ (ฉันท ชาติทอง, 2559 : 11) กล่าวถึงการเกิดการเรียนรู้ว่ามี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. สิ่งเร้า (stimulus) มาเร้าอินทรีย์ (organism) ประสาทก็ตื่นตัว เกิดการรับสัมผัสหรือเพิกฏนาการ (sensation) ด้วยประสาททั้งห้า
2. ประสาททั้งห้า ส่งกระแสสัมผัสไปยังระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดการแปลความหมายขึ้นโดยอาศัยประสบการณ์เดิมและอื่นๆ เรียกว่า สัญชาต หรือ การรับรู้ (perception)
3. การสรุปผลให้เกิดสิ่งกับ (conception) เมื่อแปลความหมายแล้ว ก็จะมีการสรุปผลของการรับรู้เป็นความคิดรวบยอด เรียกว่า เกิดสิ่งกับ (conception)
4. มีการตอบสนอง เมื่อเกิดความคิดรวบยอดแล้วจะมีปฏิกิริยาตอบสนอง (response) อย่างหนึ่งอย่างใดต่อสิ่งเร้าตามที่รับรู้
5. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การตอบสนองเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม แสดงว่าการเรียนรู้ได้เกิดขึ้นแล้ว ประเมินผลที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้แล้ว

นักการศึกษาบางท่านได้สรุปขั้นตอนการเกิดการเรียนรู้ ไว้ว่ามี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประสบการณ์ (experiences) ประสบการณ์ ในบุคคลปกติทุกคนจะมีประสาทรับรู้อยู่ด้วยกันทั้งนั้น ส่วนใหญ่เป็นที่เข้าใจก็คือ ประสาทสัมผัสทั้งห้า ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประสาทรับรู้เหล่านี้จะเป็นเสมือนช่องประตูที่จะให้บุคคลได้รับรู้และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่างๆ ถ้าไม่มีประสาทรับรู้เหล่านี้แล้ว บุคคลจะไม่มีโอกาสรับรู้หรือมีประสบการณ์ใดๆ เลย ซึ่งก็เท่ากับเขาไม่สามารถเรียนรู้สิ่งใดๆ ได้ด้วย ประสบการณ์ต่างๆ ที่บุคคลได้รับนั้นย่อมจะแตกต่างกัน บางชนิดก็เป็นประสบการณ์ตรง บางชนิดเป็นประสบการณ์แทน บางชนิดเป็นประสบการณ์รูปรธรรม และบางชนิดเป็นประสบการณ์นามธรรม หรือเป็นสัญลักษณ์ความเข้าใจ

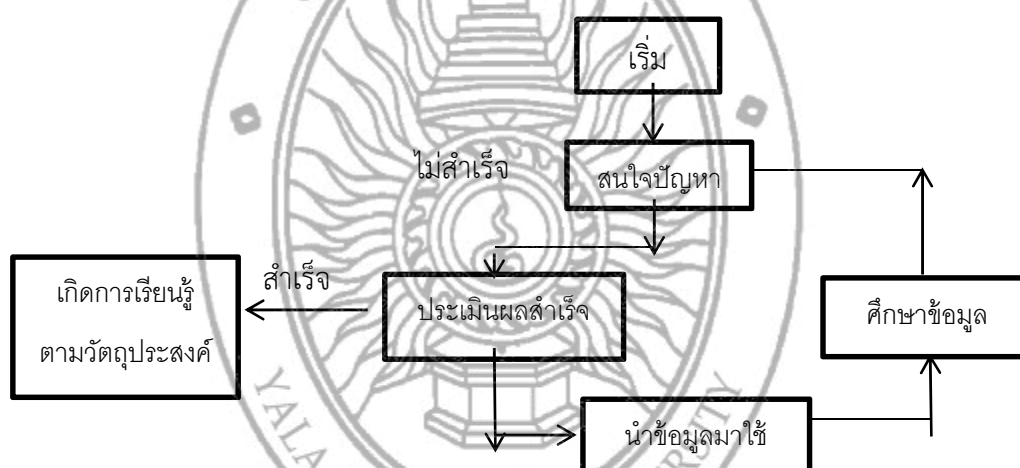
ขั้นตอนที่ 2 ความเข้าใจ (understanding) หลังจากบุคคลได้รับประสบการณ์แล้วนั้น ขั้นต่อไปก็คือ ตีความหมายหรือสร้างมโนคติ (concept) ในประสบการณ์นั้น กระบวนการนี้เกิดขึ้นในสมองหรือจิตของบุคคล เพราะสมองจะเกิดสัญญาณ (percept) และมีความทรงจำ (retain) ขึ้น ซึ่งเราเรียกกระบวนการนี้ว่า “ความเข้าใจ” ในการเรียนรู้ นั้น บุคคลจะเข้าใจประสบการณ์ที่เขาประสบได้ก็ต่อเมื่อเขาสามารถจัดระเบียบ (organize) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (synthesis) ประสบการณ์ต่างๆ จนกระทั่งหาความหมายอันแท้จริงของประสบการณ์นั้นได้

ขั้นตอนที่ 3 ความนึกคิด (thinking) ความนึกคิดถือว่าเป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสมอง

จำเนียร ศิลปะวานิช (2538 : 64) ได้เสนอว่าขั้นตอนในการเรียนรู้ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นสนใจปัญหา (motivation)
2. ขั้นศึกษาข้อมูล (information)
3. ขั้นนำข้อมูลมาใช้ (application)
4. ขั้นประเมินความสำเร็จ (progress)

และได้เสนอขั้นตอนการเรียนรู้ในรูปแบบภูมิจัดดังนี้

ภาพที่ 1 ขั้นตอนกระบวนการเรียนรู้
ที่มา จำเนียร ศิลปะวานิช (2538 : 64)

สรุปว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการ เกิดขึ้นอย่างเป็นลำดับขั้นตอนสรุปได้ ดังนี้

1. สังเกต และรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่มาปะทะ
2. สนใจต่อสิ่งที่รับรู้ และสังเกตศึกษาเพิ่มเติม
3. เข้าใจและสังเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น
4. เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งเร้านั้น

การเรียนรู้เกิดจากองค์ประกอบ สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการของผู้เรียน (want) คือ ผู้เรียนอยากทราบอะไร เมื่อผู้เรียนมีความต้องการอยากรู้อยากเห็นในสิ่งใดก็ตาม จะเป็นสิ่งที่ยั่วยุให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้

2. สิ่งเร้าที่น่าสนใจ (stimulus) ก่อนที่จะเรียนรู้ได้ จะต้องเป็นสิ่งเร้าที่น่าสนใจ และน่าสัมผัส สำหรับมนุษย์ ทำให้มนุษย์ตื่นนอนขวย และใส่ใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่น่าสนใจนั้นๆ

3. การตอบสนอง (response) เมื่อมีสิ่งเร้าที่น่าสนใจและน่าสัมผัส มนุษย์จะทำการสัมผัส โดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตา หู ฟัง ลิ้นชิม จมูกดม ผิวหนังสัมผัส และสัมผัสด้วยใจ เป็นต้น ทำให้มีการแปลความหมายจากการสัมผัสสิ่งเร้า เป็นการรับรู้ จำได้ ประสานความรู้เข้าด้วยกัน มีการเปรียบเทียบ และคิดอย่างมีเหตุผล

4. การได้รับรางวัล (reward) ภายหลังจากการตอบสนอง มนุษย์อาจเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นกำไรชีวิตอย่างหนึ่ง จะได้นำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตเช่นการได้เรียนรู้ ในวิชาชีพชั้นสูง จนสามารถนำไปประกอบอาชีพชั้นสูง (professional) ได้ นอกจากจะได้รับรางวัลทางเศรษฐกิจเป็นเงินตราแล้ว ยังจะได้รับเกียรติยศจากสังคมเป็นศักดิ์ศรี และความภาคภูมิใจทางสังคมได้ประการหนึ่งได้

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 17) ได้เสนอเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนี้

1. ตัวผู้เรียน
2. บทเรียน
3. วิธีการจัดการเรียนการสอน
4. สภาพแวดล้อม

ทั้ง 4 ข้อมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวผู้เรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่

1.1 วุฒิภาวะ คือการเจริญเติบโตที่สูงสุดระยะใดระยะหนึ่ง ที่พร้อมจะกระทำได้เหมาะสมกับวัย เช่น เด็กทารกที่สามารถเดินได้เมื่อถึงช่วงเวลาหนึ่งของชีวิตก็พูดได้ว่า เด็กมีวุฒิภาวะที่พร้อมจะเดิน เมื่อสอนให้เดินด้วยท่าต่างๆ เด็กก็ทำได้แล้ว แสดงว่าเด็กเกิดการเรียนรู้แล้ว วุฒิภาวะจึงเป็นองค์ประกอบที่ส่งเสริมการเรียนรู้

1.2 ความพร้อม คือสภาพของคนที่มีวุฒิภาวะรวมทั้งความสนใจและประสบการณ์เดิม ที่จะทำให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดี

1.3 ประสบการณ์เดิม ผู้ที่มีประสบการณ์มากก็จะทำให้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้มากเร็ว และดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย

1.4 อายุ นักจิตวิทยาพบว่า ยิ่งอายุมากขึ้น ความสามารถในการเรียนรู้จะยิ่งลดลง นั่นคือความสามารถในการเรียนรู้ถึงขีดสูงสุด เมื่ออายุ 20-35 หลังอายุ 35 ปี ไปแล้วความสามารถในการเรียนรู้จะลดลงเรื่อยๆ

1.5 แรงจูงใจ เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ดี บางคนอาจจะเรียนรู้ได้ดี แต่ไม่เต็มที่ตามความสามารถของเขา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขาดแรงจูงใจ

1.6 ระดับสติปัญญา ผู้ที่มีสติปัญญาสูงจะมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ

1.7 อารมณ์ ผู้ที่มีอารมณ์ปกติ จะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง หรือมีความกระวนกระวายใจ วิตกกังวล

1.8 สภาพร่างกาย ผู้ที่มีสภาพปกติจะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ดีกว่าผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เช่น หูหนวก ตาบอด เป็นใบ้ มีโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ ถ้ายังมีความบกพร่องมากเท่าใด ความสามารถในการเรียนรู้ก็จะน้อยลงเท่านั้น

2. บทเรียน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังนี้

2.1 ความยากง่ายของบทเรียน บทเรียนที่ง่ายจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วกว่าบทเรียนที่ยากๆ

2.2 ความยาวของบทเรียน บทเรียนที่มีความยาวมากย่อมทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ช้ากว่าบทเรียน ที่มีความสั้นกว่า

2.3 การมีความหมายของบทเรียน บทเรียนที่มีความหมายจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าบทเรียนที่ไม่มีความหมาย

3. วิธีการจัดการเรียนการสอน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนี้

3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว ถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

3.2 การใช้เครื่องล่อใจ เช่น การให้รางวัล การแข่งขัน จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความปรารถนาที่จะเรียนและสนใจในการเรียนดีขึ้น

4. การแนะนำในการเรียน จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้ดีขึ้น ถ้าได้รับการแนะนำที่ถูกต้องเหมาะสม

5. การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ เช่น การโยงความสัมพันธ์ของประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นจะทำให้การเรียนรู้คงทนถาวรยิ่งขึ้น

6. ช่วงเวลาในการเรียน ถ้าจัดให้ผู้เรียนได้เรียนในช่วงก่อนพักกลางวัน จะช่วยให้เรียนรู้ดีกว่าการเรียนในภาคบ่าย

7. การฝึกฝน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว มีโอกาสฝึกหรือกระทำซ้ำๆ อยู่เสมอจะทำให้การเรียนรู้สิ่งนั้นมีความมั่นคงถาวรขึ้น

8. สภาพแวดล้อมทางการเรียน เป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนี้

8.1 สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา เช่นบรรยากาศในชั้นเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน สิ่งแวดล้อมที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

8.2 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น กระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง อุณหภูมิ ความสะอาด ความเป็นระเบียบในห้องเรียน สภาพแวดล้อมที่ดีทำให้ผู้เรียนสบายกาย สบายใจในการเรียน และจะทำให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น

สรุปได้ว่าปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วยหลายปัจจัยด้วยกัน ดังนี้

1. ตัวผู้เรียน คือ วุฒิภาวะ ความพร้อม ประสบการณ์เดิม อายุ แรงจูงใจ ระดับสติปัญญา อารมณ์ สภาพร่างกาย และความภาคภูมิใจในตนเอง
2. เนื้อหาสาระที่เรียน ต้องเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจ มีความต้องการเรียนอยากรู้ มีความหมายสำหรับผู้เรียน เกี่ยวข้องกับประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนประทับใจ
3. ผู้สอน คือ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ วิธีการจัดการเรียนการสอน ทักษะและเทคนิคการสอน การควบคุมชั้นเรียนของครู การวัดและประเมินผล และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
4. สภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน เช่น การเลี้ยงดูของพ่อแม่ วัฒนธรรมของท้องถิ่นและครอบครัว ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้

3.1 ความหมายทักษะการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ หรือเรียกว่า รูปแบบการสอนในที่นี้จะขอใช้คำว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้แทนเพื่อให้มีความสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดคือ ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้จัดการเรียนรู้

บุญชม ศรีสะอาด (2541: 140) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ 2 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกิจกรรมหรือวิธีสอน

แนวทางที่ 2 เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นโครงสร้างที่แสดงองค์ประกอบต่างๆ ในการสอน ซึ่งทั้งสองแนวทางสามารถจะนำไปใช้ร่วมกัน เพื่อเกิดผลแก่ผู้เรียน ตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้

ชาญชัย ยมดิษฐ์ (2548: 116) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง สถานการณ์ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยสถานการณ์ดังกล่าวเกิดจากการศึกษาวิจัย และพัฒนาตามแนวคิด ทฤษฎีที่แสดงการตอบสนองต่อผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เฉพาะด้าน โดยสถานการณ์ดังกล่าว จะแสดงพฤติกรรมตามลำดับขั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน สิ่งสนับสนุนด้านการเรียนการสอน และปฏิกิริยาของครูต่อนักเรียนอย่างชัดเจน หรือ

หมายถึง รายละเอียด หรือคำชี้แจงยุทธศาสตร์สำหรับการสอนที่ออกแบบขึ้น เพื่อบรรลุจุดประสงค์เฉพาะด้านการสอน

ทิสนา แชมมณี (2545: 221) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนว่า หมายถึง สภาพ หรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอน ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ ระเบียบตามหลักปรัชญา หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ โดยมีการจัดกระบวนการ หรือขั้นตอนในการเรียนการสอน โยธาศัยวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่างๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ นอกจากนั้นยังได้สรุปว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและระบบการเรียนการสอนมีความหมายเหมือนกัน แต่นิยมใช้ต่างกันในแต่ละระบบใหญ่และระบบย่อย ระบบการจัดการเรียนการสอนนิยมใช้กับระบบใหญ่ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนในภาพรวม ส่วนรูปแบบการสอนนิยมใช้กับระบบที่ย่อยกว่า เช่น ระบบวิธีสอนแบบต่างๆ

จอยส์ และวีล (Joyce and Weil อ้างอิงถึงใน อุไรรัตน์ ยามาเรียง, 2558: 134) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง การนำความคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ และทฤษฎีการสอนมาจัดระบบให้เห็นความสัมพันธ์ของลำดับขั้นของการสอน ปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ปฏิกริยาของครูต่อพฤติกรรมของนักเรียนและสิ่งสนับสนุนการสอนอื่นๆ

สรุปว่า รูปแบบการเรียนการสอน เป็นแบบแผน และโครงสร้างของการจัดการเรียนรู้ ที่ผ่านการศึกษาวิจัย และพัฒนาตามแนวคิด ทฤษฎีที่แสดงการตอบสนองต่อผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์เฉพาะด้าน โดยการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งเทคนิคและวิธีสอนที่จะนำพาผู้เรียนไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ ดังนั้นรูปแบบการสอนประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญดังนี้

ทิสนา แชมมณี (2545: 220)

1. มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อพื้นฐานเป็นหลักของรูปแบบนั้นๆ
2. มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ
3. มีการจัดระบบ คือ มีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของระบบ หรือกระบวนการนั้นๆ
4. มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ อันจะช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนนั้นๆ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.2 ความสำคัญของทักษะการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมาก เพราะเป็นความพยายามในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสรุปความสำคัญของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านต่างๆ ได้อย่างเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น รูปแบบสำหรับการพัฒนาเด็กเรียนอ่อน รูปแบบสำหรับการพัฒนาเด็กเรียนเก่ง พัฒนาทักษะทางสังคม พัฒนาทักษะการอ่าน เป็นต้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสมบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้สูงขึ้น เพราะได้ผ่านการคิด ไตร่ตรองและศึกษาปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ อย่างมีระบบก่อนการตัดสินใจเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. ช่วยให้ครูได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการสอนของตนเอง เพราะการพัฒนาแบบการสอนต้องมีการศึกษาปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่างๆ อย่างมีระบบ

3.3 ประเภทของทักษะการจัดการเรียนรู้

ทิสนา แคมมณี (2545: 222) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการสอนเป็น 5 กลุ่ม ตามลักษณะของวัตถุประสงค์เฉพาะ เจตนารมณ์หรือจุดเน้นในการพัฒนารูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการสอนที่พัฒนาด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain)
เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆ ซึ่งเนื้อหาอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์ หรือความคิดรวบยอด
2. รูปแบบการสอนที่พัฒนาด้านจิตพิสัย (affective domain)
เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรัก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง
3. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain)
เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ
4. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (process skills)
เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาด้านทักษะกระบวนการ เช่น กระบวนการทางปัญญา กระบวนการคิดวิเคราะห์ การอุปนัย การนิรนัย การให้เหตุผลกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
5. รูปแบบการสอนที่เน้นการบูรณาการ (intergration)
จอยส์ และวีล (Joyce and Weil, 1972: 11-12) จัดรูปแบบการสอนออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้
 1. รูปแบบการสอนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction)
เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาด้านมนุษย์สัมพันธ์ สามารถปรับปรุงตนเองให้เข้ากับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

2. รูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการความรู้ (information processing)

เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาสมรรถภาพด้านวิชาการ กระบวนการทางความคิด สามารถแยกแยะข้อมูลต่างๆ สามารถพัฒนาและวิเคราะห์หาคำสรุปและ การคิดอย่างมีระบบ

3. รูปแบบการสอนที่เน้นการพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคล (personal)

เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองด้านต่างๆ เช่น บุคลิกภาพ อารมณ์ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การยอมรับความสามารถของตน และรู้จักศึกษาหา ความรู้ได้ด้วยตนเอง

4. รูปแบบการสอนที่เน้นพฤติกรรม (behavioral modification)

เป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับพฤติกรรมไปสู่พฤติกรรมที่ ต้องการที่เหมาะสม โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของนักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมมาปรับใช้

3.4 เทคนิคและทักษะการจัดการเรียนรู้

เทคนิคการจัดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือ ว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและ เต็มตามศักยภาพ ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้อง กับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆอย่างได้สัดส่วนสมดุลกันและปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ เทคนิคการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์ที่กำหนดไว้

1. การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Method)

การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเป็นการฝึกให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วย กระบวนการคิดหาเหตุผลหรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเองโดยผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ นักเรียนใช้ความคิดหาวิธีแก้ปัญหาได้เอง และสามารถนำการแก้ปัญหานั้นมาประยุกต์ใช้ประโยชน์ใน ชีวิตประจำวันได้

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

1. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสืบสวนสอบสวนความรู้หรือข้อเท็จจริงด้วยตนเอง
2. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผล
3. เพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

ขั้นที่ 1 การสังเกต (Observation) หลังจากที่กำหนดประเด็นปัญหาแล้ว ให้นักเรียนสังเกตสภาพการณ์หรือ

สิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดปัญหา พยายามนำความคิดรวบยอดเดิมมาแก้ปัญหาคิดหาเหตุผล จัดลำดับความคิดในรูปแบบต่างๆ ให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพการณ์อันเป็นปัญหานั้น

ขั้นที่ 2 การอธิบาย (Explanation) นักเรียนจัดระบบความคิด ตั้งสมมุติฐานเพื่ออธิบายความคิดรูปแบบต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา ทบทวนความคิด และทำความเข้าใจปัญหานั้นๆ ให้ชัดเจน

ขั้นที่ 3 การทำนาย (Prediction) เมื่ออธิบายความคิดรูปแบบต่างๆ ในการแก้ปัญหาแล้วให้นักเรียนทำนายหรือพยากรณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อีกกว่าเมื่อเกิดแล้วจะเกิดผลและแก้ไขอย่างไร

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้และสร้างสรรค์ (Control and Creativity) นักเรียนสามารถนำเหตุผลและความเข้าใจในการแก้ปัญหาไปใช้ประโยชน์ให้กว้างไกลในชีวิตประจำวันได้ มีความคิดสร้างสรรค์และนำไปใช้ในสภาพการณ์อื่นๆ

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

1. นักเรียนสามารถใช้ความคิด สติปัญญาและประสบการณ์เดิมของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนช่างสังเกต มีเหตุผลไม่เชื่ออะไรง่ายๆ โดยไม่ตรวจสอบ
3. นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น กล้าแสดงความคิดเห็น

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

1. ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน เนื่องจากครูต้องป้อนคำถามให้กับนักเรียนเพื่อนำไปสู่การคิดค้นคว้า
2. ครูต้องให้ออกาสักเรียนทุกคนอภิปราย วางแผน และกำหนดวิธีการแก้ปัญหาเอง
3. ปัญหาที่กำหนดเพื่อสืบสวนสอบสวนไม่ควรยากเกินความสามารถของนักเรียนถ้าปัญหายากเกินไป ครูต้องเตรียมการสำหรับการร่วมแก้ปัญหาไว้ด้วย

2. การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย (Inductive Method)

การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย เป็นการจัดการเรียนรู้จากรายละเอียดปลีกย่อยไปหากฎเกณฑ์หรือจากตัวอย่างไปหากฎเกณฑ์ นั่นคือ นักเรียนได้เรียนรู้ในรายละเอียดก่อนแล้วจึงสรุป ตัวอย่างของการจัดการเรียนรู้แบบนี้ ได้แก่ ให้ออกาสักเรียนในการศึกษาค้นคว้า สังเกต ทดลอง เปรียบเทียบ แล้วพิจารณาค้นหาองค์ประกอบที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันจากตัวอย่างต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นข้อสรุป (ทิตนา แคมมณี, 2557: 35)

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย

1. เพื่อให้นักเรียนได้ค้นพบกฎเกณฑ์หรือความจริงที่สำคัญๆ ด้วยตนเอง โดยการทำความเข้าใจความหมาย แล้วจึงสร้างความสัมพันธ์ของความคิดให้แจ่มแจ้งก่อนที่จะนำมาสรุปกฎเกณฑ์ ครูผู้สอนมีหน้าที่ในการกระตุ้นและให้แนวทางการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการสรุปหลักเกณฑ์จากรายละเอียดอย่างมีระบบ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย

1. ขั้นเตรียมนักเรียน เป็นการเตรียมความรู้และแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ด้วยการทบทวนความรู้เดิม กำหนดจุดมุ่งหมาย และอธิบายความมุ่งหมายให้เข้าใจ
2. ขั้นเสนอตัวอย่างหรือกรณีศึกษาต่าง ๆ ให้นักเรียนพิจารณาเปรียบเทียบสรุปกฎเกณฑ์ได้ การเสนอตัวอย่างควรเสนอหลาย ๆ ตัวอย่างให้มากพอที่จะสรุปกฎเกณฑ์ได้
3. ขั้นหาค่าประกอบรวม คือ การให้นักเรียนมีโอกาสพิจารณาความคล้ายคลึงกันขององค์ประกอบจากตัวอย่างเพื่อเตรียมสรุปกฎเกณฑ์
4. ขั้นสรุปข้อสังเกตต่าง ๆ จากตัวอย่างเป็นกฎเกณฑ์ นิยาม หลักการ ด้วยตัวของนักเรียนเอง
5. ขั้นนำข้อสรุปหรือกฎเกณฑ์ที่ได้จากการทดลองหรือสิ่งที่เข้าใจไปใช้ในสถานการณ์อื่น

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย

1. นักเรียนสามารถเข้าใจรายละเอียดและหาข้อสรุปได้อย่างแจ่มแจ้ง ทำให้จดจำได้นาน
2. นักเรียนได้รับการฝึกทักษะการคิดตามหลักการเหตุผล และหลักวิทยาศาสตร์
3. นักเรียนเข้าใจวิธีการในการแก้ปัญหาและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ดี

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย

1. ในการสอนแต่ละชั้น ครูไม่ควรเร่งรัดเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ควรให้โอกาสในการคิดอย่างอิสระ
2. ครูควรสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่ไม่เป็นทางการบ้างเพื่อลดความเครียดและความเบื่อหน่าย
3. การจัดการเรียนรู้แบบอุปนัยจะให้ผลสัมฤทธิ์สูง ถ้าครูให้ความสนใจทุกขั้นตอนอย่างดี ก่อนจัดการเรียนรู้

3. การจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย (Deductive Method)

การจัดการเรียนรู้แบบนิรนัยเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เริ่มจากกฎเกณฑ์หรือหลักการ แล้วให้นักเรียนหาหลักฐาน เหตุผลมาพิสูจน์ยืนยัน นั่นคือการฝึกทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผล มีการพิสูจน์ตรวจสอบข้อเท็จจริงอันมีที่มาจากหลักการ (ทิตินา แชมมณี, 2557: 29)

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย

1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาโดยยึดกฎ สูตร และหลักเกณฑ์ต่างๆ

2. เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหาและตัดสินใจในการทำงาน ด้วยการพิสูจน์ให้ทราบข้อเท็จจริง

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย

1. ขั้นอธิบายปัญหา เป็นขั้นของการกำหนดปัญหาและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะหาคำตอบในการแก้ปัญหา
2. ขั้นอธิบายกฎหรือหลักการเพื่อการแก้ปัญหา เป็นการนำเอาข้อสรุปกฎเกณฑ์หรือหลักการมาอธิบายให้นักเรียนได้เลือกใช้ในการแก้ปัญหา
3. ขั้นตัดสินใจ เป็นขั้นที่นักเรียนจะเลือกกฎ หรือหลักการ หรือข้อสรุปมาใช้ในการแก้ปัญหา
4. ขั้นพิสูจน์/ตรวจสอบ เป็นขั้นการนำหลักฐานหรือเหตุผลมาพิสูจน์ตรวจสอบข้อเท็จจริงตามหลักการนั้น ๆ

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย

1. ใช้ได้กับการจัดการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ เนื่องจากหลักการหรือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะสามารถอธิบายให้นักเรียนเข้าใจความหมายได้ดี เป็นการอธิบายจากส่วนใหญ่ไปหาส่วนย่อย
2. เป็นการฝึกทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล และพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย

1. ครูผู้สอนต้องศึกษากฎเกณฑ์ หลักการหรือข้อสรุปต่างๆ อย่างแม่นยำก่อนทำการสอน
2. ครูเป็นผู้กำหนดความคิดรวบยอดให้นักเรียน จึงไม่ช่วยฝึกทักษะในการคิดหาเหตุผลและแก้ปัญหาด้วยตัวนักเรียนเองได้มากเท่าที่ควร

4. การจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย (Discussion Method)

การจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย เป็นการจัดการเรียนรู้โดยที่นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหอย่างใดอย่างหนึ่ง การอภิปรายอาจกระทำระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยมีครูเป็นผู้ประสานงาน การจัดการเรียนรู้แบบอภิปรายจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น พูดเป็น และสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย (ทิศนา ขัมมณี, 2557:

47)

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย
2. เพื่อฝึกทักษะในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. เพื่อฝึกทักษะในการพูด และการแสดงความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. ขั้นนำเข้าสู่หัวข้อการอภิปราย เป็นขั้นการกระตุ้นหรือเร้าความสนใจของนักเรียนให้มีความสนใจร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น
2. ขั้นอภิปราย ในขั้นนี้ให้แบ่งนักเรียนเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้อภิปรายซึ่งอยู่หน้าชั้นเรียนกับฝ่ายผู้ฟัง ฝ่ายผู้อภิปรายประกอบด้วยประธานหนึ่งคนทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการ

อภิปรายเป็นผู้เสนอปัญหา สรุปประเด็นสำคัญ และนำการอภิปรายไม่ให้ออกนอกทาง
 ตัดบทสมาชิกที่ถกเถียงกัน การนำเข้าสู่หัวข้อการอภิปราย ประธานจะต้องกล่าวแนะนำ
 หัวข้อที่จะอภิปรายจากนั้นแนะนำสมาชิกผู้ร่วมอภิปรายแต่ละคน

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2. พัฒนาสติปัญญาของนักเรียนด้านการคิดหาเหตุผล
3. ส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียนเพื่อนำมาใช้ในการอภิปราย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการอภิปรายไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. หากผู้ดำเนินการอภิปรายไม่มีความสามารถในการอภิปราย จะทำให้การอภิปรายไม่
 สัมฤทธิ์ผล และสิ้นเปลืองเวลามาก
2. หากการตั้งหัวข้อไม่ดีจะทำให้ไม่ได้ข้อสรุปของการอภิปราย
3. ครูผู้สอนต้องควบคุมให้การอภิปรายดำเนินไปตามหลักการที่ถูกต้อง เช่น ประธานต้อง
 ไม่ใช้ความคิดของตนเองชี้นำจนผู้ร่วมอภิปรายไม่ใช้ความคิดของตนเอง

5. การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท (Role Playing Method)

การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ หรือ
 การเทียบเคียงสถานการณ์ที่เป็นจริงมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยที่ครูสร้างสถานการณ์สมมติ
 และบทบาทให้นักเรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นการแสดงบทบาทนี้ทำได้ทั้งทางด้าน
 ความรู้ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดง วิธีนี้สามารถสร้างความเข้าใจและความรู้สึกให้กับ
 นักเรียนได้ดี (ทิตนา แหมมณี, 2557: 65)

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม
2. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม
3. เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท

1. เลือกปัญหาที่นักเรียนทำความเข้าใจยาก จำยากสับสน หรือกล่าวตามสภาพจริงไม่ได้มา
 เป็นเรื่องที่จะแสดงบทบาท
2. ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดตัวบุคคลให้เหมาะสมกับบทบาทนั้นๆ เท่าที่ลักษณะของบุคคล
 จะเอื้ออำนวยให้กับสภาพความเป็นจริง

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท

1. นักเรียนได้เรียนพร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. สามารถเข้าใจเรื่องราวได้ง่าย และจดจำได้ดี
3. ช่วยพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม
4. ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบบทบาท

1. ครูผู้สอนต้องมีภาระในการเตรียมสอนมากขึ้น และการแสดงบทบาทบางครั้งใช้เวลาามากทั้งในการแสดงจริงและการฝึกซ้อม
2. การแสดงบทบาทบางครั้งต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย
3. การกำหนดเรื่องที่น่ามาแสดงบทบาทต้องมีสาระสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

6. การจัดการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Method)

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์

1. ขั้นกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจถึงปัญหา

เป็นขั้นในการกระตุ้นหรือเร้าความสนใจให้นักเรียนเกิดปัญหา อยากรู้ อยากเห็น และอยากกระทำกิจกรรมในสิ่งที่เรียน หน้าที่ของครูคือการแนะแนวทางให้ผู้เรียนเห็นปัญหา จัดสิ่งแวดล้อมในการแก้ปัญหาโดยมีนวัตกรรมต่างๆ ช่วย

2. ขั้นแยกปัญหา และวางแผนแก้ปัญหา

ขั้นนี้ครูและนักเรียนช่วยกันแยกแยะปัญหาคำหนดขอบข่ายในการแก้ปัญหาและจัดลำดับขั้นตอนก่อนหลังในการแก้ปัญหา ดังนี้

- 2.1 ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนและกำหนดวิธีการแก้ปัญหา
- 2.2 แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบและทำงานตามความสามารถและความสนใจ
- 2.3 แนะนำให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มรู้จักแหล่งความรู้ เพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหา

3. ขั้นลงมือแก้ปัญหาและเก็บข้อมูล

เป็นขั้นการเรียนรู้ของนักเรียนเองโดยการกระทำจริงๆ จึงเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีความรู้ความสามารถที่จะนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในขั้นนี้ครูมีหน้าที่ ดังนี้

- 3.1 แนะนำให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเข้าใจปัญหารู้จักวิธีแก้ปัญหาและรู้จักแหล่งความรู้สำหรับแก้ปัญหา
- 3.2 แนะนำให้นักเรียนทำงานอย่างมีหลักการ

4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลหรือรวบรวมความรู้เข้าด้วยกันและแสดงผล

เป็นขั้นการรวบรวมความรู้ต่างๆ จากปัญหาที่แก้ไขแล้ว นักเรียนแต่ละกลุ่มจะต้องแสดงผลงานของตน

5. ขั้นสรุปและประเมินผลหรือขั้นสรุปและการนำไปใช้

ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปและประเมินผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาดังกล่าวว่ามีผลดีผลดีผลเสียอย่างไรแล้วบันทึกเรียบเรียงไว้เป็นหลักฐาน

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์

1. นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและได้ร่วมปฏิบัติงานเป็นทีม
2. ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

3. ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบ
4. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิดหาเหตุผลและมีการคิดอย่างเป็นระบบ

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบวิทยาศาสตร์

1. ปัญหาที่นำมาใช้ต้องเป็นปัญหาที่เกิดจากนักเรียน ไม่ใช่เป็นปัญหาที่ครูกำหนดให้
2. ครูต้องยึดมั่นในบทบาทการทำหน้าที่ให้แนวทางในการคิดแก้ปัญหา ไม่ใช่เป็นผู้ชี้แนะความคิดของนักเรียน

7. การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูแสดงให้นักเรียนดูและให้ความรู้แก่นักเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ผู้สอนเป็นผู้สาธิต ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสาธิต ผู้เรียนสาธิตเป็นกลุ่ม ผู้เรียนสาธิตเป็นรายบุคคล วิทยากรเป็นผู้สาธิต และการสาธิตแบบเรียบโดยให้นักเรียนสังเกตเอง (ทิสนา ขัมมณี, 2557: 17)

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยวิธีการสาธิต
- 1.2 ศึกษาเนื้อหาสาระให้ชัดเจน และจัดลำดับให้เหมาะสม
- 1.3 เตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ
- 1.4 เตรียมสื่อ อุปกรณ์ เอกสารให้เพียงพอแก่ผู้เรียน
- 1.5 กำหนดเวลาการสาธิตให้พอเหมาะ
- 1.6 กำหนดวิธีการประเมินผล
- 1.7 เตรียมสภาพห้องเรียน
- 1.8 ทดลองสาธิตก่อนสอนจริงในห้องเรียน

2. ขั้นสาธิต

- 2.1 แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่จะเรียนรู้
- 2.2 บอกให้นักเรียนรับบทบาทของตนเอง ได้แก่ การทดลองปฏิบัติ การจดบันทึก การสรุป
- 2.3 แนะนำสื่อการเรียนรู้
- 2.4 ดำเนินการสาธิต

3. ขั้นสรุป

- 3.1 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลที่เกิดจากการสาธิต
- 3.2 บันทึกขั้นตอนการสาธิตพร้อมทั้งผลที่เกิดขึ้น

4. ขั้นวัดและประเมินผล

- 4.1 ผู้เรียนทดลองสาธิตให้ผู้อื่นดูพร้อมทั้งบอกผลและข้อคิดที่ได้
- 4.2 ให้เขียนรายงาน ตอบคำถามจากแบบฝึกหัด และแสดงความคิดเห็น

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

1. นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง
2. สร้างความสนใจ และความกระตือรือร้น
3. ฝึกการสังเกต การสรุปผล การบันทึก และการจัดขั้นตอน

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

1. การสาธิตบางครั้งไม่สามารถใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่
2. ผู้สอนต้องแนะนำขั้นตอน อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสาธิตอย่างชัดเจน
3. ผู้สอนต้องทดลองการสาธิตก่อนสอนให้แม่นยำเพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

8. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning Method)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-6 คน เป็นการแบ่งกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน กล่าวคือ ภายในกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ได้รับความสนใจนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาตั้งแต่คริสต์ศักราช 1970 โดยมีความเชื่อว่าการร่วมมือกันเรียนรู้นี้จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มบรรลุจุดประสงค์อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และสร้างคามภูมิใจในตนเอง (Self-esteem)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้มีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ

1. รางวัลของกลุ่ม (Group reward) หมายถึง สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีโอกาสเท่ากันในการประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลหรือการประกาศเกียรติคุณ
2. ความรับผิดชอบต่อผลงานของสมาชิกแต่ละคน (Individual accountability)

หมายถึง ผลงานของสมาชิก

แต่ละคนเมื่อนำมารวมกันเป็นผลงานของกลุ่มจะมีผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. การมีโอกาสประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน (Equal opportunities for success)

หมายถึง สมาชิกทุกคนไม่ว่าจะมีความสามารถในระดับสูง หรือปานกลาง หรือต่ำ มีภารกิจในการสร้างผลงานให้กลุ่มด้วยการพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ของตน และนำมารวมกันเป็นผลสำเร็จของกลุ่ม (เรวดี กระโหมงศ์. (ม.ป.ป.): ไม่ปรากฏเลขหน้า)

ความสำคัญของทักษะการสอน

การฝึกทักษะการสอนนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้มีอาชีพครู ผู้สอนจึงต้องมีความสามารถในถ่ายทอดความรู้ได้อย่างดีแก่ผู้เรียน ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจโดยเขาไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามผู้สอนตั้ง จุดมุ่งหมายไว้

ทักษะการสอนพื้นฐาน

ทักษะการสอนขั้นพื้นฐานหมายถึงความสามารถ หรือความชำนาญในการสอนซึ่งทักษะจะไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ถ้าไม่ฝึกฝนทักษะ การสอนมีหลายทักษะด้วยกันที่ใช้ในแต่ละคาบหรือแต่ละชั่วโมงผู้เป็นครูได้มี การฝึกฝนเพื่อเป็นพื้นฐานในการสอนต่อไป

1. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่เรื่องที่เรียน เป็นขั้นการสอน หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเริ่มต้นทำการสอนเพื่อดึงความสนใจ ให้ผู้เรียนพร้อมที่จะติดตามบทเรียนต่อไป

เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน

1. ใช้อุปกรณ์การสอนเช่น ของจริง รูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ
2. ให้นักเรียนลองทำกิจกรรมบางอย่างที่สัมพันธ์กับบทเรียน เช่น การให้ยืนแสดงท่าทางต่าง ๆ การให้นักเรียนลองใส่ RAM ในคอมพิวเตอร์
3. ใช้เรื่องเล่านิทาน หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โยงมาสู่เรื่องที่สอน
4. ตั้งปัญหา ทายปัญหา เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียนให้คิดหาคำตอบ
5. สนทนาซักถามถึงเรื่องราวต่างๆเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
6. แสดงละครหรือบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนสนใจ
7. แสดงละครหรือบทบาทสมมติ
8. ร้องเพลงซึ่งเป็นเพลงเกี่ยวกับเรื่องที่สอน

2. ทักษะการใช้วาจาจากิริยาท่าทางในการสอน

การใช้วาจาจากิริยาท่าทาง ในการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของครู เพราะการที่นักเรียนจะเกิดความพอใจและสนใจที่จะเรียนนั้น บุคลิกภาพของครูนั้นจำเป็นอย่างหนึ่งเพราะบุคลิกภาพของครู รวมทั้งความสามารถในการสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียนจะช่วยให้ นักเรียน ไม่เบื่อหน่าย

เทคนิคการใช้วาจาจากิริยา ท่าทางประกอบการสอน

1. การเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนอิริยาบถ
เริ่มแรกที่เข้ามาในห้องเรียนครูควรเดินด้วยท่าทางที่เหมาะสมสง่างามและดูเป็นธรรมชาติ
2. การใช้มือและแขน
ใช้มือประกอบท่าทางในการพูด ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดใจของนักเรียน เพราะนักเรียนสนใจดูสิ่งเคลื่อนไหวมากกว่าสิ่งที่นิ่ง
3. การแสดงออกทางสีหน้า สายตา

การแสดงออกทางหน้าตา สายตา เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้สื่อความหมายกับผู้เรียน ผู้เรียนจะเข้าใจถึงความรู้สึก หรือเข้าใจในอารมณ์การสอน ในการสอนบทเรียนที่มีความตื่นเต้น สีหน้าของครูต้องคล้อยตามสัมพันธ์กับความรู้สึกดังกล่าวด้วย

4. การทรงตัวและการวางท่าทาง

ควรวางท่าให้เหมาะสม ไม่ดูตึงเครียด หรือเกรงเกินไป ควรวางท่าทางและทรงตัวขณะสอนให้ดูเป็นธรรมชาติแต่ก็ไม่ดูปล่อยตามสบายจนเกินไป

5. การใช้น้ำเสียง

ควรใช้น้ำเสียงที่ชัดเจนเหมาะสม ไม่ซ้ำ ไม่เร็วจนเกินไป มีการออกเสียงการใช้ถ้อยคำถูกต้อง ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่สมควรออกทางน้ำเสียงเพราะโดยปกติแล้วน้ำเสียงของครู สามารถบอกอารมณ์ได้และความรู้สึกของครูได้อย่างดี ถ้าครูเสียงดีนักเรียนก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อครู

6. การแต่งกาย

ครูควรแต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมเพราะถ้าครูแต่งกายสวยเด่นจนเกินไปทำให้นักเรียนจะให้ความสนใจกับครูมากกว่าบทเรียน ผู้สอนควรแต่งกายให้เรียบร้อย

3. ทักษะการอธิบาย

ทักษะการอธิบาย หมายถึง ความสามารถในการพูดแสดงรายละเอียดและให้ตัวอย่างให้ผู้เรียนเข้าใจ หายจากข้อสงสัย เกิดความชัดเจนในสิ่งนั้น หรือขยายความในลักษณะที่ช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจกระทำได้โดยการบอก การตีความ การสาธิต การยกตัวอย่าง ฯลฯ บางครั้งเพื่อให้การอธิบายเป็นที่เข้าใจได้ง่าย อาจจะใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการอธิบาย ก็จะช่วยให้ผู้ฟังสนใจและเข้าใจความหมายได้ดีขึ้น

เทคนิคการสอนการอธิบาย

1. เวลาอธิบายไม่นานเกินควร เวลาอธิบายไม่เกิน 10 นาทีเพราะเกินเวลานี้ไปผู้เรียนอาจไม่สนใจเรียน
2. ภาษาที่ใช้ง่ายแก่การเข้าใจ รัดกุมไม่เินเย้อ น่าฟัง
3. สื่อการสอน ควรนำเสนอช่วยในการอธิบายได้ง่ายยิ่งขึ้น
5. การอธิบายเริ่มจากเรื่องที่เข้าใจง่ายไปหาเรื่องที่ยาก
6. ท่าทางในการอธิบายน่าสนใจ
7. ใช้แนวคิด หรือถ้าเป็นอธิบายของนักเรียนให้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาเป็นแนวทางในการอธิบายด้วยความเข้าใจตามแนวคิดของนักเรียน
8. มีการสรุปอธิบายด้วย

4. ทักษะการสร้างความสนใจ

การเข้าใจสนใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนนั้น ประสบผลดี เพราะจะช่วยให้ครูปรับปรุงวิธีการสอนให้เด็กเกิดสนใจในการเรียนและติดตาม กิจกรรมโดยตลอดไม่เบื่อหน่ายดังนั้น พยายามใช้เทคนิคต่าง ๆ มากกระตุ้นให้นักเรียนสนใจอยู่ตลอดเวลา

เทคนิคการสอนการสร้างความสนใจ

1. การใช้สีหน้า ท่าทางประกอบการสอน มีการใช้ท่าทางประกอบการสอนจะทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนยิ่งขึ้น
2. การใช้ถ้อยคำและน้ำเสียง ถ้อยคำที่ครูใช้และน้ำเสียงเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียน ไม่มีการเน้นหนักเบาจะทำให้การเรียนนั้นไม่น่าสนใจ
3. การเคลื่อนไหวของครูครูควรมีการเคลื่อนไหวในขณะสอน ครูควรเปลี่ยนจากจุดนั่งเป็นจุดยืนของตน เพราะถ้าครูยืนอยู่จุดเดียวทำให้ผู้เรียนไม่มีความกระตือรือร้น และไม่เกิดความสนใจเท่าที่ควร
4. การเน้นจุดสำคัญของเรื่อง และการเว้นระยะการพูด หรือการอธิบาย ถ้าครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสนใจ ครูควรมีการฝึกเน้นคำพูดสำเนียง จังหวะ นอกจากนี้แล้วครูหยุดนิ่ง เว้นระยะการพูดตอนใดนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้ทำให้ผู้เรียน เกิดความสนใจและมีเวลารวบรวมความคิด เชื่อมโยงความคิดได้

5. ทักษะการใช้คำถาม

คำถามนับเป็นสิ่งสำคัญในการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในปัจจุบันที่เน้นให้เด็กคิดเป็นซึ่งการที่จะให้ บรรลุเป้าหมายจุดประสงค์ดังกล่าวผู้สอนควรมีวิธีการและเทคนิคต่าง ๆ มากมาย สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ การใช้คำถาม ซึ่งการใช้คำถามจะมีประสิทธิภาพได้ครูผู้ถามจะต้องเข้าใจถึงจุดประสงค์ในการ ถาม

เทคนิคการใช้คำถาม

1. ถามด้วยความมั่นใจ ผู้สอนต้องเตรียมคำถามไว้เพื่อให้เกิดความมั่นใจและคล่องตัวในการถาม
2. ถามอย่างกลมกลืนคือ กลมกลืนกับเนื้อหา กิจกรรมที่กำลังเรียนอยู่
3. ถามโดยใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย ใช้ภาษาให้เหมาะสมในระดับชั้นเรียนผู้เรียนจะได้เข้าใจการถาม
4. การให้นักเรียนมีโอกาสดตอบหลายคนในการสอน ครูควรกระจายคำถามให้ทั่วถึง ไม่ใช่ถามแต่ผู้เรียนบางคน
5. การเลือกคำถาม บางครั้งครูควรเลือกถามผู้เรียนบางคนเพื่อจุดประสงค์ของครู เช่นถามผู้เรียนที่เรียนเก่งในกรณีที่ครูต้องการสรุปบทเรียน
6. การเสริมกำลังใจ หรือให้ผลย้อนกลับ เมื่อมีผู้เรียนตอบถูก ครูไม่ควรที่ละเลยที่จะทำให้นักเรียนมีกำลังใจด้วยวิธีการต่างๆ
7. ใช้คำถามในแต่ละประเภท ในการสอนแต่ละครั้งในการสอนแต่ละครั้ง

8. การใช้กิริยาท่าทาง เสียงประกอบในการถาม ครูควรเพิ่มบรรยากาศความสนใจ
อยากตอบคำถามของผู้เรียน

6. ทักษะการใช้อุปกรณ์การสอน

อุปกรณ์การสอน จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น เพราะอุปกรณ์การสอนจะเป็น
จุดรวมความสนใจสามารถเพิ่มความเป็นรูปธรรมและความ เป็นจริงต่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น อุปกรณ์
การสอนจะเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดมองเห็นเรื่อง รวบรวมหรือสิ่งที่เรียนรู้ได้ถูกต้องและ
สามารถจดจำเรื่องราวได้แม่นยำ

เทคนิคการสอนการใช้อุปกรณ์

1. ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่วว่องไว
2. แสดงอุปกรณ์ให้เห็นชัดทั่วทั้งห้อง
3. ควรหาที่ตั้งอุปกรณ์ วางแขวนขนาดใหญ่
4. ควรใช้ไม้ยาว และมีปลายแหลมชี้แผนภูมิ แผนที่
5. ควรมีการเตรียมผู้เรียนไว้ล่วงหน้าก่อนการใช้อุปกรณ์
6. ควรเลือกใช้เครื่องประกอบการใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสม
7. พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรม หรือได้ศึกษาอุปกรณ์นั้นๆ

7. ทักษะ และเทคนิคการใช้กระดานดำ

1. ครูควรทำความสะอาดกระดานดำทุกครั้งที่ใช้สอน
2. ในการเขียนทุกครั้งไม่ควรเขียนทีเดียวทั้งแผ่นควรแบ่งครึ่งแ่ง 3 ส่วน หรือ 4 ส่วน
3. ในการเขียนกระดานดำทุกครั้งควรเขียนจากซ้ายมือไปขวามือ
4. ถ้ามีหัวข้อเรื่องควรเขียนไว้ตรงกลางกระดานดำในส่วนที่เราแบ่งไว้
5. ขณะเขียนยืนห่างกระดานพอสมควร
6. ในการเขียนหนังสือให้เขียนตรงไม่คดเคี้ยว
7. ถ้าต้องการอธิบายข้อความบนกระดานดำไม่ควรยืนบัง ควรใช้ไม้ชี้
8. ถ้ามีข้อความสำคัญอาจใช้ชอล์กสีเมื่อต้องการเน้นข้อความใดโดยเฉพาะ
9. ถ้ามีข้อความสำคัญอาจใช้ชอล์กสีขีดเส้นใต้
10. เขียนคำตอบของผู้เรียนบนกระดานดำเพื่อเสริมกำลังใจผู้เรียน

8. ทักษะเสริมกำลังใจ

การเสริมกำลังใจ หมายถึงการให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เช่น การใช้คำชมเชย หรือ แสดง
พฤติกรรมที่ปรารถนาดีแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

เทคนิคเสริมกำลังใจ

1. เมื่อนักเรียนทำพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง ควรเสริมกำลังใจ โดยใช้ท่าทางและ
วาจาประกอบกัน
2. เสริมกำลังใจย้อนหลัง โดยให้นักเรียนที่ตอบถูกบอกคำตอบของตนอีกครั้งหนึ่ง
เพื่อให้เห็นแนวทางที่ตอบไม่ได้ จะได้มีโอกาสตอบได้ถูกต้อง

3. ไม่พูดเกินความจริง ถ้าครูพูดเกินความจริงจะทำให้นักเรียนขาดศรัทธาและเชื่อถือไม่ใช้คำพูดที่จำกัดวงแคบใช้วิธีเสริมกำลังใจให้หลายวิธี
4. ไม่ควรเสริมกำลังใจบางประเภทบ่อยเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของการเสริมกำลังใจนั้น
5. ใช้วิธีเสริมกำลังใจต่าง ๆ กันและให้โอกาสต่าง ๆ กัน แลให้ทั่วถึงผู้เรียนทุกคน
6. การเสริมกำลังใจทางบวกมากกว่าทางลบจะได้ผลดีกว่า

9. ทักษะการสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนเป็นการที่ผู้สอนพยายามให้นักเรียนรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตนเองจากการเรียนรู้ที่ผ่านมา ว่าได้สาระสำคัญ หลักเกณฑ์ หลักการ หรือแนวคิดสำคัญในช่วงการสอนนั้นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะได้รับประเด็นสำคัญของบทเรียนได้ถูกต้องว่ามีอะไร บ้าง และจะนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมได้อย่างไร

เทคนิคการสรุปบทเรียน

1. สรุปโดยอธิบายสั้นๆ ชัดเจน ทบทวนสาระสำคัญที่เรียนมา
2. สรุปโดยอุปกรณ์หรือรูปภาพประกอบ
3. สรุปโดยสนทนาซักถาม
4. สรุปโดยสร้างสถานการณ์
5. สรุปโดยนิทานหรือสุภาษิต
6. สรุปโดยการปฏิบัติ (มะลิวัลย์ จินะเป็ง. (2554). ไม่ปรากฏเลขหน้า)

4. แนวคิดและการจัดการเรียนรู้ในอิสลาม

ผู้นับถือศาสนาอิสลาม ถือว่าท่านรอซูล (ซ.ล.) เป็นครูคนแรกที่แนะนำแนวทางในการปฏิบัติตนแก่ประชาชาติอิสลาม ซึ่งแนวทางในการอบรมสั่งสอนของท่านรอซูล (ซ.ล.) นั้นได้มีนักวิชาการอิสลามสรุปไว้หลายรูปแบบ ดังนี้

อับดุลลอฮ์ นาซิหฺ อุลวาน (2553) กล่าวว่า ท่านนบีได้ใช้แนวทางในการอบรมสั่งสอนและการเตือนสำหรับให้ผู้คนหันสู่แนวทางของอัลลอฮ์ ด้วยวิธีการ ดังนี้

1. การเล่าให้ฟัง ดังมีหลักฐานหนึ่งในอัลหะดีษ ที่รายงานโดยบุคอรีและมุสลิม ว่าท่านอะบูฮุร็อยเราะฮฺ (ร.ฎ.) กล่าวว่า ท่านรอซูล (ซ.ล.) ได้เล่าเรื่องคนที่เป็นโรคเรื้อน คนที่เป็นซั๊กลา และคนที่ตาบอดให้กับท่านฟังเพื่อเป็นอุทาหรณ์เกี่ยวกับความกตัญญูและอำนาจของอัลลอฮ์ ว่า “มีชายสามคนที่เป็นชาวอิสราอิล คนหนึ่งเป็นโรคเรื้อน คนหนึ่งศีรษะล้าน อีกคนหนึ่งตาบอด ซึ่งอัลลอฮ์ต้องการทดสอบพวกเขา ดังนั้น พระองค์จึงส่งมะลาอิกะฮมาหาพวกเขา และมะลาอิกะฮก็ไปหาคนที่ เป็นโรคเรื้อน พร้อมถามว่า “ท่านต้องการอะไร” ชายที่เป็นโรคเรื้อนได้ตอบว่า “ผิวพรรณที่ดีซึ่งจะไม่ทำให้ผู้คนมองด้วยความรังเกียจอีกต่อไป มลาอิกะฮจึงขัดผิวเขาและทำให้โรคเรื้อนของเขาหายไปพร้อมกับ

ผิวพรรณที่สวยงาม และถามต่ออีกว่า “ท่านต้องการทรัพย์ชนิดใดมากที่สุด” เขาตอบว่า “อัฐ” มลาอิกะฮ์จึงกล่าวแก่เขาว่า “ขอให้อัลลอฮ์ทรงให้ความจำเริญกับท่านด้วยมัน” ชายคนนั้นจึงได้อัฐที่ตั้งท้องแก่ตามที่ขอ ต่อมามลาอิกะฮ์ก็ได้ไปยังคนที่ศรีษะล่านและถามว่า “ท่านต้องการสิ่งใดมากที่สุด” ชายศรีษะล่านได้ตอบว่า “ผมที่สวยงามที่จะทำให้เกิดความรังเกียจของผู้คนที่มาต่อฉันนั้นหมดไป” มลาอิกะฮ์จึงขัดถูเขาและทำให้เขานั้นมีผมที่สวยงาม และถามต่ออีกว่า “ท่านต้องการทรัพย์สินชนิดใดมากที่สุด” เขาตอบว่า “วัวตัวเมีย” มลาอิกะฮ์จึงกล่าวแก่เขาว่า “ขออัลลอฮ์ทรงให้ความจำเริญกับท่านด้วยมัน” ชายคนนั้นจึงได้รับวัวตามที่ขอ จากนั้นต่อมามลาอิกะฮ์ก็ได้ไปยังคนที่ตาบอดและถามว่า “ท่านต้องการสิ่งใดมากที่สุด” ชายคนตาบอดได้ตอบว่า “ต้องการให้อัลลอฮ์รักษาสายตาให้กับฉันเพื่อฉันจะได้มองเห็นผู้คน” มลาอิกะฮ์จึงขัดถูเขาทำให้เขามองเห็น และถามต่ออีกว่า “ท่านต้องการสิ่งใดมากที่สุด” เขาตอบว่า “แกะ” มลาอิกะฮ์จึงกล่าวแก่เขาว่า “ขออัลลอฮ์ทรงให้ความจำเริญกับท่านด้วยมัน” ชายคนนั้นจึงได้รับแกะที่ตั้งท้องแก่ตามที่ขอ บรรดาสัตว์ทั้งสามชนิดก็เพิ่มทวีมากขึ้นทำให้หุบเขาที่ชายทั้งสามอาศัยอยู่เต็มไปด้วยอัฐ วัวและแกะ ต่อมามลาอิกะฮ์ได้ไปหาชายที่เป็นโรคเรื้อนในสภาพที่เป็นโรคเรื้อนเช่นกันและกล่าวว่า “ฉันเป็นคนจนไม่มีเพื่อนในการเดินทาง ดังนั้นวันนี้ฉันไม่มีเงินเลยยกเว้นจากอัลลอฮ์ และฉันขอท่านในนามของพระองค์ผู้ทรงให้ท่านมีผมที่สวยงามและดวงตางามและประทานทรัพย์สินเงินทองแก่ท่าน ขอท่านได้โปรดให้วัวแก่ฉันสักหนึ่งตัวเพื่อเป็นอาหารระหว่างการเดินทาง” ชายคนนั้นปฏิเสธโดยอ้างว่ามีหนี้สินมากมาย และอ้างว่าสมบัติที่มีนั้นได้รับมรดกจากบรรพบุรุษ มลาอิกะฮ์จึงกล่าวว่า “ท่าโกหก ขอให้อัลลอฮ์ให้ท่านเป็นโรคที่ท่านเคยเป็นนั้น เช่นเดิมเถิด” และชายคนนั้นก็กลายเป็นคนศรีษะล่านเช่นเดิม

จากนั้นมลาอิกะฮ์ก็ไปหาชายคนที่เคยตาบอดในลักษณะคนตาบอดเช่นกัน และกล่าวว่า “ฉันเป็นคนจนไม่มีเพื่อนในการเดินทาง ดังนั้นวันนี้ฉันไม่มีเงินเลยยกเว้นจากอัลลอฮ์ และฉันขอท่านในนามของพระองค์ผู้ซึ่งทำให้ท่านกลับมามองเห็นได้ และประทานทรัพย์สินเงินทองแก่ท่าน ขอท่านได้โปรดให้แกะแก่ฉันสักหนึ่งตัวเพื่อเป็นอาหารระหว่างการเดินทาง” ชายคนนั้นกล่าวว่า “ฉันเคยตาบอดและอัลลอฮ์ได้ช่วยเหลือให้ฉันมองเห็นได้อีก ท่านจะเอาอะไรก็แล้วแต่ท่านเถิด แล้วจะละเว้นอะไรก็แล้วแต่ท่าน ขอสาบานต่ออัลลอฮ์ ฉันจะไม่ขัดท่านถ้าท่านจะเอาอะไรบางอย่างไปเพื่อหนทางของอัลลอฮ์ผู้ทรงยิ่งใหญ่” มลาอิกะฮ์จึงกล่าวว่า “เก็บของของท่านไว้เถิด ท่านได้ถูกทดสอบ อัลลอฮ์พอใจท่าน และไม่พอใจกับเพื่อนๆ ของท่าน”

จากหลักฐานตัวอย่างดังกล่าว จะเห็นได้ว่าในการสอนของท่านรซูลุลลอฮ์ (ซ.ล) ท่านจะใช้การเล่าเรื่องราวที่ทำให้ผู้ฟังได้ข้อคิด มีความรู้สึกซาบซึ้ง สามารถสรุปถึงจริยธรรมที่สำคัญได้

2. วิธีสอนแบบบรรยาย

ท่านรอสูลุลลอฮ์ (ซ.ล.) ได้บรรยายภาพเรื่องราวที่ท่านได้เห็นมาแก่บรรดาศอหาบะฮ์ของท่านซึ่งกำลังฟังท่านอย่างใจจดใจจ่อ

จาก อิบนิอับบาส (ร.ฎ.) เล่าว่า: “ท่านรอสูลุลลอฮ์ (ซ.ล.) กล่าวว่า “ประชาชาติต่างๆ ได้ถูกนำมาให้ฉันชม ฉันได้เห็นนบีบางท่านมีบริวารเป็นกลุ่มเล็กๆ ไม่ถึงสิบคน นบีบางท่านมีบริวารหนึ่งคนบ้างสองคนบ้าง นบีบางท่านไม่มีบริวารเลยสักคนเดียว โดยไม่คาดคิด ฉันเห็นผู้คนจำนวนมากมาย ฉันคิดไปว่าพวกเขาคือประชาชาติของฉัน มีผู้คนบอกฉันว่า “นี่คือมุซาและพวกพ้องของเขา แต่ท่านจงมองไปที่ขอบฟ้า” ฉันมองไปก็พบว่า ผู้คนมากมาย มีผู้บอกแก่ฉันว่า “จงมองไปที่ขอบฟ้าอีด้านหนึ่ง” ก็พบ ผู้คนมากมาย มีผู้บอกแก่ฉันว่า “นี่คือประชาชาติของท่าน ในพวกเขาจะมีเจ็ดหมื่นคนที่ได้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องถูกสอบสวน” จากนั้นท่านลุกขึ้นและเข้าบ้านไป ผู้คนพากันถกเถียงถึงผู้ที่จะได้เข้าสวรรค์โดยไม่ต้องถูกสอบสวนและลงโทษ บางคนว่าพวกเขาเป็นพวกศอหาบะฮ์ของท่านรอสูล บางคนบอกว่าพวกเขาอาจเป็นทารกที่เกิดมาในยุคอิสลาม และพวกเขาไม่ได้ตั้งภาคีต่ออัลลอฮ์ และพวกเขาได้พูดอื้อหลายนาน ต่อมาท่านรอสูลุลลอฮ์ (ซ.ล.) ได้ออกมาที่พวกเขาแล้วกล่าวว่า “พวกท่านได้เถียงถึงเรื่องอะไร” พวกเขาได้บอกให้ท่านทราบ ท่านรอสูลุลลอฮ์ (ซ.ล.) ได้กล่าวว่า “พวกเขาคือพวกที่ไม่เป่าคาถา ไม่ขอให้ใครเป่าคาถา ไม่เชื่อในโชคกลาง และพวกเขามอบหมายตนเองต่อองค์อภิบาลของพวกเขา..” (บุคอรี, มุสลิม)

3. วิธีสอนโดยการสาธิต (Demonstration)

ท่าน นุอัยม อับดุลลอฮ์ (ร.ฎ.) เล่าว่า

“ฉันเห็น อับดุลลอฮ์ (ร.ฎ.) อาบน้ำมาซ โดยครั้งแรกท่านล้างหน้าอย่างดีที่สุด จากนั้นล้างมือขวาไปจนถึงข้อมือซ้าย หลังจากนั้นล้างมือซ้ายจนถึงข้อมือขวาแล้วจึงเช็ดศีรษะ หลังจากนั้นจึงล้างเท้าขวาจนถึงหน้าแข้ง หลังจากนั้นจึงล้างเท้าซ้ายจนถึงหน้าแข้ง แล้วท่านจึงพูดว่า “ฉันเห็นท่านรอสูล (ซ.ล.) อาบน้ำมาซเช่นนี้” และเขา (อับดุลลอฮ์) ยังเล่าอีกว่า ท่านรอสูล (ซ.ล.) กล่าวว่า “พวกท่านเป็นผู้ที่มีรัศมีส่องประกายจากหน้าผาก แขน และขา ในวันกิยามะฮ์ เนื่องจากการอาบน้ำมาซที่สมบูรณ์(เลยเขตที่กำหนด)ดังนั้น ผู้ใดที่มีความสามารถในหมู่พวกท่าน ก็จงล้างหน้าผากและขาของเขาให้เกินกว่าขอบเขตที่กำหนดเถิด”(มุสลิม)

จากหะดีษข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ท่านนบีมุหัมมัด (ซ.ล.) ได้สาธิตวิธีการอาบน้ำมาซให้บรรดาศอหาบะฮ์ได้เห็นเป็นแบบอย่างซึ่งครอบคลุมทุกขั้นตอนในการปฏิบัติ ตั้งแต่เริ่มแรกจนกระทั่งสิ้นสุด

4. วิธีสอนแบบอภิปราย

มลาอิกะฮ์ญิบรีล เข้ามานั่งสนทนากับท่านนบี (ซ.ล.) และมีการสนทนาโต้ตอบกัน โดยมี

บรรดาศอหาบะฮฺคอยสังเกตการและบันทึกเรื่องราว รวมทั้งเนื้อหาคำสอนเอาไว้ด้วยความสนใจ รสนทนาโต้ตอบโดยครูหรือวิทยากรสองคนต่อหน้านักเรียนหรือผู้เข้าร่วมเป็นเทคนิคอย่างหนึ่งของการตักบียะฮฺ ยิ่งหากเป็นวิทยากรแปลกหน้าด้วยแล้วยิ่งจะทำให้หน้าสนใจมากขึ้น ดังเช่นมลาอิกะฮฺญิบรีลแปลงร่างมาในรูปของชายคนหนึ่งที่น่าตาดี แต่งกายสะอาดสะอ้านผมเผ้าเรียบร้อยแต่ไม่มีใครรู้จักเขามาก่อน

เหตุการณ์นี้มีปรากฏอยู่ในรายงานหะดีษ จากท่าน อับูฮุร็อยเราะฮฺ(ร.ฎ.) เล่าว่า: “ครั้งหนึ่งท่านรอซูล (ซ.ล) กำลังอยู่ร่วมกับผู้คน ทันใดนั้นมีชายคนหนึ่งมาหาท่าน ชายดังกล่าวถามท่านว่า “โอ้อัลลอฮฺ (ซ.ล) อี้มานคืออะไร? ท่านนบี (ซ.ล) ตอบว่า “อี้มาน คือ การศรัทธาต่ออัลลอฮฺ ต่อมวลมลาอิกะฮฺของพระองค์ ต่อบรรดาคัมภีร์ของพระองค์ ศรัทธาว่าจะพบกับพระองค์ ศรัทธาต่อบรรดารอซูลของพระองค์ และศรัทธาต่อการฟื้นคืนชีพในวันอาคิเราะฮฺ”

เขายังถามต่อไปว่า “โอ้อ่านรอซูล (ซ.ล) อิสลามคืออะไร?” ท่านนบี(ซ.ล)ตอบว่า “อิสลามคือ การปฏิญาณตนว่าแท้จริงไม่มีพระเจ้าอื่นใดนอกจากอัลลอฮฺ และปฏิญาณตนว่าแท้จริงนบีมุฮัมมัดนั้นเป็นศาสนทูตของพระองค์ การนมาซ การบริจาคทานซะกาต และการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน”. ชายคนเดิมได้ถามขึ้นอีกว่า “โอ้อ่านรอซูล (ซ.ล) อิฮฺसानคืออะไร?” ท่านนบี (ซ.ล) ตอบว่า “คือการทำอิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺประหนึ่งท่านเห็นพระองค์ หากแม้ท่านไม่เห็นพระองค์ พระองค์ก็ทรงเห็นท่าน”

เขาได้ถามอีกว่า “โอ้อ่านรอซูล (ซ.ล) วันกิยามะฮฺจะเกิดขึ้นเมื่อใด?” ท่านนบี (ซ.ล) ตอบว่า “ผู้ถูกถามไม่ได้รู้มากไปกว่าผู้ถาม แต่ฉันจะบอกถึงสัญญาณของมัน อันได้แก่ การที่ทาสคลอดลูกออกมาเป็นนาย ท่านจะเห็นคนที่มีสวมร้องเท้า ไร้เสื้อผ้าอาภรณ์ ยากจน ที่ยังชีพด้วยการเลี้ยงสัตว์ต่างแข่งขันกันสร้างอาคารบ้านเรือนอันสูงใหญ่เป็นอีกสัญญาณหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีสัญญาณอีกทำประการที่ไม่มีใครรู้นอกจากอัลลอฮฺ”

ท่านนบี (ซ.ล) ได้อ่านอายะฮฺอัลกุรอานซึ่งมีความว่า “แท้จริงอัลลอฮฺนั้น ความรู้แห่งวันอวสานมีอยู่ ณ พระองค์ และพระองค์ทรงประทานฝนลงมา และพระองค์ทรงรอบรู้สิ่งที่อยู่ในมดลูก (ก่อนที่จะจุติ) และไม่มีชีวิตใดรู้สิ่งที่มันจะมาหาได้ในวันรุ่งขึ้น และไม่มีชีวิตใดรู้ว่า ณ แผ่นดินใดมันจะตาย แท้จริงอัลลอฮฺนั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (ลูกมาน 31 : 34)

เขาเล่าอีกว่า ต่อมาชายดังกล่าวได้ออกไป ท่านรอซูล (ซ.ล) กล่าวว่า “จงไปเรียกชายคนนั้นมาหาหน่อยสิ” บรรดาศอหาบะฮฺพยายามตามหาชายดังกล่าวแต่ไม่พบ ท่านรอซูล (ซ.ล) จึงกล่าวว่า “เขาคือ ญิบรีล มาสอนมนุษย์ในเรื่องศาสนาของพวกเขา” (รายงานโดยอัลอิหม่ามมุสลิม)

5. วิธีสอนแบบฝึกฝนและปฏิบัติจริง

จากท่าน อับูฮุร็อยเราะฮฺ (ร.ฎ.) เล่าว่า

“มีชายคนหนึ่งได้เข้าไปในมัสยิด ขณะที่ท่านรอซูล (ซ.ล.) กำลังนั่งอยู่ในมัสยิด ชายคน

นั้นได้ทำนมาซ ต่อมาเขาได้เข้าไปหาท่านรอซูล (ซ.ล.) และให้สลามแก่ท่าน ท่านรอซูล (ซ.ล.) ก็ได้ตอบสลามด้วยการกล่าวว่า “วาอะลัยกัสลาม” แล้วท่านก็ได้กล่าวกับชายคนนั้นว่า “จงกลับไปนมาซใหม่ แท้จริงแล้วท่านไม่ได้นมาซ” ชายคนนั้นก็กลับไปทำนมาซแล้วเขาก็มาหาท่านรอซูล (ซ.ล.) และให้สลามแก่ท่าน ท่านรอซูล (ซ.ล.) ก็ได้ตอบสลามด้วยการกล่าวว่า “วาอะลัยกัสลาม” แล้วท่านก็ได้กล่าวกับชายคนนั้นว่า “จงกลับไปนมาซใหม่ แท้จริงแล้วท่านไม่ได้นมาซ” โดยที่เขาได้ปฏิบัติ 3 ครั้ง สุดท้ายเขากล่าวแก่ท่านรอซูลว่า “โอ้ท่านรอซูลตลอด (ซ.ล.) ผู้ที่ถูกแต่งตั้งขึ้นมาด้วยความสัตย์จริง ไม่มีอะไรที่ตีกว้านี้แล้ว ขอได้โปรดสอนฉันเถิด” ท่านรอซูล (ซ.ล.) จึงกล่าวว่า “เมื่อท่านจะทำนมาซ ท่านจงตักปัส หลังจากนั้นก็จงอ่านอายะฮ์จากอัลกรุอันที่ท่านเห็นว่าง่ายสำหรับท่าน แล้วจงรูกู กระทั่งรูกูสมบูรณ์ สงบนิ่งครู่หนึ่ง แล้วเงยขึ้นจากรูกู ยืนตรงแล้วจึงสุญูดจนกระทั่งสงบนิ่งชั่วครู่ แล้วจึงนั่งอย่างสงบนิ่งชั่วครู่หนึ่ง (ระหว่างสองสุญูด) ดังนั้นท่านจงปฏิบัติเช่นนั้นในทุกๆ การนมาซของท่าน” (มุสลิม)

6. วิธีสอนแบบใช้การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิด

จากท่าน अबดุลลอฮฺ อิบน์ อุมีร์ (ร.ฎ.) เล่าว่า

“ฉันได้ยินท่านนบีหมัมมัด(ซ.ล.) ถามบรรดาศอหาบะฮ์ว่า “พวกท่านรู้ไหมใครคือมุสลิม?” พวกเขาตอบว่า “อัลลอฮ์และรอซูลของพระองค์เท่านั้นที่รู้” ท่านรอซูล (ซ.ล.) กล่าวว่า “มุสลิมคือผู้ที่ทำให้บรรดามุสลิมทั้งหลายปลอดภัยจากคำพูดและการกระทำของเขา” ท่านรอซูล (ซ.ล.) ถามอีกว่า “ใครคือมูอมีน?” พวกเขาตอบว่า “อัลลอฮ์และรอซูลของพระองค์เท่านั้นที่รู้” ท่านรอซูล (ซ.ล.) ตอบว่า “มูอมีนคือผู้ที่ทำให้บรรดามูอมีนทั้งหลายมีความปลอดภัยทั้งด้านร่างกายและทรัพย์สินของพวกเขา” แล้วท่านก็ได้กล่าวถึงท่านมุฮาญีรีน (ผู้อพยพ) โดยกล่าวว่า “ผู้อพยพคือ ผู้ที่อพยพออกจากความชั่วร้ายนั่นเอง” (อะหมัด)

7. วิธีสอนแบบตักเตือน เทคนิคการตักเตือน ให้คำมั่นสัญญา คำยืนยัน คำสาบาน

จากอบูฮุรَيْرَةَ (ร.ฎ.) เล่าว่า

“ท่านนบีหมัมมัด(ซ.ล.) ได้กล่าวว่า “บุคคลใดที่เชิญชวนไปสู่ทางนำ เขาจะได้รับผลบุญประดุจดังผลบุญของผู้ที่ปฏิบัติตามเขา โดยไม่ทำให้ผลบุญของพวกเขาลดหย่อนแม้แต่น้อย และบุคคลใดที่เชิญชวนไปสู่การหลงผิด เขาจะได้รับโทษระดุจดังโทษของผู้ที่ปฏิบัติตามเขาโดยไม่ทำให้โทษของเขาลดหย่อนแม้แต่น้อย” (มุสลิม)

8. วิธีสอนแบบตรัสบีและตรัสฮีม นำเสนอผลบุญคุณค่าและบทลงโทษ

“ท่านนบีหมัมมัด(ซ.ล.) ได้กล่าวว่า “มีบุคคล 7 จำพวกที่อัลลอฮ์ ทรงให้พวกเขาอยู่ภายใต้ร่มเงาของพระองค์ในวันกิยามะฮ์ ซึ่งในวันนั้นจะไม่มีร่มเงาของใครนอกจากร่มเงาของพระองค์ กล่าวคือ ผู้นำที่มีความเป็นธรรม และชายหนุ่มคนหนึ่งที่เขาทำอิบาตะฮ์ต่ออัลลอฮ์ และบุคคลที่หัวใจของเขาผูกพันอยู่ที่มัสยิด และบุคคลสองคนที่รักกันเพื่ออัลลอฮ์รวมกันและแยกกันเพื่ออัลลอฮ์ และ

ชายผู้ซึ่งหญิงสาวที่มีตระกูลสูงและมีรูปร่างสวยงามเรียกให้เขาไปหาเธอ (เพื่อละเมียดประเวณี) แต่ชายผู้นี้ตอบว่า “ฉันกลัวอัลลอฮ์” และบุคคลที่บริจาคทานหนึ่งโดยปิดบังจนกระทั่งมือซ้ายของเขาไม่รู้ในสิ่งที่มือขวาได้บริจาคไป และบุคคลที่รำลึกถึงอัลลอฮ์โดยลำพังซึ่งดวงตาทั้งสองของเขาเอ๋อด้วยน้ำตา” (บุคอรี)

9. วิธีสอนแบบนำเสนอเนื้อหาเชิงเปรียบเทียบ (อุปมาอุปไมย) “ท่านนบี(ซ.ล.) ได้กล่าวว่า “อุปมาผู้ศรัทธาที่อ่านอัลกุรอาน และปฏิบัติตามอัลกุรอาน อุปมาดังผลมะม่วง มีรสชาติดี กลิ่นหอมดี อุปมาผู้ศรัทธาที่ไม่อ่านอัลกุรอาน แต่ปฏิบัติตามกุรอานนั้น อุปมาดังอินทผลัมที่มีรสชาติดีแต่ไม่มีกลิ่นหอม อุปมาผู้กลับกลอกที่อ่านอัลกุรอาน อุปมาดังใบแมงลักที่มีกลิ่นดีรสชาติดิบ อุปมาผู้กลับกลอกที่ไม่อ่านอัลกุรอาน อุปมาดังบวบรสชาติดิบหรือไม่บริสุทธิ์ อีกทั้งกลิ่นก็ขมไปด้วย” (มันศูร อับดุลลอฮ์ : 59)

จากวิธีการสอนของท่านนบี(ซ.ล.) ที่หลากหลายนั้น จะเห็นว่าในการจัดการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้นั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ก่อนที่จะปฏิบัติและประยุกต์ใช้กับผู้เรียนที่แตกต่างกัน

5. เอกสารเกี่ยวกับแผนการจัดการเรียนรู้

5.1 การวางแผนการจัดการเรียนรู้

5.1.1 ความหมายของการวางแผนการจัดการเรียนรู้

การสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องเตรียมการสอนล่วงหน้า โดยการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ หรือแผนการสอนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดหมายของการสอน และถือว่าเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่ต้องเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้าก่อนทุกครั้ง ก่อนที่จะรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำ 3 คำ คือ ได้แก่

1. การวางแผน (Plan)
2. แผนการจัดการเรียนรู้ (Learning plan หรือ Lesson Plan)
3. การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Planning in Learning Management)

1. การวางแผน (Plan) เป็นการกำหนดไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไรบ้าง อย่างไร ใช้อุปกรณ์อะไรบ้าง งบประมาณเท่าไร ใครต้องมาร่วมในการทำงานนั้นๆ บ้าง เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ ซึ่งบุญชม ศรีสะอาด (2537: 44-45) ได้เสนอหลักการในการวางแผนไว้ดังนี้

- 1) ใช้เวลาในการวางแผนล่วงหน้าอย่างเพียงพอ ไม่วางแผนในเวลาที่ย่ำกักรีบเร่งหรือกระชั้นเกินไป การวางแผนและการเตรียมพร้อมในระยะเวลาอันเพียงพอจะได้แผนที่ดี มีความบกพร่องน้อย

2) วางแผนทั้งระยะสั้นและยาว โดยเริ่มจากการวางแผนระยะยาวจากนั้นจึงวางแผนรายละเอียดในระยะสั้น ซึ่งจะทำได้แผนที่เหมาะสมมากขึ้น ในการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ การวางแผนระยะยาว หมายถึง การวางแผนการสอนในวิชานั้นๆ ทั้งวิชาตลอดภาคเรียน ส่วนการวางแผนระยะสั้น หมายถึง การวางแผนการสอนในแต่ละครั้งหรือแต่ละคาบ

3) วางแผนให้ครบทุกองค์ประกอบ กล่าวคือ สามารถทราบได้ชัดเจนว่าจะทำอะไร กับใคร เมื่อใด ที่ไหน อย่างไร เพื่ออะไร เป็นต้น

4) พยายามจัดทำในรูปของคณะกรรมการ กล่าวคือ มีหลายคนมาร่วมกันวางแผน ซึ่งจะดีกว่าความคิด และทำเพียงคนเดียว

5) ยึดความเป็นไปได้สูงสุด นั่นคือเวลาเอาแผนไปใช้จริง สามารถดำเนินการตามแผนได้อย่างเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์อย่างดียิ่ง ผู้วางแผนจึงต้องวางแผนโดยพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้

- แนวโน้มอนาคต ว่าในช่วงวางแผนมีอะไรบ้าง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และแนวโน้มเกี่ยวกับเรื่องที่วางแผน

- คิดวางแผนอย่างละเอียด รอบคอบทุกขั้นตอน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นไปจนกระทั่งจุดสุดท้าย คิดถึงวันจริงว่าจะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น ในแต่ละนาที่ที่ผ่านไป มีองค์ประกอบใดที่ต้องพิจารณา

- คิดป้องกันความผิดพลาด นั่นคือ คิดถึง ว่าถ้าหากไม่สามารถดำเนินการตามแผนได้ หรือมีเหตุการณ์ไม่คาดฝันในลักษณะต่างๆ เกิดขึ้น จะแก้ไขอย่างไร กล่าวได้ว่าเป็นการวางแผน 1 แผน 2 ...นั่นเอง

6) ทำการศึกษาแผนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ความรู้ความคิด และแนวทางในการปรับปรุงสร้างสรรค์แผนการสอนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

7) ทำการประเมินและปรับปรุง เมื่อวางแผนเสร็จแล้ว ควรพิจารณาความเหมาะสมอาจให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาประเมินผล และเสนอแนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำไปใช้จริงจะต้องประเมินประสิทธิภาพของการวางแผนนั้น และทำการปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. แผนการจัดการเรียนรู้ (Learning plan หรือ Lesson Plan)

แผนจัดการเรียนรู้ เดิมนิยมเรียกว่าแผนการสอน แต่เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจึงหันมาใช้คำว่า แผนการจัดการเรียนรู้แทน เนื่องจาก คำว่าแผนการสอน จะเน้นที่คำสอนของครู ส่วนคำว่าแผนการเรียนรู้จะเน้นที่ผู้เรียนมากกว่า ดังนั้นหากใช้คำว่าแผนการสอนก็ขอให้เข้าใจตรงกันว่า คือ แผนการจัดการเรียนรู้นั่นเอง

สุคนธ์ ภูริเวทย์ (2542 : 248) ได้ให้ความหมายของแผนการสอนไว้ว่า

แผนการสอน หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือการกำหนดทิศทางหรือการกำหนดรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน ที่ประกอบไปด้วยเนื้อหาสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ หรืออีกนัยหนึ่ง อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นคู่มือการสอน หรือเครื่องมือที่ใช้ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร จุดประสงค์ เนื้อหาวิชาและการวัดประเมินผล

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2547 : 14) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้น เพื่อแจกแจงรายละเอียดของหลักสูตร ทำให้ครูผู้สอนสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนเป็นรายคาบหรือรายชั่วโมง

จากความหมายดังกล่าว สรุป ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เอกสารที่ผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อกำหนดและเตรียมการเกี่ยวกับสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหากิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ แหล่งการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล เวลาเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ก่อนทำการจัดการเรียนรู้จริง

3. การวางแผนการจัดการเรียนรู้ (Planning in Learning Management)

เป็นขั้นตอนหนึ่งของการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการกำหนดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ไว้ก่อนล่วงหน้า เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีผลทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ของการสอน เช่น การทบทวนผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ชัดเจน การกำหนดสาระการเรียนรู้หรือเนื้อหาที่จะสอน กิจกรรม การเรียนรู้ สื่อ แหล่งการเรียนรู้และเวลาเรียนที่คาดว่าจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาตามจุดประสงค์ที่กำหนด หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดประสงค์ของการสอน นอกจากนั้นผู้สอนต้องกำหนดและเตรียมเกี่ยวกับวิธีการ เครื่องมือ ที่จะใช้ตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดแล้วหรือไม่ ผู้เรียนต้องมีความสามารถในระดับใดจึงเป็นที่พอใจหรือยอมรับได้ หรือเรียกว่าเตรียมการการวัดผลประเมินผลนั่นเอง

ไสว พักขาว (2544 : 321) กล่าวถึง การวางแผนการสอนว่า เป็นกระบวนการที่ครูจะต้องทำการแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2545 : 127) ให้ความหมายของการวางแผนการสอนไว้ว่า เป็นการจัดโปรแกรมการสอนทั้งหมดในวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

5.2 ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้เปรียบได้กับพิมพ์เขียวของวิศวกรหรือสถาปนิกที่ใช้เป็นหลักในการควบคุมก่อสร้าง วิศวกรหรือสถาปนิกจะขาดพิมพ์เขียวไม่ได้ฉันใดผู้เป็นครูก็ขาดพิมพ์เขียวไม่ได้

ฉันทัน ยิ่งผู้จัดการเรียนรู้ได้ทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองก็จะยิ่งให้ประโยชน์ต่อการสอนของตนมากยิ่งขึ้น

สงบ ลักษณะ (2533) ได้อธิบายถึงผลดีของการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีจัดการเรียนรู้ วิธีเรียนที่มีความหมายมากยิ่งขึ้น เพราะเป็นการจัดทำอย่างมีหลักการที่ถูกต้อง
2. ช่วยให้ครูมีสื่อการจัดการเรียนรู้ที่ทำด้วยตนเอง ทำให้เกิดความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตรงตามหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ได้ทันเวลา
3. เป็นผลงานทางวิชาการที่สามารถเผยแพร่เป็นตัวอย่างได้
4. ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ครูผู้จัดการเรียนรู้แทน ในกรณีที่ผู้จัดการเรียนไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้เอง

ธวัช วันชูชาติ (2542) ได้ให้ความสำคัญของแผนจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ช่วยให้ครูมีความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของบทเรียนที่จะนำมาสอนและช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร
2. ช่วยให้ครูได้มีโอกาสรื้อปรับแก้ไขข้อบกพร่องในการสอนของตนเองให้ดีขึ้น เพราะมีแผนการสอนเป็นต้นแบบสำหรับการปรับปรุงแก้ไขอยู่แล้ว ครูจะปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรม หรือสื่อการเรียนการสอนได้อย่างรวดเร็วขึ้นกว่าการที่ไม่มีแผนการสอนไว้ตรวจสอบ
3. ช่วยให้ครูมีความมั่นใจในการสอน สอนได้ทันเวลา และครูอื่นสามารถสอนแทนได้เมื่อถึงคราวจำเป็น
4. นักเรียนจะเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว และเป็นตามลำดับขั้นตอน
5. นักเรียนจะเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน และมีความศรัทธาในตัวครู

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542) ได้อธิบายความสำคัญของแผนจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการสอนล่วงหน้าเป็นการนำเทคนิควิธีการสอน การเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีและจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่างๆ
2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและจำเป็น
3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการในการสอนได้อย่างมั่นใจ
4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลด้านการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป
5. เป็นหลักฐานแสดงความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็น

ผลงานทางวิชาการได้

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง และคณะ (2545) ได้ให้ความสำคัญของแผนจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. เพื่อให้เห็นความต่อเนื่องของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร
2. เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความ

ต้องการของผู้เรียน

3. เพื่อให้สามารถเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และแหล่งการเรียนรู้ให้พร้อมก่อนทำ

การสอน

4. เพื่อให้ผู้สอนมีความมั่นใจและเชื่อมั่นในการจัดการเรียนรู้
5. เพื่อให้เกิดการปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนรู้จากข้อจำกัดที่พบ
6. เพื่อให้ผู้สอนแทนได้ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น
7. เพื่อให้เป็นหลักฐานสำหรับการพิจารณาผลงาน และหาคุณภาพในการ

ปฏิบัติการสอน

8. เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความเป็นวิชาชีพของครูผู้สอน (แผนการจัดการ

เรียนรู้เป็นลักษณะเฉพาะของวิชาชีพครู)

จากความเห็นของนักวิชาการดังกล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า แผนการจัดการเรียนรู้ มีความสำคัญคือ เป็นเครื่องมือในการสอนที่ช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ สภาพความเป็นจริงของนักเรียน เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ และเกิด ความมั่นใจในการสอน เป็นคู่มือสำหรับครูที่ทำการสอนแทน และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพ

5.3 องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

เอกรินทร์ สัมहाสาล และคณะ (2552) ได้อธิบายองค์ประกอบของแผนการจัดการ เรียนรู้ไว้ดังนี้

1. สาระสำคัญ เป็นการเขียนในลักษณะเป็นความคิดรวบยอด หรือ COncept
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เขียนในลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเมื่อผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติทุกพฤติกรรมในแต่ละแผนการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้แล้วจะบรรลุผลตามตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละหน่วย
3. สาระการเรียนรู้ เป็นการเขียนเนื้อหาสาระในลักษณะเป็นประเด็นสำคัญสั้นๆ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้ ระบุวิธีสอน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เทคนิคการ สอนที่หลากหลาย เมื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวครบถ้วนแล้วผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์ในการ เรียนรู้ และเมื่อเรียนจบครบทุกแผนผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะกระบวนการและคุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ครบถ้วนตามเป้าหมายการเรียนรู้ของตัวชี้วัด และมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดย
ออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติในแต่ละรายชั่วโมงอย่างชัดเจน

5. สื่อ แหล่งการเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้จะกำหนดสื่อการเรียนรู้ที่ใช้
ประกอบการเรียนการสอนไว้อย่างชัดเจน มีใบความรู้ ใบงาน แบบฝึกทักษะการเรียนรู้ เอกสาร
เพิ่มเติมสำหรับผู้สอนตามความเหมาะสม และบอกแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรม
การเรียนรู้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

6. การวัดและประเมินผล ทุกแผนการจัดการเรียนรู้จะระบุรายละเอียดเกี่ยวกับ
เรื่องการวัดและประเมินผลคือ หลักฐานการเรียนรู้ ร่องรอยการเรียนรู้ วิธีการวัดและประเมินผล
เครื่องมือการวัดและประเมินผล

7. บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ หัวข้อนี้สำหรับผู้สอนได้บันทึกผลการจัดกิจกรรม
การเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้
บรรลุผลตามเป้าหมายต่อไป

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2553) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้
เกิดขึ้นจากความพยายามตอบคำถามดังต่อไปนี้

1. จัดการเรียนรู้อะไร (หน่วย หัวเรื่อง ความคิดรวบยอด หรือสาระสำคัญ)
2. เพื่อจุดประสงค์อะไร (จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม)
3. ตัวสาระอะไร (โครงร่างเนื้อหา)
4. ใช้วิธีการใด (กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้)
5. ใช้เครื่องมืออะไร (สื่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้)
6. ทราบได้อย่างไรว่าประสบความสำเร็จหรือไม่ (วัดผลประเมินผล)

ดังนั้น เพื่อตอบคำถามดังกล่าว วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2553) จึงกำหนดให้แผนการจัด
การเรียนรู้มีองค์ประกอบดังนี้

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ หน่วยที่จัดการเรียนรู้ และสาระสำคัญของเรื่อง
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. สาระการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้
5. สื่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้
6. วัดผลประเมินผล

จากองค์ประกอบการเรียนรู้ที่ประมวลมาทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่า แผนการจัดการ
เรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดประสงค์เชิง
พฤติกรรม สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ หรือแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการ

เรียนรู้ กิจกรรมเสนอแนะ ความคิดเห็นผู้บริหาร และบันทึกหลังสอน ซึ่งผู้ศึกษาค้นคว้า ได้นำกรอบแนวคิดดังกล่าวไปสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในการทดลองครั้งนี้ (ศศิธร เวียงวะลัย, 2556 : 49-53)

5.4 ลักษณะของแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ของการสอนได้อย่างรวดเร็ว และยั่งยืนซึ่งควรมีลักษณะสำคัญดังนี้

1. ด้านองค์ประกอบ (component)
 - 1.1 มีองค์ประกอบครบถ้วน
 - 1.2 การแต่ละองค์ประกอบถูกต้องตามหลักการเขียน
 - 1.3 แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน และสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 1.4 มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติ
2. ด้านเวลาที่ใช้ (time)
 - 2.1 เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของผู้เรียน
 - 2.2 เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้
3. จุดประสงค์การเรียนรู้ (objective)
 - 3.1 มีครบทุกด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้านจิตพิสัย
 - 3.2 เขียนในลักษณะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถสังเกตหรือวัดได้
 - 3.3 สอดคล้องกับสาระสำคัญ
4. สาระสำคัญ (concept)
 - 4.1 มีการกำหนดสาระสำคัญชัดเจน ครอบคลุมองค์ความรู้ที่ต้องการให้เกิดในตัวผู้เรียน
 - 4.2 สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
5. สาระการเรียนรู้หรือเนื้อหา (lesson content)
 - 5.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์
 - 5.2 สอดคล้องกับสาระสำคัญ
6. กิจกรรมการเรียนรู้ (learning activity)
 - มีการเตรียมความพร้อมของผู้เรียน
 - 6.1 กิจกรรมเริ่มจากง่ายไปหายากหรือจากความเป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม

- 6.2 ผู้เรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วม
- 6.3 ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงออกและปฏิบัติจริง
- 6.4 ผู้เรียนได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์กับครู กับเพื่อน
- 6.5 ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะและกระบวนการที่สำคัญ
- 6.6 ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน
- 6.7 มีความเหมาะสมกับวัย พัฒนาการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน
- 6.8 มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 6.9 สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ของการสอนได้
- 6.10 นักเรียนได้สรุปและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 6.11 นักเรียนได้แก้ปัญหาหรือนำความรู้ไปใช้
- 7. สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ (instruction media)
 - 7.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์ของการสอนได้
 - 7.2 สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่สอน
 - 7.3 มีความหลากหลาย
 - 7.4 มีความเป็นรูปธรรม
 - 7.5 น่าสนใจ ทันสมัย ขนาดเหมาะสม
 - 7.6 เหมาะสมกับวัยและระดับชั้นของผู้เรียน
- 8. การวัดและประเมินผล (measurement and evaluation)
 - 8.1 สอดคล้องและครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้
 - 8.2 มีความชัดเจนทั้งวิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์ในการวัด
 - 8.3 ใช้วิธีการวัดหลายๆ วิธี
 - 8.4 มีการวัดผล และประเมินผลตามสภาพจริง

6. เอกสารเกี่ยวกับสื่อและแหล่งการเรียนรู้

6.1 ความหมายของสื่อการเรียนรู้

สื่อ เป็นคำมาจากภาษาละตินว่า “Medium” แปลว่า “ระหว่าง” หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ปกติแล้วคำว่า “สื่อ” จะใช้เป็นพหูพจน์เสมอ ซึ่งตรงกับคำ “media” ใน ภาษาอังกฤษ (กิดานันท์ มลิทอง, 2544: 1)

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 1) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนรู้ว่า สื่อการเรียนรู้ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่ง และผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์

นิคม ทาแดง (2545: 16) ให้ความหมายของสื่อการศึกษาว่า หมายถึงตัวกลางหรือสิ่งต่างๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนาและสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ

สื่อการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของการศึกษาทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น นักการศึกษาต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าสื่อการสอนเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้เรียนสามารถเรียนได้มากขึ้นเสียเวลาน้อยลง การได้เห็นได้ยินช่วยให้เกิดความเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ทั้งยังช่วยเหลือในการศึกษาให้ทุกระดับความสามารถ อายุ ชั้น และทุกสาขาวิชาด้วย (วรวิทย์ นิเทศศิลป์, 2551: 12)

จากความหมายดังกล่าวสรุปความหมายของสื่อการเรียนรู้ได้ว่า หมายถึง เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ความคิด เพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ สร้างสถานการณ์การเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพทั้งด้านความรู้ เมื่อมีการใช้สื่อเพื่อเป็น “สื่อการสอน” สื่อ นั้นจึงเป็นสื่อที่บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรูปแบบของวัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการ โดยอาจเป็นหนังสือ แผนภูมิ แผนภูมิ รูปภาพ คอมพิวเตอร์ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

6.2 ประเภทของสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนการสอน คือสื่อที่ใช้สำหรับการเรียนการสอนหรือการศึกษา สามารถแบ่งออกตามลักษณะรูปลักษณ์และการนำไปใช้ ดังนี้

6.2.1 แบ่งตามรูปลักษณ์

คำว่า “ตามรูปลักษณ์” หมายถึงลักษณะ รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ปริมาตรของสื่อนั้นๆ ทั้งนี้เพราะความจริงนั้นสื่อมีมากมายหลายประเภท แต่ละประเภทจะมีรูปลักษณ์แตกต่างกันไป

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2553: 143) กล่าวถึงประเภทของสื่อการเรียนการสอนตามรูปร่างลักษณะของสื่อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1.1 สื่อประเภทเครื่องมือหรืออุปกรณ์ เป็นสื่อที่ได้จากความจริงก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์แขนงวิศวกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง วิทยุ โทรศัพท์ วีดิโอเทป ฯลฯ

1.2 สื่อประเภทวัสดุ หมายถึง สื่อที่เป็นผลผลิตมาจากวิทยาศาสตร์ เป็นวัสดุที่มีความผูกพันสืบเนื่องได้ง่าย เช่น ม้วนเทป फिल्म สไลด์ แผนภูมิ แผนที่ ภาพ หุ่นจำลอง ฯลฯ

1.3 สื่อประเภทวิธีการ หมายถึง สื่อประเภทเทคนิค ระบบกระบวนการต่างๆ เช่น การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การทดลอง การแสดงละคร นิทรรศการ ฯลฯ

1.4 สื่อประสม หมายถึง การนำเอาสื่อประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นเครื่องมือ วัสดุ และวิธีการนำมาใช้ร่วมกันอย่างสัมพันธ์กันในลักษณะที่สื่อแต่ละอย่างส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน เช่นบทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน โมดูล การจัดการเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้

6.2.2 แบ่งตามลักษณะการนำไปใช้

การแบ่งสื่อตามลักษณะการนำไปใช้ หมายถึงการจัดแบ่งสื่อออกเป็นกลุ่มตามลักษณะการใช้งาน ซึ่งแบ่งสื่อออกตามการใช้งาน 2 ประเภท คือสื่อสำหรับใช้เรียน (สำหรับนักเรียน) และสื่อสำหรับใช้สอน (สำหรับครู) (สำลี รักสุธี, 2553: 10)

เดล (Edgar Dale อ้างอิงถึงในสุรศักดิ์ ปาเฮ, 2553: 144) ได้แบ่งสื่อการเรียนการสอนตามทักษะหรือลักษณะของการนำไปใช้ออกเป็น 11 ประเภท โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยแบ่งประสบการณ์ออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นนามธรรม (Abstract) และส่วนที่เป็นรูปธรรม (Concrete) โดยสื่อที่จัดแบ่งออกนี้จัดไว้ในลักษณะที่เรียกว่า “กรวยประสบการณ์ (Concrete of Experience)” โดยกรวยประสบการณ์นี้ยึดหลักว่า คนเราสามารถเข้าใจในสิ่งที่ป็นรูปธรรมหรือสิ่งที่ใกล้เคียงกับประสบการณ์จริงได้ดีกว่าและเร็วกว่าสิ่งที่ป็นนามธรรม หรือสิ่งที่ต้องเรียนรู้ด้วยความนึกคิดหรือจินตนาการ

6.3 ประโยชน์ของสื่อ

สื่อการเรียนการสอนมีประโยชน์ดังนี้

1. เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลได้อย่างเป็นรูปธรรม ชัดเจน
 2. เป็นเครื่องอำนวยความสะดวกให้ครูสอนเนื้อหาให้นักเรียนเข้าใจง่ายขึ้น
 3. เป็นเครื่องร่นเวลาการสอนให้สั้นลง
 4. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น
 5. ช่วยทำเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม
 6. ช่วยทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย
 7. ช่วยกระตุ้นและเร้าความสนใจให้กับนักเรียนมากขึ้น
 8. นักเรียนประสบความสำเร็จจากการเรียนมากขึ้น
 9. ช่วยให้นักเรียนไม่เบื่อในการเรียน
 10. ช่วยให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการเรียนในภาพรวม
- (สำลี รักสุธี, 2553: 13)

6.4 ความหมายของแหล่งการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 43) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้ได้เรียน แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545, 8) ได้ให้ความหมายแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง แหล่งที่นักเรียนจะศึกษาค้นคว้าหาคำตอบในเรื่องที่สนใจได้

สรุปว่า แหล่งเรียนรู้หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ ทั้งที่เป็นธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ได้รู้ได้เรียน แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวาง

6.5 ประเภทของแหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้มีจำนวนมากมาย หากจะจำแนกแหล่งการเรียนรู้ก็จะสามารถจำแนกได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ดังนี้

1. จำแนกตามที่มาของแหล่งการเรียนรู้ แบ่งออกได้ 3 ประเภท ดังนี้

1.1 แหล่งเรียนรู้ที่มาจากธรรมชาติ หมายถึง สถานที่หรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร ห้วย บึง ป่าไม้ ภูเขา ซึ่งคนเราสามารถเข้าไปศึกษาเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลและประสบการณ์ต่างๆ ตามความสนใจตลอดเวลา

1.2 แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น หมายถึง สถานที่หรือสิ่งต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม เทคโนโลยี และเพื่อเป็นสื่ออำนวยความสะดวกสำหรับชีวิตมนุษย์ เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถาน ห้องสมุดประชาชน วัด มัสยิดโบสถ์ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลาดสด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการ เป็นต้น

1.3 แหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เป็นบุคคลซึ่งมีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในด้านต่างๆ ที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต และสามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม การประกอบอาชีพ วัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์เรื่องราวของชุมชนไปสู่ผู้อื่น ได้ เช่น ศิลปิน นักคิด นักประดิษฐ์ นักวิชาการ ผู้นำศาสนา นักดนตรี แม่ค้า และภูมิปัญญาท้องถิ่น (local wisdom)

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเรียกว่าภูมิปัญญาชาวบ้าน (popular wisdom) หมายถึง ความรู้ประสบการณ์ทั้งหลายของชาวบ้านที่ใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิต ซึ่งได้รับการถ่ายทอดสืบทอดกันมาโดยผ่านกระบวนการพัฒนา ตามศักยภาพที่มีอยู่ เพื่อแก้ปัญหาการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย

2. จำแนกตามสถานที่ตั้งของแหล่งการเรียนรู้ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายในสถานศึกษา ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในโรงเรียน เช่น คุรุณนักเรียน ห้องเรียน สมุด ห้องเรียน ห้องพยาบาล ห้องปฏิบัติการต่างๆ ห้องอาหาร สนามฟุตบอล ห้องน้ำ บริเวณเสาธง สวนสมุนไพร แปลงเกษตร สวนหย่อม และสวนดอกไม้ เป็นต้น

2.2 แหล่งเรียนรู้ที่อยู่ภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ที่อยู่นอกโรงเรียน หรืออยู่ในชุมชน ซึ่งมีทั้งแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ ทะเล แม่น้ำ ลำคลอง ลำธาร ห้วย หนอง บึง ป่าไม้ ภูเขา แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ โบราณวัตถุ โบราณสถาน ห้องสมุดประชาชน วัด มัสยิด โบสถ์ พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ตลาดสด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการ และบุคคลต่างๆ ที่มีความรู้ ความสามารถในการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือ มีประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องในชุมชน ซึ่งได้รับการถ่ายทอดสืบทอดกันมาโดยผ่าน กระบวนการพัฒนาตามศักยภาพที่มีอยู่

3. จำแนกตามหน่วยงานที่จัด แบ่งเป็น 3 ประเภท

3.1 แหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาสามารถจัดและดำเนินการได้เอง ซึ่งจะจัดได้มากน้อย เพียงใดขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถของโรงเรียนแต่ละแห่ง เช่นโรงเรียนที่มีบริเวณกว้าง มีพื้นที่ว่าง กว้างขวางสามารถจัดบริเวณดังกล่าวให้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ สวนป่า อุทยานการศึกษา การจัด ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่างๆ การจัดมุมประสบการณ์ต่างๆ การจัดป้ายนิเทศ และการจัด ศูนย์บริการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น เป็นต้นแหล่งเรียนรู้ประเภทนี้ ผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้ ประโยชน์ได้สะดวก สามารถกำหนดแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

3.2 แหล่งเรียนรู้ที่หน่วยงานเอกชนจัดขึ้น หรือเป็นบุคคล เช่น โรงงานอุตสาหกรรม สวนผลไม้ สวนสนุก บุคคล และครอบครัวในชุมชน เป็นต้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สถานศึกษาไม่สามารถ กำหนดแผนการใช้เองได้ แต่ต้องประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดแหล่งเรียนรู้นั้นๆ เพื่อขอพา นักเรียนไปใช้ประโยชน์ เช่น การฝึกงาน การศึกษาดูงาน หรือสัมภาษณ์เพื่อเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา หรือแนวทางการดำเนินชีวิต เป็นต้น

3.3 แหล่งเรียนรู้ที่หน่วยงานทางราชการจัดไว้สำหรับบริการบุคคลทั่วไป เป็นแหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์กีฬา ที่ครูสามารถแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าด้วย ตนเอง หรือพานักเรียนไปศึกษาในแหล่งเรียนรู้ได้ ซึ่งการพาไปศึกษาก็ควรมีการประสานงาน กับผู้ที่ เกี่ยวข้องล่วงหน้า เพื่อความสะดวก และไม่เสียเวลาเปล่าในการใช้แหล่งเรียนรู้นั้น

จึงสามารถสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้นั้นมีทั่วไป ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถจัดขึ้นใหม่ หรือพัฒนาจากทรัพยากรเดิมที่มีอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถไปเรียนรู้ได้

ด้วยตนเองตามความสนใจ ในขณะเดียวกัน ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ ดังกล่าวได้

6.6 ความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้

สังคมปัจจุบันและอนาคตเป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy) การเรียนรู้ ความรู้และนวัตกรรม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาส่งเสริม การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และเนื่องจากสภาพสังคมอยู่ในสภาวะที่โลกเปลี่ยนผ่าน (Transformation) จากเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (Industrial Economy) มาสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ที่ระบุไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2549) แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสแห่งโลก และสร้างความตระหนักให้ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา ให้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่เน้นศักยภาพของคนไทย ให้เป็นผู้มีความรอบรู้ และได้ระบุเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ชัดเจนว่า “การพัฒนาคนอย่างสมดุล สร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ พัฒนาสภาพแวดล้อมและสังคม” ในส่วนของการพัฒนาบุคคล เป็นการพัฒนาคนตามแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือการยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา เพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเอง และก้าวทันโลกโดยยังคงรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าเหมาะสม มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี มีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และพัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา มีความรู้ ค่านิยมคุณธรรมและจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545 : 4-6)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญที่สร้างเสริมความรู้ การเรียนรู้ ความใฝ่รู้ การศึกษาค้นคว้า วิจัย อันนำไปสู่สังคมความรู้ (Knowledge Society) และสังคมการเรียนรู้ (Learning Society) ซึ่งสะท้อนบทบาทของแหล่งการเรียนรู้ ในมาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริม การดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นอย่างพอเพียง และมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ กล่าวถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนต้องเห็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึก การคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ครู คณาจารย์ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและใช้สื่อที่ผสมผสานความรู้ สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2548a: 3-9)

เป้าหมายการจัดการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นสำคัญ เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และสื่อต่างๆ อย่างกว้างขวาง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ในห้องเรียนและชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี เกิดคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และรักการเรียนรู้ตลอด

ชีวิต การศึกษาค้นคว้าดังกล่าวสามารถศึกษาได้จากแหล่งการเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและท้องถิ่น ดังนั้นสถานศึกษาต้องจัดให้มีแหล่งการเรียนรู้ทุกรูปแบบและหลากหลาย พร้อมทั้งแนะนำผู้เรียนให้ใช้แหล่งการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ (ชนาธิป แก้วบ้านดอน. ความหมายประเภทของแหล่งการเรียนรู้. [online]. เข้าถึงได้จาก <https://www.gotoknow.org/posts/560489>. 2558, เมษายน 15)

7. เอกสารเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล

7.1 ความหมายของการวัดและการประเมินผล

การวัดผล (measurement) และการประเมินผล (evaluation) เป็นคำที่มักใช้ควบคู่กัน เช่น การจัดการเรียนการสอนต้องมีการวัดและประเมินผลเสมอ การวัดผลและประเมินผลวิชาสังคมศึกษา การวัดผลและประเมินผลวิชาภาษาไทย การวัดผลและประเมินผลวิชาคณิตศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งมีผู้ให้ความหมายดังนี้

กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ (2536 : 15-16) ให้ความหมายของคำทั้งสองไว้ดังนี้
การวัดผล หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ให้เห็นความแตกต่างของคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัววัตถุ หรือในบุคคลที่เราประสงค์จะวัด

การประเมินผล หมายถึง การตัดสินหรือลงความเห็นใดๆ จากผลของการวัดวิเคราะห์ผลที่วัดได้หรือหลักฐานอื่นๆ ประกอบการลงความเห็น

จำนง พรายแยมแช (2533 : 5) ให้ความหมายของคำทั้งสองไว้ ดังนี้
การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาปริมาณแทนคุณลักษณะของสิ่งใด สิ่งหนึ่ง หรือแทนพฤติกรรม หรือสมรรถภาพของบุคคล โดยใช้เครื่องมือช่วยในการวัดและผลของการวัดจะออกมาเป็นตัวเลขหรือคะแนนว่ามีจำนวนหรือปริมาณเท่าใด เช่น โต๊ะยาว 3 ฟุต เด็กหญิงเรณูได้คะแนนภาษาไทย 60 คะแนน

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการตัดสินใจหรือวินิจฉัยเพื่อตีราคาหรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบ ประกอบการพิจารณา และในการประเมินผลแต่ละครั้งต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ผลของการวัด ที่ได้จากกระบวนการต่างๆ เช่น การสังเกต การตรวจ ผลงานการสัมภาษณ์หรือการทดสอบ
2. เกณฑ์การพิจารณา เพื่อใช้เป็นแนวหรือหลักในการพิจารณาว่าดี-เลว เก่ง-อ่อน ผ่าน-ไม่ผ่าน โดยนำผลที่วัดได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้
3. การตัดสินใจ เป็นการชี้ขาด หรือสรุปผลการเปรียบเทียบระหว่างผลของการวัดกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

พิตร ทองชั้น (2524 : 3-4) ให้ความหมายของคำทั้งสองไว้ ดังนี้

การวัด หมายถึง การนำผลจากการวัดมาพิจารณาตัดสินสรุปว่านักเรียนผู้นั้นมีความสามารถเพียงใด สอบได้หรือไม่

พิมพ์พันธ์ เดชะคุป (2545 : 109) ให้ความหมายของคำทั้งสองไว้ ดังนี้

การวัด หมายถึง การตรวจสอบว่าสิ่งที่ครูต้องการรู้นั้นมีปริมาณและคุณภาพหรือไม่อย่างไร มากน้อยเพียงใด

การประเมิน หมายถึง กระบวนการเกี่ยวกับการตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการวัดและเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

ภัทธา นิคมานนท์ (2534 : 1-2) ให้ความหมายของคำทั้งสองไว้ ดังนี้

การวัดผล หมายถึง การใช้เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งที่จะค้นหาหรือการตรวจสอบเพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งเป็นปริมาณ หรือคุณภาพ ที่มีความหมายแทนพฤติกรรม หรือคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งหรือแทนผลงานที่แต่ละคนแสดงออกมา เช่น การวัด ความสูง การชั่งน้ำหนัก การให้คะแนนการตอบข้อสอบของนักเรียน เป็นต้น

การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลทั้งหลายที่ได้จากการวัดผลมาพิจารณาเพื่อหาข้อสรุป หรือประเมินค่า หรือตีราคา

สุคนธ์ ภูริเวทย์ (2542 : 310) ให้ความหมายของคำทั้งสองไว้ ดังนี้

การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ทราบถึงสมรรถภาพ และคุณภาพของบุคคลหรือสิ่งต่างๆ ที่เราต้องการจะวัด

การประเมินผล หมายถึง การนำผลที่ได้จากการวัดผลไปแล้ว มาตัดสิน วินิจฉัยชี้ขาด เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 24) กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไว้ในเอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ให้ผู้สอนใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพราะจะช่วยให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนรวมทั้งที่จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้ อย่างเต็มศักยภาพ

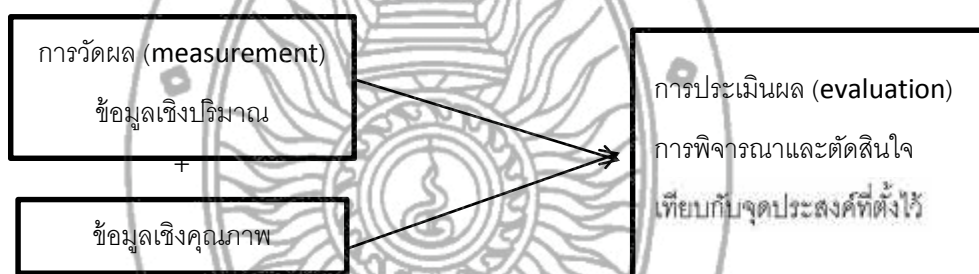
คอลลิต และเซียเพตตา (Collette and Chiappetta 1986 : 451-453) กล่าวถึงการประเมินผลว่า เป็นกระบวนการที่มีการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับบุคคลหรือสถานการณ์

สรุปว่า การวัดผล เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลขที่แสดงปริมาณของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ ซึ่งทำได้ทั้งทางตรง คือ วัดสิ่งที่ต้องการวัดได้โดยตรง เพราะสิ่งที่ต้องการวัดเป็นรูปธรรม สามารถสัมผัส จับต้องได้ และวัดทางอ้อม คือ วัดสิ่งที่ต้องการวัดโดยตรงไม่ได้ เนื่องจาก

สิ่งที่ต้องการวัดเป็นนามธรรม ไม่สามารถสัมผัสหรือจับต้องได้ จึงต้องวัดจากสิ่งหนึ่งซึ่งสมมติเป็นตัวแทนของสิ่งที่เราวัดนั้น

การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบ และพิจารณาตัดสินใจที่เป็นระบบ เกี่ยวกับผลผลิตที่ได้จากการทำงาน โดยใช้ข้อมูลรอบด้าน ทั้งข้อมูลที่เป็นปริมาณ ซึ่งได้มาจากการวัดผล และข้อมูลสารสนเทศ อื่นๆ เกี่ยวกับสิ่งที่วัดที่เป็นข้อมูลคุณภาพตามจุดประสงค์

ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จึงหมายถึง กระบวนการที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูล สารสนเทศที่แสดงถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือการสอนของครู ซึ่งมีการดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลขหรือปริมาณของสิ่งที่วัด และกระบวนการที่ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลักษณะหรือเชิงคุณภาพ ส่วนที่สอง เป็นกระบวนการพิจารณาและตัดสินใจเกี่ยวกับพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือการสอนของครูจากข้อมูลส่วนที่ 1 ซึ่งแสดงตามแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการวัดผลและการประเมินผล

7.2 ลักษณะของการวัดและการประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการวัดสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งไม่สามารถจับต้องหรือสัมผัสสิ่งที่วัดได้โดยตรง เช่นการวัดทางด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติ ซึ่งต่างจากการวัดความยาวของระยะทาง หรือสิ่งของซึ่งสามารถใช้เครื่องมือการวัดไปวัดได้โดยตรง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้มีลักษณะสำคัญที่ผู้สอนควรจะได้ดำเนินการวัดและประเมินการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ซึ่งมีนักการศึกษาได้สรุปลักษณะสำคัญของการวัดประเมินผลไว้ หลายท่าน ตัวอย่างเช่น

ภัทรา นิคมานนท์ (2534 : 2-3) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวัดผลทางการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. การวัดผลการทางศึกษาเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการวัดลักษณะที่เป็นนามธรรม ซึ่งเราไม่สามารถสังเกตเห็นได้ การวัดความสามารถทางสติปัญญา ความคิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งแตกต่างจากการวัดทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการวัดทางรูปธรรม มีตัวตน จับต้อง

ได้ เราสามารถนำเครื่องมือไปวัดสิ่งที่เราต้องการวัดได้โดยตรง เช่น ใช้ตาชั่งวัดน้ำหนักของวัตถุ ใช้ไม้เมตรวัดความยาวของโต๊ะ

2. การวัดผลทางการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ในตัว คือ ไม่สามารถวัดลักษณะต่างๆ ได้ครบถ้วน

3. การวัดผลทางการศึกษาเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้จากการวัดกับองค์ประกอบอื่นๆ การที่คนใดคนหนึ่งได้คะแนนจากการสอบครั้งหนึ่งของคะแนนเต็มก็ดี หรือได้คะแนนศูนย์ก็ดี จะหมายความว่าเขามีความรู้ครึ่งหนึ่งหรือไม่มีความรู้เลยย่อมไม่ถูกต้องนัก เพราะคำถามในแบบทดสอบฉบับหนึ่งๆ นั้น เป็นเพียงการวัดความสามารถเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น

4. ผลจากการมีความคลาดเคลื่อนเสมอ เช่น การวัดน้ำหนักของคน ความคลาดเคลื่อนของการวัด คือ ความไม่มีประสิทธิภาพของเครื่องชั่ง หรือระดับการวางเครื่องชั่งไม่เรียบ เป็นต้น

สรุปว่าการวัดการประเมินผลมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. เป็นการวัดสิ่งที่เป็นนามธรรม ตามจุดประสงค์ของการสอน หรือจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่แฝงอยู่ภายในไม่สามารถจับต้องหรือสัมผัสได้ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้จึงต้องมีความรอบคอบมากขึ้น โดยใช้ข้อมูลหลายๆ ด้าน และมีการวัดหลายๆ ครั้งอย่างต่อเนื่อง

2. การประเมินผลการเรียนรู้มีความจำเป็น เพราะทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดประสงค์แล้วหรือไม่ มีพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนรู้ อย่างไร ผลการสอนของครูเป็นอย่างไร เพื่อจะได้หาวิธีการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. การวัดสิ่งที่เป็นนามธรรม สามารถวัดได้โดยทางอ้อม โดยพิจารณาจากสิ่งอื่นที่เป็นตัวบ่งชี้ว่าเกิดหรือมีสิ่งที่เป็นนามธรรมนั้นแล้ว หรือไม่ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ จึงเป็นการพิจารณาตัดสินข้อมูลที่ได้จากการวัดทางอ้อม จึงต้องมีความรอบคอบมากขึ้น โดยใช้ข้อมูลหลายๆ ด้าน

4. เราสามารถวัดผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในผู้เรียนได้ทั้งหมด การวัดผลการเรียนรู้ จึงเป็นการสุ่มตัวอย่างของสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามจุดประสงค์การเรียนรู้เท่านั้น จึงเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์

5. คะแนนที่ได้จากการวัดผลการเรียนรู้ ไม่ได้เป็นคะแนนสมบูรณ์ คือไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ ว่าคะแนนที่ได้นั้น ใครเก่งกว่าใคร คนที่ได้คะแนนศูนย์ ไม่ได้หมายความว่ามีความรู้เลย แต่เป็นเพียงการทำแบบทดสอบ หรือกิจกรรมบางอย่างที่สุ่มมาไม่ได้เท่านั้น การประเมินผลการเรียนรู้ จึงเป็นการตัดสินเพื่อจัดกลุ่ม หรือจัดระดับตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

6. การวัดผลการเรียนรู้มีความคลาดเคลื่อน เนื่องจากการวัดโดยอ้อม เพราะแม้การวัดจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมก็ยังคงมีความคลาดเคลื่อนของการวัดได้ ซึ่งเกิดจากความสามารถของผู้วัดในการใช้เครื่องมือ ความสามารถของเครื่องมือ ความละเอียดของการใช้เครื่องมือ เป็นต้น สำหรับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการวัดทางอ้อม ก็ยังคงมีความแม่นยำน้อยลง มีความคลาดเคลื่อนเพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดจากหลายส่วน เช่น การเลือกตัวแทนหรือกำหนดตัวบ่งชี้ที่แสดงว่าผู้เรียนเกิดคุณลักษณะนั้นแล้ว การสุ่มตัวอย่างของคุณลักษณะที่ต้องการวัด การเลือกและสร้างเครื่องมือ และการเลือกเวลาในการวัด เป็นต้นการวัดผลจึงต้องใช้หลายๆ วิธีแต่ละวิธีควรวัดหลายๆ ครั้ง จากธรรมชาติของการวัดผลทำให้ผลของการประเมินผลการเรียนรู้ก็มีความคลาดเคลื่อนด้วย ผู้ประเมินผลจึงต้องอาศัยข้อมูลจากการวัดผล และข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งที่วัดมาประกอบรอบด้าน ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อลดปัญหาความคลาดเคลื่อน การประเมินผลการเรียนรู้ จากข้อมูลที่ได้จากการวัดผลเพียงอย่างเดียว จะทำให้การตัดสินใจหรือการสรุปผลการจัดการเรียนรู้ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงไปมาก

จากลักษณะธรรมชาติของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้น สรุปว่าการวัดผลและประเมินผล มีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นแน่นอน เพราะว่าข้อมูลที่ได้ไม่ได้วัดจากสิ่งที่ต้องการวัดโดยตรง เป็นการวัดสิ่งที่เป็นนามธรรม ฉะนั้น การวัดผลประเมินผลจึงควรใช้หลายๆ วิธี และวัดอย่างต่อเนื่องหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การวัดผลมี 3 ลักษณะ ดังนี้

1. การวัดและประเมินผลก่อนเรียน (pre-evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับความรู้พื้นฐาน ประสบการณ์เดิม เกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนต่อไป ว่าอยู่ในระดับใด มีอะไรรู้แล้วบ้าง ทำให้ทราบว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ ยังมีพื้นฐานใดบ้างที่ต้องปรับปรุงก่อนเรียน เป็นการวัดและประเมินผลก่อนเริ่มต้นบทเรียน และเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการเรียนรู้ว่าควรเริ่มต้นอย่างไรตามสภาพที่ผู้เรียนเป็นอยู่ หรือจะตัดตอนสิ่งใดออกไปบ้างเนื่องจากผู้เรียนรู้แล้วจะได้ไม่ซ้ำซ้อนในการจัดการเรียนรู้

2. การวัดและประเมินผลระหว่างเรียน (formative evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนระหว่างที่เรียนผ่านเรื่องย่อยๆ แต่ละเรื่องไป ทำให้ทราบว่าผู้เรียนมีข้อบกพร่องอะไรบ้าง ผู้สอนจะได้ช่วยแก้ไข ปรับปรุงทันที

3. การวัดและประเมินผลหลังการสอบเสร็จสิ้นลง (summative evaluation) เป็นการวัดและประเมินผลเกี่ยวกับพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนหลังจากเรียนจบเรื่องนั้นๆ แล้ว และเป็นการตรวจสอบดูว่า พัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน

ระหว่างเรียนในจุดประสงค์ย่อยมีความยั่งยืนอยู่หรือไม่ เพราะถ้ามีความยั่งยืน ความแตกต่างระหว่างผลของการวัดและประเมินระหว่างเรียนและหลังเรียน ไม่น่าจะแตกต่างกัน หรือแตกต่างกันไม่มากนัก

7.3 จุดมุ่งหมายของการวัดและการประเมินผล

นักการศึกษาได้ให้แนวคิดจุดมุ่งหมายของการวัดและการประเมินผลการเรียน ดังนี้

1. วัดและการประเมินผลเพื่อพิจารณาและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน หมายถึง การวัดผลเพื่อดูว่านักเรียนบกพร่องหรือไม่เข้าใจในเรื่องใดอย่างไร จึงประเมินว่าผ่านตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยครูพยายามอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความเจริญงอกงามตามศักยภาพของนักเรียน

2. วัดและประเมินผลเพื่อวินิจฉัย หมายถึง การวัดผลเพื่อค้นหาจุดบกพร่องของนักเรียนที่มีปัญหาว่ายังไม่เกิดการเรียนรู้ตรงจุดใด และประเมินว่าต้องดำเนินการเพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือต่อไป

3. วัดประเมินผลเพื่อจัดอันดับหรือจัดตำแหน่ง หมายถึง การวัดผลเพื่อจัดอันดับความสามารถของนักเรียนในกลุ่มเดียวกันแล้วประเมินว่าใครเก่งกว่าใคร และใครควรได้อันดับที่ 1 2 3 ฯลฯ

4. วัดและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบหรือทราบพัฒนาการของนักเรียน หมายถึง การวัดผลเพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนเองแล้วประเมินว่าสูงขึ้นหรือไม่ในระดับใด เช่น การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน

5. วัดและประเมินผลเพื่อพยากรณ์ หมายถึง การวัดเพื่อนำผลที่ได้ไปประเมินในลักษณะการคาดคะเนหรือทำนายเหตุการณ์ในอนาคต

6. วัดเพื่อประเมินผล หมายถึง การวัดเพื่อนำผลที่ได้มาตัดสินหรือสรุปคุณภาพของการจัดการศึกษาว่ามีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำ และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อพิจารณาและพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียน แล้วทำการวินิจฉัยเพื่อจัดอันดับความสามารถ มีการเปรียบเทียบเพื่อทราบพัฒนาการของนักเรียน นำผลที่ได้ไปคาดคะเนหรือทำนายเหตุการณ์ในอนาคต และสรุปคุณภาพของการจัดการศึกษาว่ามีประสิทธิภาพสูงหรือต่ำ และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุจิตรา จุมสีมา. (2555). ได้ศึกษาการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านหนองบัวใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต

4 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านหนองบัวใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 ผลการวิจัยการพัฒนาผ่านการฝึกอบรมพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ดี สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้

มุสลิฮะห์ สุธลง และคณะ (ม.ป.ป.) ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่ามีสิ่งที่ควรพัฒนา คือด้านสื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

พัชรพร รัตนวโรภาส (2555) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน รายวิชา ENG21 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมวลชน สาขาวิชาภาษาอังกฤษสื่อสารธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมวลชน ด้านการสอนและเทคนิคการสอน ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านสื่อประกอบการสอน ด้านการวัดและประเมินผล 2) ต้องการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น การวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือนักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารธุรกิจ จำนวน 50 คน โดยใช้แบบสอบถามสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนใน 4 ด้าน คือ ด้านการสอนและเทคนิคการสอน ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านสื่อประกอบการสอน ด้านการวัดและประเมินผล สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชา ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมวลชน ภาพรวม 4 ด้าน ด้านการสอนและเทคนิคการสอน ด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์ ด้านสื่อประกอบการสอน ด้านการวัดและประเมินผล มีปัญหาน้อยที่สุด 2) ข้อเสนอแนะของนักศึกษาที่มีต่อด้านบุคลิกลักษณะของอาจารย์คือ เรื่องอาจารย์สามารถควบคุมอารมณ์ขณะสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.96 อยู่ในระดับน้อย นักศึกษาบางคนเสนอแนะว่าอยากให้อาจารย์มีบุคลิกที่เป็นกันเองกับนักศึกษาให้มากกว่านี้

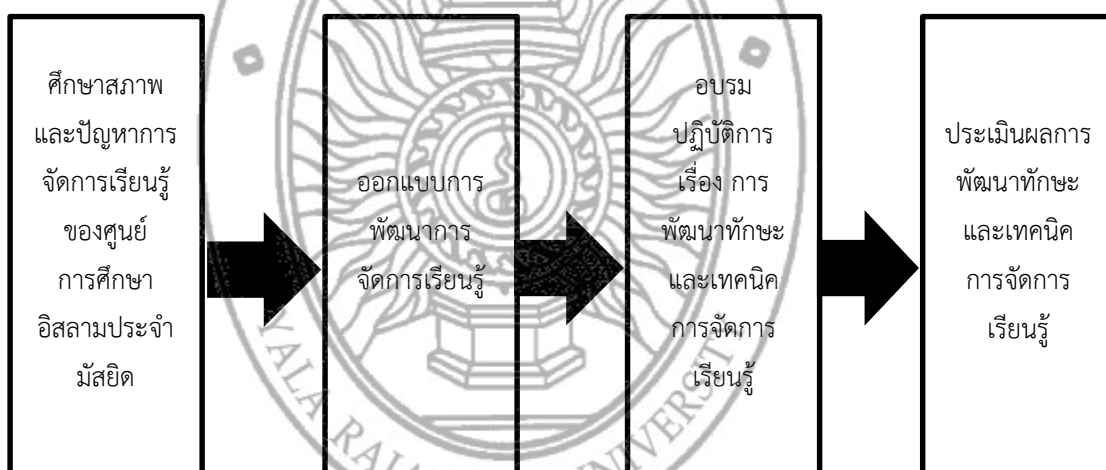
นิลมณี พิทักษ์ และคณะ. (2547) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิด โดยใช้โครงงาน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูโรงเรียนจำนวน 10 คน จากโรงเรียน 4 โรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา 1 จังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาโดยใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพงานแบบ วงจร Deming ประกอบด้วย P D C A (Plan Do Check Action) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดโดยโครงงาน 2) เครื่องมือที่ใช้สะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบบันทึกการประเมินคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ของครู แบบสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู แบบประเมินพฤติกรรมด้านทักษะการคิดของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดโดยใช้โครงงาน ผู้วิจัยต้องดำเนินการให้ความรู้เชิงหลักการแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการคิด การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้โครงงาน การผลิตสื่ออุปกรณ์ประกอบการสอน จากนั้นจึงพัฒนาความรู้จากที่อบรมมาจัดเตรียมเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดโดยโครงงาน เมื่อกลุ่มเป้าหมายสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แล้วจัดกิจกรรมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลโดยมีผู้วิจัยให้คำปรึกษาแก้ไข พร้อมทั้งจะนำไปปฏิบัติการในชั้นเรียน สำหรับทักษะการคิดโดยใช้โครงงาน ของนักเรียนพบว่า พฤติกรรมที่แสดงทักษะการคิดขั้นเสนอสถานการณ์ปัญหา นักเรียนใช้ทักษะด้านการสื่อความหมาย ทักษะย่อยการบอกความรู้ออกมาด้วยตนเอง (recalling) ทักษะย่อยการใช้ข้อมูล (using information) ขั้นกำหนดปัญหา นักเรียนใช้ทักษะด้านการสื่อความหมาย ทักษะย่อยการอธิบาย (explaining) และ ทักษะการคิดที่เป็นแกน ทักษะการตั้งคำถาม (questioning) ขั้นสร้างโครงร่างโครงงาน นักเรียนใช้ทักษะการคิดที่เป็นแกนทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล (information gathering) ขั้นลงมือปฏิบัติ นักเรียนใช้ทักษะการคิดที่เป็นแกนทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล (information gathering) ขั้นนำเสนอโครงงาน นักเรียนใช้ทักษะด้านการสื่อความหมาย ทักษะย่อยการอธิบาย (explaining) และ ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะย่อยการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (constructing)

สมเกียรติ ทานอก และคณะ. (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 และมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสมรรถนะพื้นฐานด้านความรู้และด้านการปฏิบัติงานของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครูในโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring และ (2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะพื้นฐานด้านความรู้และด้านการปฏิบัติงานของครู ก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring (3) เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู (4) เพื่อศึกษาความสามารถในการสอนงาน (Coaching) และให้คำแนะนำ (Mentoring) ของผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (5) เพื่อศึกษาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของครู (6) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ (7) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังเข้าร่วมโครงการผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู มีสมรรถนะด้านความรู้อยู่ในระดับดี

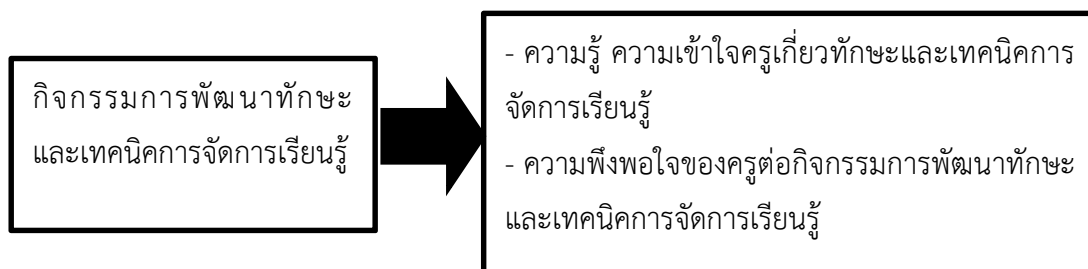
และด้านการปฏิบัติงานผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และครู มีสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี 2) สมรรถนะพื้นฐานด้านความรู้ของครูหลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสมรรถนะพื้นฐานด้านการปฏิบัติงานของครูหลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ครูส่วนใหญ่มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ในระดับดี 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ที่ครูกำหนด และส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่ครูกำหนดไว้

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นว่ากิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูให้ดีขึ้นได้ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเข้าใจในระดับสูงโดยใช้กิจกรรมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อว่า การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ จะช่วยให้ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้กรอบแนวคิดในการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดกระบวนการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรต้น ตัวแปรตาม

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากตาดีกาที่เป็นประชากรที่สมัครใจ จำนวน 60 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
3. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้าง โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. แบบประเมินทักษะเกี่ยวกับทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้
 - 1.1 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
 - 1.2 ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 สร้างแบบสอบถาม ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย
 - 1.4 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนอิสลามศึกษา ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา

- 1.5 ปรับปรุงข้อคำถามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 1.6 นำเครื่องมือไปทดลองใช้กับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมการใช้ภาษา ปรับปรุงตามคำแนะนำ
- 1.7 นำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 1.8 จัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์

2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ มีการดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือโดยมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 2.1 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือจากตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
- 2.2 ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้
- 2.3 สร้างแบบทดสอบ ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย
- 2.4 นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา
- 2.5 ปรับปรุงข้อคำถามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ
- 2.6 นำข้อสอบที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบกับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
- 2.7 นำผลการทดสอบมาปรับปรุงเครื่องมือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 2.8 จัดพิมพ์เครื่องมือวิจัยฉบับสมบูรณ์

3. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ เป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

- 3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจและจุดมุ่งหมายในการวิจัย
- 3.2 ร่างคำถาม และนำแบบสอบถามที่สร้างให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Congruency) และปรับปรุงตามคำแนะนำ เก็บไว้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ดำเนินการโดยมีลำดับขั้นดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยและทีมเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. นำผลการเก็บรวบรวมข้อมูลตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที (t-test)

เกณฑ์ในการแปลผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ผู้วิจัยนำแบบประเมินความสามารถ ความชำนาญที่ได้จากครูผู้เข้าอบรม มาวิเคราะห์ระดับ โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยในการวิเคราะห์จะใช้ค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์การประเมินดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 103)

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 – 5.00	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 – 4.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับชำนานูมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 – 3.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51 – 2.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.01 – 1.50	หมายถึง	ความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยเลือกใช้สถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คำนวณจากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนในกลุ่ม
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้คำนวณหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ คำนวณจากสูตรดังนี้

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่ายของข้อทดสอบ
	R	แทน	จำนวนนักเรียนที่ตอบถูก
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด

2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบ โดยใช้สูตรดังนี้

$$r = \frac{H - L}{N}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	H	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงที่ตอบถูก
	L	แทน	จำนวนคนในกลุ่มต่ำที่ตอบถูก
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2.3 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR - 20 โดยมีสูตรดังนี้

$$r_t = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

$$S_t^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N^2}$$

เมื่อ

r_t	คือ	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ
n	คือ	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
p	คือ	สัดส่วนของผู้เรียนที่ทำข้อสอบข้อนั้นถูกกับนักเรียนทั้งหมด
q	คือ	สัดส่วนของผู้เรียนที่ทำข้อสอบข้อนั้นผิดกับนักเรียนทั้งหมด
S_t^2	คือ	ความแปรปรวนของคะแนนสอบทั้งฉบับ
N	คือ	จำนวนผู้เรียน

2.4 ครอนบาค

สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) หรือสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เป็นค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จากสูตรครอนบาค (Cronbach) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยแบบทดสอบค่าคะแนนที่ได้ อาจจะเป็นค่าอะไรก็ได้ที่มีค่ามากกว่า 1 สูตรที่ใช้ในการคำนวณมีดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ

α คือ ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

n คือ จำนวนข้อของแบบทดสอบ

s_i^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบรายข้อ

s_t^2 คือ ความแปรปรวนของแบบทดสอบทั้งฉบับ

2.5 IOC ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) หมายถึง การที่ผู้สอนออกแบบทดสอบได้ตรงตามเนื้อหาที่สอน ในการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาสามารถดำเนินการได้โดยใช้

ผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา พิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบโดยพิจารณาเป็นรายข้อ วิธีการพิจารณาแบบนี้จะเรียกว่า การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (Index of Item – Objective Congruence : IOC) โดยมีสูตรการคำนวณดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ

IOC คือ ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแบบทดสอบ

$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

สูตร t-test (dependent)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{(N-1)}}}$$

t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤติ
D	แทน	ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
Σ	แทน	ผลรวม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ได้แก่ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ประเมินเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนและหลังการอบรม โดยผู้วิจัยได้นำแบบประเมินให้กลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองด้านทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจต่อทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดความรู้แบบปรนัย 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ ตามเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 60 คน เพื่อเปรียบเทียบผลการทำแบบทดสอบวัดความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด(ตาดีกา) โดยได้นำแบบประเมินความพึงพอใจให้กลุ่มตัวอย่างประเมิน หลังจากผ่านการอบรมกิจกรรมทั้งหมด ซึ่งผู้เข้าอบรมจะประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การประเมินตนเองเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูก่อนอบรม

1. สถานภาพทั่วไปของครูผู้เข้าอบรม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าอบรม

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
1. ชาย	21	35.0
2. หญิง	39	65.0
รวม	60	100.0

อายุ

1. ต่ำกว่า 20 ปี	5	8.3
------------------	---	-----

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. 21-30 ปี	22	36.7
3. 31 ปี ขึ้นไป	33	55.0
รวม	60	100.0
ระดับการศึกษา		
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	36	60.0
2. ปริญญาตรี	23	38.3
3. สูงกว่าปริญญาตรี	1	1.7
รวม	60	100.0
ประสบการณ์การทำงาน		
1. 1-3 ปี	25	41.7
2. 4-5 ปี	9	15.0
3. 6 ปี ขึ้นไป	26	43.3
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้ารับการอบรม ปรากฏผลดังนี้

สถานภาพ ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 และเพศชาย จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0

อายุ ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่อายุ 31 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 55.0 และ 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.7 และผู้เข้ารับการอบรมส่วนน้อย อายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.3

ระดับการศึกษา ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 และระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.7

ประสบการณ์การทำงาน ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ เคยทำงานมา 6 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 43.3 และอยู่ระหว่าง 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.7 และผู้เข้ารับการอบรมส่วนน้อย เคยทำงานระหว่าง 4-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.0

2. การประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับ ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้

2.1 การประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับ ทักษะการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 2 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การวิเคราะห์ผู้เรียน	2.70	0.82	ปานกลาง

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
2	การวิเคราะห์หลักสูตร	2.50	0.91	ปานกลาง
3	การวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอน	2.18	0.96	น้อย
4	การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้	2.70	0.88	ปานกลาง
5	การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้	2.58	0.90	ปานกลาง
6	การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามพฤติกรรม การเรียนรู้	2.76	0.90	ปานกลาง
7	การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้	2.65	0.91	ปานกลาง
รวม		2.58	0.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.58$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ การวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอน การวิเคราะห์หลักสูตร และการวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.18, 2.50 และ 2.58 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผนก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การนำเข้าสู่บทเรียน	3.16	.76	ปานกลาง
2	การสร้างความสนใจ	2.86	.87	ปานกลาง
3	การอธิบาย	3.15	.77	ปานกลาง
4	การใช้คำถาม	3.10	.70	ปานกลาง
5	การเสริมกำลังใจ	3.13	.74	ปานกลาง
6	การสรุปบทเรียน	2.98	.77	ปานกลาง
7	การกระตุ้นให้คิด	2.86	.81	ปานกลาง
8	การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.90	.75	ปานกลาง

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
9	การตอบคำถาม ข้อสงสัย	3.05	.79	ปานกลาง
10	การจัดกลุ่ม	2.76	.83	ปานกลาง
11	การควบคุมชั้นเรียน	3.08	.67	ปานกลาง
12	การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้	3.01	.79	ปานกลาง
13	การใช้กิริยา และท่าทางประกอบในการสอน	2.98	.70	ปานกลาง
รวม		2.99	.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผนก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.99$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ การจัดกลุ่ม การสร้างความสนใจ การกระตุ้นให้คิด และการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.76, 2.86 และ 2.90 ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การวิเคราะห์ผู้เรียน	2.58	.84	ปานกลาง
2	การวิเคราะห์หลักสูตร	2.73	.88	ปานกลาง
3	การวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอน	2.65	.75	ปานกลาง
4	การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้	2.76	.78	ปานกลาง
5	การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้	3.21	.88	ปานกลาง
รวม		2.79	.61	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.79$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอน และการวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้ โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.58, 2.65 และ 2.76 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะในการวัดและประเมินผลก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การวิเคราะห์ผู้เรียน	2.71	.84	ปานกลาง
2	การวิเคราะห์หลักสูตร	2.58	.78	ปานกลาง
3	การวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอน	2.78	.86	ปานกลาง
4	การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้	2.83	.78	ปานกลาง
5	การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้	2.68	.74	ปานกลาง
รวม		2.72	.65	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะในการวัดและประเมินผลก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้ และการวิเคราะห์ผู้เรียน โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.58, 2.68 และ 2.71 ตามลำดับ

2.1 การประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับ เทคนิคการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 6 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์ผู้เรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.61	.76	ปานกลาง
2	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.55	.79	ปานกลาง
3	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้วิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.36	.82	น้อย
4	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษาไปใช้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.48	.83	น้อย

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
5	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.63	.80	ปานกลาง
6	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.51	.87	ปานกลาง
7	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.55	.90	ปานกลาง
รวม		2.53	.67	ปานกลาง

จากตารางที่ 6 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผนก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.53$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้วิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และกลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามพฤติกรรมการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.36, 2.48 และ 2.51 ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแผนก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การนำเข้าสู่บทเรียน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.80	.87	ปานกลาง
2	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การสร้างความสนใจ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.70	.74	ปานกลาง
3	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การอธิบาย มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.63	.80	ปานกลาง
4	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้คำถาม มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.65	.75	ปานกลาง
5	ความสามารถและความชำนาญในการเสริมกำลังใจ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.76	.88	ปานกลาง

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
6	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การสรุปบทเรียน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.63	.86	ปานกลาง
7	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้กระดานชอล์ก มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.83	.61	ปานกลาง
8	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกระตุ้นให้คิด มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.81	.72	ปานกลาง
9	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.68	.72	ปานกลาง
10	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การจัดกลุ่ม มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.55	.76	ปานกลาง
11	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การควบคุมชั้นเรียน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.71	.73	ปานกลาง
12	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.76	.78	ปานกลาง
13	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้กิริยา และท่าทางประกอบในการสอน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.78	.71	ปานกลาง
รวม		2.71	.58	ปานกลาง

จากตารางที่ 7 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผนก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การจัดกลุ่ม มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การอธิบายมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การสรุปบทเรียน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และกลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้คำถาม มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.55, 2.63 และ 2.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การผลิตจัดหาสื่อและอุปกรณ์ในการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.68	.72	ปานกลาง
2	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้สื่อและอุปกรณ์ในการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.68	.83	ปานกลาง
3	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.91	2.74	ปานกลาง
4	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้แหล่งการเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.61	.80	ปานกลาง
5	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้กระดานขอลูกมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.71	.71	ปานกลาง
รวม		2.72	.78	ปานกลาง

จากตารางที่ 8 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.72$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้แหล่งการเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การผลิต จัดหาสื่อและอุปกรณ์ในการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และกลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้สื่อ และอุปกรณ์ในการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.61 และ 2.68 ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคในการวัดและประเมินผลก่อนการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลมีคุณภาพและประสิทธิภาพ	2.63	.82	น้อย
2	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนด สร้างและใช้เครื่องมือวัด และประเมินผล มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.66	.79	น้อย

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
3	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดน้ำหนักคะแนนในการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.51	.72	น้อย
4	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.50	.72	น้อย
5	กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การออกแบบและดำเนินการการวัดผล ประเมินผล การเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น	2.55	.76	น้อย
รวม		2.57	.67	น้อย

จากตารางที่ 9 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคในการวัดและประเมินผลก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.57$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากน้อยสุดไปมากที่สุด 3 รายการแรก ได้แก่ กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดน้ำหนักคะแนนในการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น และกลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การออกแบบและดำเนินการการวัดผล ประเมินผล การเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.50, 2.51 และ 2.55 ตามลำดับ

ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับ ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ก่อนการอบรม
ตารางที่ 10 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้	2.58	.65	ปานกลาง
2	ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้	2.99	.50	ปานกลาง
3	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้	2.79	.61	ปานกลาง
4	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะในการวัดและประเมินผล	2.72	.65	ปานกลาง

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
5	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้	2.53	.67	ปานกลาง
6	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแผน	2.71	.58	ปานกลาง
7	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้	2.72	.78	ปานกลาง
8	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคในการวัดและประเมินผล	2.57	.67	ปานกลาง
รวม		2.70	.54	ปานกลาง

จากตารางที่ 10 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูในแต่ละด้านก่อนการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.70$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากมากที่สุดไปน้อยสุด 3 รายการแรก ได้แก่ ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคในการวัดและประเมินผล และความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 2.53, 2.57 และ 2.58 ตามลำดับ

ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับ ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรม
ตารางที่ 11 ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรม

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้าน ทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้	4.09	0.20	ดี
2	ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้าน ทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผน	4.06	0.08	ดี
3	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านทักษะการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.06	0.13	ดี
4	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านทักษะในการวัดและประเมินผล	4.04	0.11	ดี
5	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้	4.06	0.09	ดี
6	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแผน	4.00	0.07	ดี
7	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.05	0.13	ดี

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
8	ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครู ด้านเทคนิคในการวัดและประเมินผล	4.06	0.12	ดี
รวม		4.05	0.04	ดี

จากตารางที่ 11 จะเห็นว่าระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูในแต่ละด้านหลังการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากมากที่สุดไปน้อยสุด 3 รายการแรก ได้แก่ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านทักษะการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคในการวัดและประเมินผล และระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญ ของครูด้านเทคนิคการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.09, 4.06 และ 4.05 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลังการอบรม ปรากฏดังตารางที่ 12 ดังนี้

ตารางที่ 12 คะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียน หลังเรียน คะแนนความแตกต่าง คะแนนความแตกต่างกำลังสอง และค่าที (t-test)

คนที่	(X ₁) 20 คะแนน	(X ₂) 20 คะแนน	X ₂ - X ₁ (D)	D ²	t-test
1	7	18	11	121	t = 34.64**
2	9	15	6	36	
3	8	15	7	49	
4	8	16	8	64	
5	9	17	8	64	
6	12	17	5	25	
7	11	18	7	49	

คนที่	(X ₁) 20 คะแนน	(X ₂) 20 คะแนน	X ₂ - X ₁ (D)	D ²	t-test
8	11	18	7	49	
9	8	17	9	81	
10	6	17	11	121	
11	10	16	6	36	
12	7	14	7	49	
13	9	15	6	36	
14	8	15	7	49	
15	11	18	7	49	
16	5	17	12	144	
17	8	16	8	64	
18	10	15	5	25	
19	10	16	6	36	
20	8	14	6	36	
21	10	17	7	49	
22	9	16	7	49	
23	11	16	5	25	
24	7	14	7	49	
25	5	15	10	100	
26	6	16	10	100	
27	10	17	7	49	
28	7	15	8	64	
29	9	15	6	36	
30	9	16	7	49	
31	9	15	6	36	
32	7	15	8	64	
33	13	18	5	25	
34	9	16	7	49	
35	8	17	9	81	
36	9	17	8	64	
37	8	16	8	64	
38	13	19	6	36	
39	12	18	6	36	
40	11	17	6	36	

คนที่	(X ₁) 20 คะแนน	(X ₂) 20 คะแนน	X ₂ - X ₁ (D)	D ²	t-test
41	11	18	7	49	
42	10	16	6	36	
43	9	17	8	64	
44	9	17	8	64	
45	9	17	8	64	
46	8	17	9	81	
47	7	17	10	100	
48	8	17	9	81	
49	11	16	5	25	
50	11	16	5	25	
51	12	17	5	25	
52	9	18	9	81	
53	10	17	7	49	
54	10	17	7	49	
55	9	16	7	49	
56	9	16	7	49	
57	8	16	8	64	
58	8	16	8	64	
59	12	17	5	25	
60	11	17	6	36	
Σ	548	984	436	3324	

จากตารางที่ 12 จะเห็นว่า ค่าที่ได้จากคำนวณเท่ากับ 34.64 เมื่อเปิดตาราง ที่ $df=59$, $\alpha = .05$ จะได้เท่ากับ 1.671 ซึ่งพบว่า ค่าที่คำนวณมากกว่าค่าที่อยู่ในตาราง แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เข้ารับการอบรมตามแผนการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจของครูผู้เข้าอบรมต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ปรากฏผลตามตารางที่ 13 ดังนี้

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลระดับความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการอบรมต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้

ลำดับที่	ประเด็นความเห็น	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1	การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร	4.00	0.48	มาก
2	ลำดับขั้นการถ่ายทอดความรู้/เนื้อหา	4.18	0.56	มาก
3	วิทยากรมีประสบการณ์ในเรื่องราวที่ถ่ายทอด	4.22	0.55	มาก
4	การใช้สื่อประกอบที่ทำให้เข้าใจ	4.03	0.55	มาก
5	สถานที่จัดอบรมมีความเหมาะสม	4.15	0.68	มาก
6	ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	3.92	0.61	มาก
7	ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	3.65	0.57	มาก
8	ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่อบรม	4.08	0.49	มาก
9	ประโยชน์ ที่ได้จากการอบรมปฏิบัติการ	4.22	0.55	มาก
10	การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	4.23	0.46	มาก
รวม		4.06	0.31	มาก

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่าระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อความเรียงจากพอใจมากที่สุดไปน้อยสุด 3 รายการแรก ปรากฏดังนี้

1. การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน
2. วิทยากรมีประสบการณ์ในเรื่องราวที่ถ่ายทอด และประโยชน์ที่ได้จากการอบรมปฏิบัติการ
3. ลำดับขั้นการถ่ายทอดความรู้/เนื้อหา

โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.23, 4.22 และ 4.15 ตามลำดับ สำหรับรายการที่พื่อน้อยที่สุด คือ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 3.65 ซึ่งอยู่ในระดับมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูผู้เข้าอบรมต่อกิจกรรม การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยการเลือกแบบเจาะจงจากศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิดที่เป็น ประชากรที่สมัครใจและการสุ่มอย่างง่าย (Purposive and Simple Random Sampling) จังหวัดละ 20 คน รวมทั้งหมด 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1. แบบประเมินทักษะการจัดการ เรียนรู้ 2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ก่อนและหลัง การอบรม และ 3. แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้เข้าอบรมที่มีต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

1. การประเมินระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการ จัดการเรียนรู้หลังการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถาม ด้านความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครู ด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$) และใน ส่วนรายการข้อคำถามด้านความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ อยู่ ในระดับมากที่สุด คือ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครู ด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านเทคนิคการวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.06$)

2. ความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้หลังการอบรมสูง กว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ระดับความพึงพอใจของครูผู้เข้าอบรมต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการ เรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา ($\bar{X} = 3.94$) เมื่อพิจารณาตามรายการข้อคำถามเรียงจากพอใจ มากสุดไปน้อยสุด คือ การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน วิทยากรมีประสบการณ์ใน เรื่องราวที่ถ่ายทอด และประโยชน์ที่ได้จากการอบรมปฏิบัติการ และสถานที่จัดอบรมสะอาดและมีความเหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยเป็น 4.23, 4.22 และ 4.15 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผน ด้านทักษะการใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ และด้านทักษะการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ หลังการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ส่วนระดับความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือด้านเทคนิคการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ด้านเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแผน ด้านเทคนิคการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านเทคนิคการวัดผลและการประเมินผลการเรียนรู้ หลังการอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะครูผู้เข้ารับการอบรมมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองเพื่อไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือการสอน จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน พัฒนาเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุจิตรา จุมสีมา. (2555) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านหนองบัวใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 และผลการวิจัยการพัฒนาผ่านการฝึกอบรมพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ดี สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้

2. ความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้วิจัยได้วางแผนการสอนอย่างมีระบบ มีการดำเนินการสอนตามแผนการเรียนรู้ ทำให้ความรู้ ความเข้าใจของครูหลังการอบรมสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับสุจิตรา จุมสีมา. (2555: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแบบบูรณาการ โรงเรียนบ้านหนองบัวใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 และมุลีสิทธิ์ สุธลง. (บทคัดย่อ) ผลการวิจัยการพัฒนาผ่านการฝึกอบรมพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ดี สามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ได้

3. ระดับความพึงพอใจของครูผู้เข้าอบรมต่อกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ผู้เข้าอบรมมีโอกาสประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นสาเหตุให้รู้สึกพอใจต่อกิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมเกียรติ ทานอก และคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการสร้างระบบพี่เลี้ยง Coaching and Mentoring สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังเข้าร่วมโครงการครู มีสมรรถนะด้านความรู้อยู่ในระดับดี และมีสมรรถนะด้านการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี 2) สมรรถนะพื้นฐานด้านความรู้ของครูหลังเข้าร่วมโครงการสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนสมรรถนะพื้นฐานด้านการปฏิบัติงานของครูหลังเข้าร่วมโครงการ สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ครูส่วนใหญ่มีความสามารถในการออกแบบการ

จัดการเรียนรู้ในระดับดี 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วยการเรียนรู้ที่ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ ที่ครูกำหนด และส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ที่ครูกำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครู เพื่อเป็นแนวทางหรือโมเดลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ครู โดยครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1.2 ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ สำหรับการพัฒนาบุคลากรอิสลามศึกษาอื่นๆ ด้วย เพื่อให้การพัฒนาบุคลากรและทรัพยากรมนุษย์ มีระบบถูกต้องเหมาะสมและได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1.3 ควรพัฒนาสื่อประกอบการเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อผู้เรียนจะได้มีแรงจูงใจในการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

2.1 ควรส่งเสริมให้มีการวิจัยการพัฒนารูปแบบหรือโมเดลการจัดการเรียนรู้สำหรับครูที่หลากหลาย

2.2 ครูที่สอนประจำศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) มีรายได้น้อย ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นควรสนับสนุนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนตาดีกาและการเปรียบเทียบความต้องการของชุมชนในการจัดการเรียนการสอนตาดีกา

2.4 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ที่มีมาตรฐาน

2.5 ควรมีการพัฒนาบทเรียนหรือตำราเรียนสำหรับการเรียนของศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา)

ภาคผนวก

ใบความรู้ที่ 1

เทคนิคและทักษะการจัดการเรียนรู้

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้จึงต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันและปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

เทคนิคการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย (Discussion Method)

การจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย เป็นการจัดการเรียนรู้โดยที่นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง การอภิปรายอาจกระทำระหว่างครูกับนักเรียน หรือระหว่างนักเรียนด้วยกัน โดยมีครูเป็นผู้ประสานงาน การจัดการเรียนรู้แบบอภิปรายจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนคิดเป็น พูดเป็น และสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตย

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย
2. เพื่อฝึกทักษะในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน
3. เพื่อฝึกทักษะในการพูด และการแสดงความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. ชี้นำเข้าสู่หัวข้อการอภิปราย เป็นขั้นการกระตุ้นหรือเร้าความสนใจของนักเรียนให้มีความสนใจ

ร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น

2. ชี้นำอภิปราย ในขั้นนี้ให้แบ่งนักเรียนเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้อภิปรายซึ่งอยู่หน้าชั้นเรียนกับฝ่ายผู้ฟัง

ฝ่ายผู้อภิปรายประกอบด้วยประธานหนึ่งคนทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปรายเป็นผู้เสนอปัญหา สรุปประเด็นสำคัญ และนำการอภิปรายไม่ให้ออกนอกทาง ตัดบทสมาชิกที่ถกเถียงกัน การนำเข้าสู่หัวข้อการอภิปราย ประธานจะต้องกล่าวแนะนำหัวข้อที่จะอภิปรายจากนั้นแนะนำสมาชิกผู้ร่วมอภิปรายแต่ละคน

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
2. พัฒนาสติปัญญาของนักเรียนด้านการคิดหาเหตุผล
3. ส่งเสริมการค้นคว้าหาความรู้ของนักเรียนเพื่อนำมาใช้ในการอภิปราย
4. ผู้เรียนสามารถนำวิธีการอภิปรายไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย

1. หากผู้ดำเนินการอภิปรายไม่มีความสามารถในการอภิปราย จะทำให้การอภิปรายไม่สัมฤทธิ์ผล และสิ้นเปลืองเวลามาก
2. หากการตั้งหัวข้อไม่ดีจะทำให้ไม่ได้ข้อสรุปของการอภิปราย
3. ครูผู้สอนต้องควบคุมให้การอภิปรายดำเนินไปตามหลักการที่ถูกต้อง เช่น ประธานต้องไม่ใช้ความคิดของตนเองชี้นำจนผู้ร่วมอภิปรายไม่ใช้ความคิดของตนเอง

การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท (Role Playing Method)

การจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ หรือการเทียบเคียงสถานการณ์ที่เป็นจริงมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยที่ครูสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทให้นักเรียนได้แสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น การแสดงบทบาทนี้ทำได้ทั้งทางด้านความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของผู้แสดง วิธีนี้สามารถสร้างความเข้าใจและความรู้สึกให้กับนักเรียนได้ดี

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท

1. เพื่อฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม
2. เพื่อให้นักเรียนกล้าแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรม
3. เพื่อฝึกทักษะการแก้ปัญหา

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท

1. เลือกปัญหาที่นักเรียนทำความเข้าใจยาก จำยากสับสน หรือกล่าวตามสภาพจริงไม่ได้มาเป็นเรื่องที่แสดงบทบาท
2. ให้นักเรียนร่วมกันกำหนดตัวบุคคลให้เหมาะสมกับบทบาทนั้นๆ เท่าที่ลักษณะของบุคคลจะเอื้ออำนวยให้กับสภาพความเป็นจริง

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาท

1. นักเรียนได้เรียนพร้อมกับความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. สามารถเข้าใจเรื่องราวได้ง่าย และจดจำได้ดี
3. ช่วยพัฒนาการทางอารมณ์และสังคม
4. ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือร่วมใจกันในการทำงาน

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบบทบาท

1. ครูผู้สอนต้องมีการเตรียมสอนมากขึ้น และการแสดงบทบาทบางครั้งใช้เวลามาก ทั้งในการแสดงจริงและการฝึกซ้อม
2. การแสดงบทบาทบางครั้งต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย
3. การกำหนดเรื่องที่จะนำมาแสดงบทบาทต้องมีสาระสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

การจัดการเรียนรู้แบบศึกษาด้วยตนเอง (Self Study Method)

การจัดการเรียนรู้แบบศึกษาด้วยตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิชาด้วยตนเอง ได้แก่ การศึกษาจากหนังสือและการศึกษานอกสถานที่ การสอนวิธีนี้บางครั้งเรียกว่า Problem Solving หรือ Discovery Method

ความมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้แบบศึกษาด้วยตนเอง

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายใต้การดูแลและการแนะนำของครู
2. เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสแก้ปัญหาด้วยการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มย่อย และหาข้อสรุปหลังแสดงเหตุผล

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบศึกษาด้วยตนเอง

1. จัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ หรือผู้เรียนเพียงคนเดียวได้รับมอบหมายให้ศึกษาค้นคว้าตามลำพัง
2. ครูกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหรืออภิปราย และให้คำแนะนำให้มีการร่วมมือกันในการวางแผนที่จะศึกษาหรือค้นคว้าในเรื่องต่างๆ และให้ความช่วยเหลือในการศึกษาของนักเรียน จัดหาและเสนอแนะแหล่งความรู้ ได้แก่ วัสดุ หนังสือและสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่ผู้เรียนต้องใช้ รวมทั้งอาจแนะนำให้หาความรู้ได้จากการสัมภาษณ์วิทยากรนอกโรงเรียน
3. หลังการแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว นักเรียนเขียนรายงานผลการวินิจฉัยปัญหา

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบศึกษาด้วยตนเอง

1. เป็นการสอนที่พัฒนาความงอกงามทางด้านสติปัญญา ส่งเสริมนิสัยในการคิดวิเคราะห์ ข้อมูลและการตัดสินใจ การเลือกวิธีแก้ปัญหา
2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักที่จะควบคุมการทำงานของตนเองได้
3. เสริมสร้างนิสัยรักการศึกษาค้นคว้า และความรับผิดชอบตนเอง
4. เป็นวิธีที่มุ่งเน้นที่ผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง มิใช่เรียนรู้จากการสอนของครู

ข้อสังเกตของการจัดการเรียนรู้แบบศึกษาด้วยตนเอง

1. การจัดการเรียนรู้นี้อาจจะไม่ได้ผล ถ้าผู้เรียนขาดความรับผิดชอบและไม่ตั้งใจจริง

2. การเรียนรู้ที่เกิดกับนักเรียนอาจใช้เวลาไม่เท่ากัน จึงยากแก่การประเมินผลครู หรือในบางครั้งก็จากนักเรียนสู่นักเรียนด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูแสดงให้นักเรียนดูและให้ความรู้แก่นักเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม และผู้เรียนได้ประสบการณ์ตรง การจัดการเรียนรู้แบบสาธิตแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้แก่ ผู้สอนเป็นผู้สาธิต ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสาธิต ผู้เรียนสาธิตเป็นกลุ่ม ผู้เรียนสาธิตเป็นรายบุคคล วิทยากรเป็นผู้สาธิต และการสาธิตแบบเจียบโดยให้นักเรียนสังเกตเอง

ขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

1. ขั้นเตรียม

- 1.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยวิธีการสาธิต
- 1.2 ศึกษาเนื้อหาสาระให้ชัดเจน และจัดลำดับให้เหมาะสม
- 1.3 เตรียมกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติ
- 1.4 เตรียมสื่อ อุปกรณ์ เอกสารให้เพียงพอแก่ผู้เรียน
- 1.5 กำหนดเวลาการสาธิตให้พอเหมาะ
- 1.6 กำหนดวิธีการประเมินผล
- 1.7 เตรียมสภาพห้องเรียน
- 1.8 ทดลองสาธิตก่อนสอนจริงในห้องเรียน

2. ขั้นสาธิต

- 2.1 แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระที่จะเรียนรู้
- 2.2 บอกให้นักเรียนรู้บทบาทของตนเอง ได้แก่ การทดลองปฏิบัติ การจดบันทึก การสรุป
- 2.3 แนะนำสื่อการเรียนรู้
- 2.4 ดำเนินการสาธิต

3. ขั้นสรุป

- 3.1 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปผลที่เกิดจากการสาธิต
- 3.2 บันทึกขั้นตอนการสาธิตพร้อมทั้งผลที่เกิดขึ้น

4. ขั้นวัดและประเมินผล

- 4.1 ผู้เรียนทดลองสาธิตให้ผู้อื่นดูพร้อมทั้งบอกผลและข้อคิดที่ได้
- 4.2 ให้เขียนรายงาน ตอบคำถามจากแบบฝึกหัด และแสดงความคิดเห็น

ข้อดีของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

1. นักเรียนได้ประสบการณ์ตรง
2. สร้างความสนใจ และความกระตือรือร้น
3. ฝึกการสังเกต การสรุปผล การบันทึก และการจัดขั้นตอน

ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้แบบสาธิต

1. การสาธิตบางครั้งไม่สามารถใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่
2. ผู้สอนต้องแนะนำขั้นตอน อุปกรณ์ ที่ใช้ในการสาธิตอย่างชัดเจน
3. ผู้สอนต้องทดลองการสาธิตก่อนสอนให้แม่นยำเพื่อลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ (Cooperative Learning Method)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-6 คน เป็นการแบ่งกลุ่มที่มีโครงสร้างชัดเจน กล่าวคือ ภายในกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เรียนที่มีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน คือ ผู้เรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ได้รับความสนใจนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา ตั้งแต่คริสต์ทศวรรษ 1970 โดยมีความเชื่อว่าการร่วมมือกันเรียนรู้นี้จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มบรรลุจุดประสงค์อย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังสามารถสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม และสร้างคามภูมิใจในตนเอง (Self-esteem) (ปราณี จงศรี. 2545: 46-48)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้มีหลักการที่สำคัญ 3 ประการ

1. รางวัลของกลุ่ม (Group reward) หมายถึง สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีโอกาสเท่ากันในการประสบความสำเร็จและได้รับรางวัลหรือการประกาศเกียรติคุณ
2. ความรับผิดชอบต่อผลงานของสมาชิกแต่ละคน (Individual accountability) หมายถึง ผลงาน ของสมาชิกแต่ละคนเมื่อนำมารวมกันเป็นผลงานของกลุ่มจะมีผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. การมีโอกาสประสบความสำเร็จเท่าเทียมกัน (Equal opportunities for success) หมายถึง สมาชิกทุกคนไม่ว่าจะมีความสามารถในระดับสูง หรือปานกลาง หรือต่ำ มีภารกิจในการสร้างผลงานให้กลุ่มด้วยการพัฒนาระดับผลสัมฤทธิ์ของตน และนำมารวมกันเป็นผลสำเร็จของกลุ่ม

ใบความรู้ที่ 2

ทักษะและเทคนิคการสอน

ความหมาย

ทักษะ หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญ และความคล่องแคล่วว่องไว ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ที่จะทำด้วยความรวดเร็ว แม่นยำถูกต้อง ซึ่งอาจจะเป็นทางร่างกาย หรือสมอง ในระยะที่รวดเร็ว เช่น ความสามารถในการคิดเลขได้รวดเร็ว การวาดภาพเร็ว

ทักษะเป็นคำที่นำมาจากรากศัพท์ ภาษาสันสกฤต และในวิชาการศึกษาได้แปลมาจากคำว่า Skill ซึ่งมีความหมายถึง ความสามารถ ขยันหมั่นเพียร ความคล่องแคล่ว แข็งแรง นอกจากนี้ พจนานุกรมไทยได้ให้ความหมายของทักษะไว้ว่าเป็นความชำนาญ และความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ในเวลารวดเร็วและเกิดประสิทธิภาพ ในเรื่องนี้ กู๊ด (Capenter V.good : 1973) ได้ให้ความหมายของทักษะไว้ในหนังสือ Dichinary of Eduoalion ความว่า เป็นสิ่งที่บุคคลได้เรียนรู้ที่กระทำด้วยความยาก ง่าย แม่นยำ อาจจะทางด้านร่างกาย สมองก็ได้ หรือ

ทักษะ หมายถึง ความชัดเจน ความกลมกลืนในการใช้นิ้วมือ นิ้วเท้า มือ เท้า และสายตา สรุปล ความหมายของทักษะ หมายถึง ความสามารถ ความชำนาญในการกระทำบางสิ่งบางอย่างได้เป็นอย่างดีด้วยความถูกต้อง แม่นยำ ในระยะเวลาที่รวดเร็ว เช่น ความสามารถในการอ่านเร็ว ทำงานเร็ว เป็นต้น อย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะการสอนมีความสำคัญต่อการสอนมาก จากผลการวิจัยของ แอน พินิจดำ ได้ทำ ความวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของศึกษาวิทยาลัยครู เกี่ยวกับทักษะการสอนในการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพล่าว่า การฝึกทักษะการสอนเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาวิชาครูได้มีการฝึกทักษะ การสอนก่อนออกฝึกจริง เพราะช่วยให้นักศึกษาได้มีความตระหนักถึงการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ เรียนการสอน และจะนำประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกทักษะการสอนไปใช้ในการฝึกสอน นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามยังกล่าวถึงในด้านการนำผลการฝึกทักษะการสอนไปใช้ใน การปรับปรุงตัวเองมี การเสริมกำลังใจนักเรียน มีการจัดเตรียมสื่อการสอนให้เหมาะสมกับบทเรียนนักศึกษาได้เรียนรู้การ เร้า ความสนใจ ช่วยทำให้มีการปรับปรุงวิธีการสอนอยู่ตลอดเวลา เพราะลักษณะการสอนเป็น องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งสำหรับประสิทธิภาพในการสอน ทำให้ผู้ฝึกเกิดสมรรถภาพในการสอนเพิ่ม เนื่องจากจะช่วยให้ผู้ฝึกมีทักษะในการแก้ปัญหาการใช้กระดานดำ การสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้าง สมดุล เป็นต้น

เทคนิคการสอน คือ กลวิธีต่างๆที่ใช้เสริมกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือการกระทำใดๆ เพื่อช่วยให้กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการหรือการกระทำนั้นๆ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น

การแบ่งทักษะการสอนนั้น มีแนวคิดแตกต่างกันหลายแบบ ดีเวท ดับบลิว แอลเลน (Dewight W.Allen)ได้จำแนกออกเป็น 18 ทักษะด้วยกันคือ

1. การสร้างสัมพันธ์
2. การวางขอบข่ายเนื้อหา
3. การสรุปผลกลับ
4. การมีพฤติกรรมเอาใจใส่ในตัวผู้เรียน
5. การหาผลย้อนกลับหรือข้อมูลย้อนกลับ
6. การเสริมกำลังใจ
7. การพูดทบทวนและย้ำเตือน
8. การควบคุมการมีส่วนร่วมในการเรียนของนักเรียน
9. การอธิบายและใช้ ตัวอย่าง
10. การตั้งคำถาม
11. การใช้คำถามชั้นสูง
12. การใช้คำถามชุด
13. การให้นักเรียนเงียบและการแนะนำโดยไม่ใช้คำพูด
14. การกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถามเอง
15. การสื่อความหมายที่สมบูรณ์
16. การแปรเปลี่ยนตัวกระตุ้น
17. การบรรณยาย
18. การบอกให้นักเรียนรู้ตัวว่าต้องตอบคำถาม

ดังนี้

- ในที่นี้นำเสนอทักษะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้สอนทั้งในระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา
- 1.ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน
 - 2.ทักษะการใช้วาจากริยาท่าทางในการสอน
 - 3.ทักษะการอธิบาย
 - 4.ทักษะการสร้างความสนใจ
 - 5.ทักษะการใช้คำถาม
 - 6.ทักษะการใช้อุปกรณ์การสอน
 - 7.ทักษะการใช้กระดานดำ
 - 8.ทักษะเสริมกำลังใจ
 - 9.ทักษะการสรุปบทเรียน

ความสำคัญของทักษะการสอน

การฝึกทักษะการสอนนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้มีอาชีพครู ผู้สอนจึงต้องมีความสามารถในถ่ายทอดความรู้ได้อย่างดีแก่ผู้เรียน ถ้าผู้เรียนไม่เข้าใจโดยเขาไม่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามผู้สอนตั้ง จุดมุ่งหมายไว้

ทักษะการสอนพื้นฐาน

ทักษะการสอนขั้นพื้นฐานหมายถึงความสามารถ หรือความชำนาญในการสอนซึ่งทักษะจะไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ถ้าไม่ฝึกฝนทักษะ การสอนมีหลายทักษะด้วยกันที่ใช้ในแต่ละคาบหรือแต่ละชั่วโมงผู้เป็นครูได้มี การฝึกฝนเพื่อเป็นพื้นฐานในการสอนต่อไป

1. ทักษะการนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่เรื่องที่จะเรียน เป็นขั้นการสอน หรือกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเริ่มต้นทำการสอนเพื่อดึงความสนใจ ให้ผู้เรียนพร้อมที่จะติดตามบทเรียนต่อไป

เทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียน

1. ใช้อุปกรณ์การสอนเช่น ของจริง รูปภาพ แผนที่ แผนภูมิ
2. ให้นักเรียนลองทำกิจกรรมบางอย่างที่สัมพันธ์กับบทเรียน เช่น การให้ยืนแสดงท่าทางต่าง ๆ การให้นักเรียนลองใส่ RAM ในคอมพิวเตอร์
3. ใช้เรื่องเล่านิทาน หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โยงมาสู่เรื่องที่จะสอน
4. ตั้งปัญหา ทายปัญหา เพื่อเร้าความสนใจของนักเรียนให้คิดหาคำตอบ
5. สนทนาซักถามถึงเรื่องราวต่างๆเพื่อนำเข้าสู่บทเรียน
6. แสดงละครหรือบทบาทสมมติเพื่อให้ผู้เรียนสนใจ
7. แสดงละครหรือบทบาทสมมติ
8. ร้องเพลงซึ่งเป็นเพลงเกี่ยวกับเรื่องที่จะสอน

2. ทักษะการใช้วาจากริยาท่าทางในการสอน

การใช้วาจากริยาท่าทาง ในการสอนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของครู เพราะการที่นักเรียนจะเกิดความพอใจและสนใจที่จะเรียนนั้น บุคลิกภาพของครูนับเป็นอย่างหนึ่งเพราะบุคลิกภาพของครู รวมทั้งความสามารถในการสื่อความหมายระหว่างครูกับนักเรียนจะช่วยให้ นักเรียน ไม่เบื่อหน่าย

เทคนิคการใช้วาจากริยา ท่าทางประกอบการสอน

1. การเคลื่อนไหวและการเปลี่ยนอิริยาบถ
เริ่มแรกที่เข้ามาในห้องเรียนครูควรเดินด้วยท่าทางที่เหมาะสมสง่างามและดูเป็นธรรมชาติ
2. การใช้มือและแขน
ใช้มือประกอบท่าทางในการพูด ซึ่งจะเป็นสิ่งดึงดูดใจของนักเรียน เพราะนักเรียนสนใจดูสิ่งเคลื่อนไหวมากกว่าสิ่งที่นิ่ง
3. การแสดงออกทางสีหน้า สายตา
การแสดงออกทางหน้าตา สายตา เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้สื่อความหมายกับผู้เรียน ผู้เรียนจะเข้าใจถึงความรู้สึก หรือเข้าใจในอารมณ์การสอน ในการสอนบทเรียนที่มีความตื่นเต้น สีหน้าของครูต้องคล้อยตามสัมพันธ์กับความรู้สึกดังกล่าวด้วย
4. การทรงตัวและการวางท่าทาง
ควรวางท่าให้เหมาะสม ไม่ดูตึงเครียด หรือเกรงเกินไป ควรวางท่าทางและทรงตัวขณะสอนให้ดูเป็นธรรมชาติแต่ก็ไม่ดูปล่อยตามสบายจนเกินไป
5. การใช้น้ำเสียง

ควรใช้น้ำเสียงที่ชัดเจนเหมาะสม ไม่ซ้ำ ไม่เร็วจนเกินไป มีการออกเสียงการใช้ถ้อยคำถูกต้อง ไม่แสดงอารมณ์ที่ไม่สมควรออกทางน้ำเสียงเพราะโดยปกติแล้วน้ำเสียงของครู สามารถบอกอารมณ์ได้และความรู้สึกของครูได้ดี ถ้าครูเสียงดีนักเรียนก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อครู

6. การแต่งกาย

ครูควรแต่งกายให้ถูกต้องเหมาะสมเพราะถ้าครูแต่งกายสวยเด่นจนเกินไปทำให้นักเรียนจะให้ความสนใจกับครูมากกว่าบทเรียน ผู้สอนควรแต่งกายให้เรียบร้อย

3.ทักษะการอธิบาย

ทักษะการอธิบาย หมายถึง ความสามารถในการพูดแสดงรายละเอียดและให้ตัวอย่างให้ผู้เรียนเข้าใจ หายจากข้อสงสัย เกิดความชัดเจนในสิ่งนั้น หรือขยายความในลักษณะที่ช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งอาจกระทำได้โดยการบอก การตีความ การสาธิต การยกตัวอย่าง ฯลฯ บางครั้งเพื่อให้การอธิบายเป็นที่เข้าใจได้ง่าย อาจจะใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการอธิบาย ก็จะช่วยให้ผู้ฟังสนใจและเข้าใจความหมายได้ดีขึ้น

เทคนิคการสอนการอธิบาย

1. เวลาอธิบายไม่นานเกินควร เวลาอธิบายไม่เกิน 10 นาทีเพราะเกินเวลานี้ไปผู้เรียนอาจไม่สนใจเรียน
2. ภาษาที่ใช้ง่ายแก่การเข้าใจ รัดกุมไม่เยิ่นเย้อ น่าฟัง
3. สื่อการสอน ควรน่าสนใจช่วยในการอธิบายได้ง่ายยิ่งขึ้น
5. การอธิบายเริ่มจากเรื่องที่เข้าใจง่ายไปหาเรื่องที่ยาก
6. ทำท่างในการอธิบายน่าสนใจ
7. ใช้แนวคิด หรือถ้าเป็นอภิปรายของนักเรียนให้ใช้ความรู้ที่ได้เรียนมาเป็นแนวทางในการอธิบายด้วยความเข้าใจตามแนวคิดของนักเรียน
8. มีการสรุปอธิบายด้วย

4.ทักษะการสร้างความสนใจ

การสร้างความสนใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนนั้น ประสบผลดี เพราะจะช่วยให้ครูปรับปรุงวิธีการสอนให้เด็กเกิดสนใจในการเรียนและติดตาม กิจกรรมโดยตลอดไม่เบื่อหน่าย ดังนั้น พยายามใช้เทคนิคต่าง ๆ มากกระตุ้นให้นักเรียนสนใจอยู่ตลอดเวลา

เทคนิคการสอนการสร้างความสนใจ

1. การใช้สีหน้า ทำท่างประกอบการสอน มีการใช้ทำท่างประกอบการสอนจะทำให้ผู้เรียนสนใจเรียนยิ่งขึ้น
2. การใช้ถ้อยคำและน้ำเสียง ถ้อยคำที่ครูใช้และน้ำเสียงเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียน ไม่มีการเน้นหนักเบาจะทำให้การเรียนนั้นไม่น่าสนใจ
3. การเคลื่อนไหวของครูควรมีการเคลื่อนไหวในขณะที่สอน ครูควรเปลี่ยนจากจุดนั่งเป็นจุดยืนของตน เพราะถ้าครูยืนอยู่จุดเดียวทำให้ผู้เรียนไม่มีความกระตือรือร้น และไม่เกิดความสนใจเท่าที่ควร

4. การเน้นจุดสำคัญของเรื่อง และการเว้นระยะการพูด หรือการอธิบาย ถ้าครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนสนใจ ครูควรมีการฝึกเน้นคำพูดสำเนียง จังหวะ นอกจากนี้แล้วครูหยุดนิ่ง เว้นระยะการพูดตอนใดนั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ช่วยให้ทำให้ผู้เรียน เกิดความสนใจและมีเวลารวบความคิด เชื่อมโยงความคิดได้

5.ทักษะการใช้คำถาม

คำถามนับเป็นสิ่งสำคัญในการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในปัจจุบันที่เน้นให้เด็กคิด เป็นสิ่งที่ทำให้ บรรลุเป้าหมายจุดประสงค์ดังกล่าวผู้สอนควรมีวิธีการและเทคนิคต่างมากมาย สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ การใช้คำถาม ซึ่งการใช้คำถามจะมีประสิทธิภาพได้ครูผู้ถามจะต้องเข้าใจถึง จุดประสงค์ในการ ถาม

เทคนิคการใช้คำถาม

1. ถามด้วยความมั่นใจ ผู้สอนต้องเตรียมคำถามไว้เพื่อให้เกิดความมั่นใจและคล่องตัวในการถาม
2. ถามอย่างกลมกลืนคือ กลมกลืนกับเนื้อหา กิจกรรมที่กำลังเรียนอยู่
3. ถามโดยใช้คำพูดที่เข้าใจง่าย ใช้ภาษาให้เหมาะสมในระดับชั้นเรียนผู้เรียนจะได้เข้าใจการถาม
4. การให้นักเรียนมีโอกาสตอบหลายคนในการสอน ครูควรกระจายคำถามให้ทั่วถึงไม่ใช่ถามแต่ผู้เรียนบางคน
5. การเลือกคำถาม บางครั้งครูควรเลือกถามผู้เรียนบางคนเพื่อจุดประสงค์ของครู เช่นถามผู้เรียนที่เรียนเก่งในกรณีที่ครูต้องการสรุปบทเรียน
6. การเสริมกำลังใจ หรือให้ผลย้อนกลับ เมื่อมีผู้เรียนตอบถูก ครูไม่ควรที่ละเลยที่จะทำให้ นักเรียนมีกำลังใจด้วยวิธีการต่างๆ
7. ใช้คำถามในแต่ละประเภท ในการสอนแต่ละครั้งในการสอนแต่ละครั้ง
8. การใช้กิริยาท่าทาง เสียงประกอบในการถาม ครูควรเพิ่มบรรยากาศความสนใจอยากตอบคำถามของผู้เรียน

6.ทักษะการใช้อุปกรณ์การสอน

อุปกรณ์การสอน จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น เพราะอุปกรณ์การสอนจะเป็นจุดรวมความสนใจสามารถเพิ่มความ เป็นรูปธรรมและความ เป็นจริงต่อการเรียนรู้ได้มากขึ้น อุปกรณ์การสอนจะเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดมองเห็นเรื่อง รวบรวมหรือสิ่งที่เรียนรู้ได้ถูกต้องและสามารถจดจำเรื่องราวได้แม่นยำ

เทคนิคการสอนการใช้อุปกรณ์

1. ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างคล่องแคล่วว่องไว
2. แสดงอุปกรณ์ให้เห็นชัดทั่วทั้งห้อง
3. ควรหาที่ตั้งอุปกรณ์ วางแขวนขนาดใหญ่
4. ควรใช้ไม้ยาว และมีปลายแหลมชี้แผนภูมิ แผนที่
5. ควรมีการเตรียมผู้เรียนไว้ล่วงหน้าก่อนการใช้อุปกรณ์

6. ควรเลือกใช้เครื่องประกอบการใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสม
7. พยายามเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรม หรือได้ศึกษาอุปกรณ์นั้นๆ

7.ทักษะ และเทคนิคการใช้กระดานดำ

1. ครูควรทำความสะอาดกระดานดำทุกครั้งที่เราสอน
2. ในการเขียนทุกครั้งไม่ควรเขียนทีเดียวทั้งแผ่นควรแบ่งครึ่งแนวน 3 ส่วน หรือ 4 ส่วน
3. ในการเขียนกระดานทุกครั้งควรเขียนจากซ้ายมือไปขวามือ
4. ถ้ามีหัวข้อเรื่องควรเขียนไว้ตรงกลางกระดานดำในส่วนที่เราแบ่งไว้
5. ขณะเขียนยืนห่างกระดานพอสมควร
6. ในการเขียนหนังสือให้เขียนตรงไม่คดเคี้ยว
7. ถ้าต้องการอธิบายข้อความบนกระดานดำไม่ควรยืนบัง ควรใช้ไม้ชี้
8. ถ้ามีข้อความสำคัญอาจใช้ชอล์กสีเมื่อต้องการเน้นข้อความโดยเฉพาะ
9. ถ้ามีข้อความสำคัญอาจใช้ชอล์กสีขีดเส้นใต้
10. เขียนคำตอบของผู้เรียนบนกระดานดำเพื่อเสริมกำลังใจผู้เรียน

8.ทักษะเสริมกำลังใจ

การเสริมกำลังใจ หมายถึงการให้กำลังใจแก่ผู้เรียน เช่น การใช้คำชมเชย หรือ แสดงพฤติกรรมที่ปรารถนาดีแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียนและมีความเชื่อมั่นในตนเอง

เทคนิคเสริมกำลังใจ

1. เมื่อนักเรียนทำพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง ควรเสริมกำลังใจ โดยใช้ท่าทางและวาจาประกอบกัน
2. เสริมกำลังใจย้อนหลัง โดยให้นักเรียนที่ตอบถูกบอกคำตอบของตนอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้เห็นแนวทางที่ตอบไม่ได้ จะได้มีโอกาสตอบได้ถูกต้อง
3. ไม่พูดเกินความจริง ถ้าครูพูดเกินความจริงจะทำให้นักเรียนขาดศรัทธาและเชื่อถือไม่ใช้คำพูดที่ จำกัดวงแคบใช้วิธีเสริมกำลังใจให้หลายวิธี
4. ไม่ควรเสริมกำลังใจบางประเภทบ่อยเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่เห็นคุณค่าของการเสริมกำลังใจนั้น
5. ใช้วิธีเสริมกำลังใจต่าง ๆ กันและให้โอกาสต่าง ๆ กัน แลให้ทั่วถึงผู้เรียนทุกคน
6. การเสริมกำลังใจทางบวกมากกว่าทางลบจะได้ผลดีกว่า

9.ทักษะการสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนเป็นการที่ผู้สอนพยายามให้นักเรียนรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตนเองจากการเรียนรู้ที่ผ่านมา ว่าได้สาระสำคัญ หลักเกณฑ์ หลักการ หรือแนวคิดสำคัญในช่วงการสอนนั้นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้เพื่อนักเรียนจะได้รับประเด็นสำคัญของบทเรียนได้ถูกต้องว่ามีอะไร บ้าง และจะนำความรู้ใหม่ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมได้อย่างไร

เทคนิคการสรุปบทเรียน

1. สรุปโดยอธิบายสั้นๆ ชัดเจน ทบทวนสาระสำคัญที่เรียนมา

2. สรุปรูปโดยอุปกรณ์หรือรูปภาพประกอบ
3. สรุปรูปโดยสนทนาซักถาม
4. สรุปรูปโดยสร้างสถานการณ์
5. สรุปรูปโดยนิทานหรือสุภาษิต
6. สรุปรูปโดยการปฏิบัติ

<https://nokyung22ny.wordpress.com>

ใบความรู้ที่ 3

ทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ตามแผน

ความหมายของแผนการสอน

แผนการสอน คือ การนำวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ที่ต้องทำการสอน ตลอดภาคเรียนมาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อ อุปกรณ์การสอน การวัดและการประเมินผล สำหรับเนื้อหาสาระและจุดประสงค์การเรียนการสอนย่อยๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือจุดเน้นของหลักสูตร สภาพผู้เรียน ความพร้อมของโรงเรียนในด้านวัสดุอุปกรณ์ และตรงกับชีวิตจริงในท้องถิ่น ซึ่งถ้ากล่าวอีกนัยหนึ่ง แผนการสอนคือ การเตรียมการสอนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้า หรือการบันทึกการสอนตามปกตินั่นเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 133) ให้ความหมายของแผนการสอนว่า หมายถึง การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นแนวดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งโดยกำหนดสาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนสื่อ ตลอดจนการวัดผลและการประเมินผล

กรมวิชาการ (2545 : 73) ได้ให้ความหมายของแผนการจัดการเรียนรู้ คือ ผลของการเตรียมการวางแผนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบโดยนำสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา และกระบวนการเรียนรู้ โดยเขียนเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามศักยภาพของผู้เรียน

สรุปว่า แผนการสอนคือ การวางแผนการจัดกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ล่วงหน้าอย่างละเอียด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งมีเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และวิธีวัดผลประเมินผลที่ชัดเจน

ความสำคัญของแผนการจัดการเรียนรู้

สุพล วังสินธ์ (2536 : 5-6) กล่าวว่า แผนการจัดการเรียนรู้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่งสรุปความไว้ ดังนี้

1. ทำให้เกิดการวางแผนวิธีเรียนที่ดี ผสมผสานความรู้และจิตวิทยาการศึกษา
2. ช่วยให้ผู้มีคู่มือการสอนที่ทำด้วยตนเองล่วงหน้ามีความมั่นใจในการสอน
3. ส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ความเข้าใจในด้านของหลักสูตร วิธีสอนการวัดผลและประเมินผล
4. เป็นคู่มือสำหรับผู้มาสอนแทน
5. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรง เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษา
6. เป็นผลงานทางวิชาการแสดงความชำนาญความเชี่ยวชาญของผู้ทำลักษณะที่ดีของแผนการจัดการเรียนรู้

สมนึก ภัททิยธนี (2546 : 5) ได้กล่าวถึงลักษณะที่ดีของแผนต้องมีขั้นตอน ดังนี้

1. เนื้อหาต้องเขียนเป็นรายคาบ หรือรายชั่วโมงตารางสอน โดยเขียนให้สอดคล้องกับชื่อเรื่องให้อยู่ในโครงการสอน และเขียนเฉพาะเนื้อหาสาระสำคัญพอสังเขป (ไม่ควรบันทึกแผนการสอนอย่างละเอียดมาก ๆ เพราะจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย)
2. ความคิดรวบยอด (Concept) หรือหลักการสำคัญ ต้องเขียนให้ตรงกับเนื้อหาที่จะสอน ส่วนนี้ถือว่าเป็นหัวใจของเรื่องครูต้องทำความเข้าใจในเนื้อหาที่จะสอนจนสามารถเขียนความคิดรวบยอดได้อย่างมีคุณภาพ
3. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ต้องเขียนให้สอดคล้อง กลมกลืนกับความคิดรวบยอด มิใช่เขียนตามอำเภอใจไม่ใช่เขียนสอดคล้องเฉพาะเนื้อหาที่จะสอนเท่านั้นเพราะจะได้เฉพาะพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความรู้ความจำ สมรรถนะหรือการพัฒนาของนักเรียนจะไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร
4. กิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดเทคนิคการสอนต่างๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
5. สื่อที่ใช้ควรเลือกให้สอดคล้องกับเนื้อหา สื่อดังกล่าวต้องช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในหลักการได้ง่าย
6. วัดผลโดยคำนึงถึงเนื้อหา ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและช่วงที่ทำการวัด (ก่อนเรียน ระหว่างเรียน หลังเรียน) เพื่อตรวจสอบว่าการสอนของครูบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่

ประโยชน์ของแผนการจัดการเรียนรู้

ถ้าครูได้ทำแผนการสอนและใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้น เพื่อนำไปใช้สอนในคราวต่อไป แผนการสอนดังกล่าวจะเกิดประโยชน์ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 134)

1. ครูรู้วัตถุประสงค์ของการสอน
2. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความมั่นใจ

3. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน
4. ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ
5. ถ้าครูประจำชั้นไม่ได้สอน ครูที่มาทำการสอนแทนสามารถสอนแทนได้ตามจุดประสงค์ที่กำหนด

กำหนด

การวางแผนการจัดการเรียนรู้

การวางแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การตีความหมายของหลักสูตร และการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรที่จะต้องนำมาจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้เรียน ผลจากการวางแผนจะได้คู่มือที่ใช้เป็นแนวทาง เรียกว่ากำหนดการสอน ประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียนแนวดำเนินการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตอบสนองจุดประสงค์การเรียนรู้ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การวัดและการประเมินการเรียน คำอธิบายในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ซึ่งระบุเนื้อหาที่ต้องให้นักเรียนได้เรียน ตามลำดับขั้นตอนกระบวนการที่ต้องให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้
2. ศึกษาความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบแต่ละส่วนของหลักสูตร
3. ลำดับความคิดรวบยอดที่จัดให้นักเรียนแต่ละระดับชั้นได้เรียนรู้ก่อนหลัง โดยพิจารณาขอบข่ายเนื้อหา และกิจกรรมที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา
4. กำหนดผลที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน เมื่อได้เรียนรู้ความคิดรวบยอดแต่ละเรื่องแล้ว
5. กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคำอธิบายรายวิชา หรืออาจพิจารณาจากกิจกรรมที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ
6. กำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสมกับขอบข่ายเนื้อหาสาระหรือความคิดรวบยอดจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมที่กำหนดไว้
7. รวบรวมรายละเอียดตามกิจกรรมข้อ 1 – 6 จัดทำเป็นเอกสารที่เรียกว่ากำหนดการสอน หรือแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้เป็นแนวทางในการเตรียมแผนการสอนต่อไป

การเตรียมการสอนและการปฏิบัติการสอน

การเตรียมการสอนเริ่มด้วยการจัดทำแผนการสอน ซึ่งเป็นผลมาจากการวางแผน มาสร้างเป็นแผนการสอนย่อยๆ องค์ประกอบที่สำคัญของแผนการสอน ควรมีดังนี้ (สาลี รักสุทธี และคณะ.2541 : 7)

1. สาระสำคัญ
2. จุดประสงค์การเรียนรู้
3. เนื้อหา

4. กิจกรรมการเรียนการสอน
5. สื่อการเรียนการสอน
6. การวัดและประเมินผลการเรียน

รายละเอียดแผนการเรียนรู้

แผนการเรียนรู้ (Lesson Plan) ประกอบด้วย 9 หัวข้อ โดยการบูรณาการของหน่วยศึกษานิเทศก์

1. สารสำคัญ (Concept) เป็นความคิดรวบยอดหรือหลักการของเรื่องหนึ่งที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน เมื่อเรียนตามแผนการสอนแล้ว
2. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Learning Objective) เป็นการกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อเรียนจบตามแผนการสอนแล้ว
3. เนื้อหา (Content) เป็นเนื้อหาที่จัดกิจกรรมและต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้
4. กิจกรรมการเรียนการสอน (Instructional Activities) เป็นการสอนขั้นตอนหรือกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งนำไปสู่จุดประสงค์ที่กำหนด
5. สื่อและอุปกรณ์ (Instructional Media) เป็นสื่อ และอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรม การเรียนการสอน ที่กำหนดไว้ในแผนการสอน
6. การวัดผลและประเมินผล (Measurement and Evaluation) เป็นการกำหนดขั้นตอนหรือวิธีการวัดและประเมินผล ว่านักเรียนบรรลุจุดประสงค์ตามที่ระบุไว้ในกิจกรรมการเรียนการสอนแยกเป็นก่อนสอน ระหว่างสอน และหลังสอน
7. กิจกรรมเสนอแนะ เป็นกิจกรรมที่บันทึกการตรวจแผนการสอน
8. ข้อเสนอแนะของผู้บังคับบัญชา เป็นการบันทึกตรวจแผนการสอนเพื่อเสนอแนะหลังจากได้ตรวจสอบความถูกต้อง การกำหนดรายละเอียดในหัวข้อต่างๆ ในแผนการสอน
9. บันทึกการสอน เป็นการบันทึกของผู้สอน หลังจากนำแผนการสอนไปใช้แล้วเพื่อเป็นการปรับปรุงและใช้ในคราวต่อไป มี 3 หัวข้อ คือ
 - 9.1 ผลการเรียนรู้ เป็นการบันทึกผลการเรียนด้านสุขภาพและปริมาณทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งกำหนดในขั้นกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมิน
 - 9.2 ปัญหาและอุปสรรค เป็นการบันทึก ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในขณะสอนก่อนสอน และหลังทำการสอน
 - 9.3 ข้อเสนอแนะ / แนวทางแก้ไข เป็นการบันทึกข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน ให้เกิดการเรียนรู้ บรรลุจุดประสงค์ของบทเรียนที่หลักสูตรกำหนด

ใบความรู้ที่ 4

เรื่อง สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการ ซึ่งอาจจำแนกเป็น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคล สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรมหรือกระบวนการ แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สื่อและแหล่งการเรียนรู้ คือ สิ่งที่ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอด ความรู้ เจตคติ และทักษะไปยังผู้เรียน สามารถมองเห็นเป็นรูปธรรมได้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือทำให้บทเรียนง่ายขึ้น และในการจัดทำสื่อขึ้นใช้ต้องคำนึงถึงคุณสมบัติของสื่อที่ดี คือ น่าสนใจ

ประหยัดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วและถูกต้อง การเขียนสื่อและแหล่งการเรียนรู้ให้เขียนเรียงตามลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด สื่อการเรียนรู้ หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการ ซึ่งอาจจำแนกเป็น สื่อสิ่งพิมพ์สื่อบุคคล สื่อวัสดุ สื่ออุปกรณ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรมหรือกระบวนการ แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่เรียนใฝ่รู้ แสวงหาความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ เครื่องมือและเทคนิควิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สืบค้นจาก <http://km.cmarea3.go.th/modules.php?name=News&file=print&sid=361>

2.ประเภทของสื่อการสอน

สื่อการสอนนั้นมีมากมายและได้พัฒนาให้เกิดขึ้นใหม่อยู่เสมอตามความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นักเทคโนโลยีการศึกษา ได้กำหนดและแบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ หลายท่านดังนี้

Dale (1969 : 107 -128) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 11 ประเภทโดยพิจารณาจากลักษณะของประสบการณ์ที่ได้รับจากสื่อการสอน โดยยึดความเป็นรูปธรรมและนามธรรม (Concrete and Abstract) เป็นหลักในการแบ่งประเภทและได้แบ่งประเภทสื่อการสอนในรูปกรวยประสบการณ์ (The Cone of experience) โดยให้สื่อที่มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุดไปไว้ที่ฐานกรวยและสื่อที่เป็นนามธรรมน้อยที่สุดไปไว้ที่ยอดกรวย ดังนี้

1. ประสบการณ์ตรงที่มีความหมาย (Direct and Purposeful Experiences) เป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากความเป็นจริง ผู้รับประสบการณ์ได้รับโดยการผ่านทางประสาทสัมผัสของจริงในชีวิต และประสบการณ์เหล่านั้นมีความหมายต่อผู้ได้รับประสบการณ์

2. ประสบการณ์จำลอง (Contrived Experiences) เป็นประสบการณ์ที่จำลองแบบจากของจริง เพราะของจริงอาจมีขนาดใหญ่ หรือมีความซับซ้อนเกินไป ถ้าใช้ของจำลองอาจทำให้เข้าใจง่ายกว่า ประสบการณ์นี้ได้แก่ ของตัวอย่าง หุ่นจำลอง เป็นต้น

3. ประสบการณ์นาฏการ (Dramatized Experiences) เป็นการมีส่วนร่วมในการแสดงประสบการณ์ได้จากการศึกษาเนื้อเรื่องที่จะแสดง การจัดฉาก การบอกบท การแต่งบทละคร ฯลฯ

4. การสาธิต (Demonstrations) เป็นการให้ดูตัวอย่างประกอบการอธิบายการสาธิตที่ดีต้องมีอุปกรณ์ประกอบ ผู้สาธิตควรรู้จักการใช้อุปกรณ์นั้นด้วย เช่น การสาธิต การทดลองทางวิทยาศาสตร์ การสาธิตทำกายบริหารต่าง ๆ ฯลฯ

5. การศึกษานอกสถานที่ (Study Trips) หมายถึง การพาผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และความรู้กว้างขวางขึ้น เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนประสบกับบางสิ่งโดยตรง ซึ่งไม่สามารถจัดได้ในห้องเรียน

6. นิทรรศการ (Exhibitions) หมายถึง การแสดงสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ดูซึ่งอาจรวมเอา หุ่นจำลอง การสาธิต แผนภูมิ ฯลฯ ไว้เพื่อให้ผู้ดูรับประสบการณ์ต่าง ๆ จากสิ่งเหล่านั้น

7. โทรทัศน์การศึกษา (Education Television) รายการโทรทัศน์จะทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพและได้ยินเสียงเหตุการณ์และความเป็นไปต่าง ๆ ในขณะเดียวกับที่มีการถ่ายทอดเหตุการณ์นั้น ๆ อยู่

8. ภาพยนตร์ (motion Picture) เป็นการจำลองเหตุการณ์มาให้ผู้เรียนได้ดูได้ฟังใกล้เคียงกับความเป็นจริงแม้จะไม่ใช้เวลาเดียวกันกับเหตุการณ์จริงสามารถใช้ได้ดีในการประกอบการสาธิต เพราะเปิดโอกาสให้ผู้ดูได้เห็นเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด

9. ภาพนิ่ง (Recordings Radio And Still Pictures) ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพวาด แผ่นโปร่งใส สไลด์ การบันทึกเสียงต่าง ๆ และวิทยุสามารถใช้กับการเรียนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลภาพสามารถจำลองความเป็นจริงมาให้เราได้ศึกษาส่วนวิทยุและการบันทึกเสียงให้ความรู้แก่ผู้ฟังโดยไม่ต้องอ่าน

10. ทศนสัญลักษณ์ (Visual Symbols) ได้แก่ แผนภาพ แผนภูมิ แผนสถิติ ภาพโฆษณา การ์ตูน ซึ่งมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์สำหรับการถ่ายทอดความหมาย นำมาใช้แทนความหมายที่เป็นข้อเท็จจริง

11. วจนสัญลักษณ์ (Verbal Symbols) ได้แก่ คำพูด ตัวหนังสือ ตัวอักษรผู้ที่จะเข้าใจสัญลักษณ์นี้จะต้องอาศัย ประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานมากพอสมควร

เปรี๊ยะ กุมุท (2521 : 98-99) ได้กล่าวว่า สื่อการสอนมีขอบเขตครอบคลุมสิ่งต่อไปนี้

1. บุคคลนอกจากครูบรรณารักษ์และคนอื่นๆ ที่โรงเรียนมีอยู่แล้วยังหมายถึงใครก็ได้ที่ไม่ได้ผลิตมาสำหรับโรงเรียนบุคคลเหล่านี้สามารถนำมาใช้เพื่อการเรียนรู้ได้เช่น วิทยากร เป็นต้น

2. วัสดุ หมายถึง อุปกรณ์ การสอนที่โรงเรียนมีอยู่ เช่น ของจริง รูปภาพ เป็นต้น

3. อุปกรณ์และเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องฉาย เครื่องเสียงต่าง ๆ รวมทั้งห้องปฏิบัติการทดลอง และห้องปฏิบัติการทางภาษา ตลอดจนเครื่องมือและวัสดุฝึกต่าง ๆ

4. สถานที่ หมายถึง อาคาร โรงเรียนฝึกงาน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และแหล่งวิทยาการอื่น ๆ ภายในโรงเรียน

5. กิจกรรม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน เช่น การสาธิต ทดลอง นาฏกรรมการแสดงนิทรรศการ การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2529 : 112) ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ 3 ประเภท ดังต่อไปนี้คือ

1. วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพันเปลี่ยนแปลง เช่น ซอล์ก फिल्म ภาพถ่าย สไลด์
2. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายรูป เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ
3. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิตทดลอง เกมส์ และกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นและมุ่งให้ผู้เรียนปฏิบัติ

กิดานันท์ มลิทอง (2531 : 79 - 80) ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้ 5 ประเภท โดยแบ่งตามทรัพยากรการเรียนรู้ (Learning Resources) ได้เป็นสื่อที่ออกแบบขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายทางการศึกษาและสื่อที่อยู่ทั่วไปแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่

1. คน (People) ในทางการศึกษาโดยตรงนั้นหมายถึงบุคลากรที่อยู่ในระบบโรงเรียนได้แก่ครู ผู้บริหารผู้แนะนำการศึกษาผู้ช่วยสอนหรือผู้ที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเรียนรู้ ส่วนคนตามความหมายของการประยุกต์ใช้นั้น ได้แก่ คนที่ทำงานหรือมีความชำนาญงานในแต่ละสาขาซึ่งมีอยู่ในวงสังคมโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งคนเหล่านั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญถึงแม้จะไม่ใช่นักการศึกษาแต่ก็สามารถจะช่วยอำนวยความสะดวกหรือมาเป็นวิทยากรเพื่อเสริมการเรียนรู้ได้ในการให้ความรู้แต่ละด้าน เช่น ศิลปิน นักการเมือง นายธนาคาร ช่างซ่อมรถยนต์ ฯลฯ เป็นต้น

2. วัสดุ (Materials) วัสดุในการศึกษาโดยตรงจะเป็นประเภทที่บรรจุเนื้อหาบทเรียนรู้อยู่ในรูปแบบของวัสดุมีใช้สิ่งสำคัญที่จะต้องคำนึงถึงเช่นหนังสือ สไลด์ फिल्मสตริป แผนที่ เป็นต้น หรือสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ร่วมกันซึ่งเป็นทรัพยากรทางการเรียนและได้รับการออกแบบเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียน ส่วนวัสดุที่นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนนั้นจะมีลักษณะเช่นเดียวกับวัสดุที่ใช้ในการศึกษาดังกล่าวข้างต้นเพียงแต่เนื้อหาที่บรรจุในวัสดุนั้นส่วนมากจะอยู่ในรูปของการให้ความบันเทิง เช่นการจัดนิทรรศการภาพเขียนหรือภาพยนตร์สารคดีชีวิตสัตว์ เป็นต้นซึ่งสิ่งเหล่านี้มักถูกมองไปในรูปของความบันเทิงแต่สามารถให้ความรู้ทางการศึกษาได้เช่นกัน

3. อาคารสถานที่ (Settings) หมายถึง ตัวตึก สิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับทรัพยากรรูปแบบอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วและกับผู้เรียนด้วย ซึ่งสถานที่สำคัญในการศึกษา ได้แก่ ตึกเรียนและสถานที่อื่น ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อการเรียนการสอนโดยส่วนรวม เช่น ห้องสมุด หอประชุม สนามเด็กเล่น เป็นต้น ส่วนสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนก็สามารถใช้เป็นทรัพยากรสื่อการเรียนได้ เช่น โรงงาน ตลาด สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น

4. เครื่องมือและอุปกรณ์ (Tool and Equipment) เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ที่ช่วยในการผลิตหรือใช้ร่วมกับทรัพยากรอื่นส่วนมากเป็นเครื่องมือทางด้านโสตทัศนูปกรณ์หรือเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น เครื่องถ่ายเอกสาร เครื่องคอมพิวเตอร์ หรือแม้แต่ตะปู ไขควง เป็นต้น

5. กิจกรรม (Activities) โดยทั่วไปและกิจกรรมที่กล่าวถึงนี้มักเป็นการดำเนินงานที่จัดขึ้นเพื่อกระทำร่วมกับทรัพยากรอื่นๆหรือเป็นเทคนิควิธีการพิเศษเพื่อการเรียนการสอน เช่นการสอนแบบโปรแกรมเกมและสถานการณ์จำลองหรือการจัดทัศนศึกษากิจกรรมเหล่านี้มักมีวัตถุประสงค์เฉพาะที่ตั้งขึ้นมีการใช้วัสดุการเรียนเฉพาะวิชาหรือมีวิธีการพิเศษในการเรียนการสอน

จากการที่นักเทคโนโลยีการศึกษาได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนไว้นั้น พอจะสรุปได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทวัสดุ (Material or Software) เป็นสื่ออยู่ในรูปของภาพ เสียง หรือตัวอักษรแยกได้เป็น 2 ชนิด คือ

1.1 ชนิดที่สามารถสื่อความหมายได้ด้วยตัวของมันเอง เช่น รูปภาพ แผนภูมิ ภาพวาด หนังสือ เป็นต้น

1.2 ชนิดที่ต้องอาศัยเครื่องมือเสนอเรื่องราวไปสู่ผู้เรียน เช่น ภาพโปรเจกต์ สไลด์ แถบบันทึกเสียง ฟิล์มภาพยนตร์ เป็นต้น

2. ประเภทเครื่องมือ (Hardware or Equipment) หมายถึง เครื่องมือที่เป็นตัวกลางส่งผ่านความรู้ไปสู่ผู้เรียน เช่น เครื่องฉายชนิดต่าง ๆ เครื่องเสียงชนิดต่าง ๆ เครื่องรับและส่งวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งต้องอาศัยวัสดุประกอบเช่น ฟิล์มแถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ เป็นต้น

3. ประเภทเทคนิคหรือวิธีการ (Technique or Method) หมายถึง เทคนิคหรือวิธีการที่จะใช้ร่วมกับวัสดุและเครื่องมือ หรือใช้เพียงลำพังในการจัดการเรียนการสอนได้แก่ การสาธิต การทดลอง การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

3.หลักการใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนนั้นว่ามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่งทั้งนี้เพราะถ้าใช้สื่อการสอนไม่ถูกต้องย่อมจะได้ผลน้อยหรือมีค่าเท่ากับไม่ได้ใช้เลยหากเป็นดังนี้ย่อมไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ฉะนั้นการใช้สื่อการสอนแต่ละครั้งจึงควรพิจารณาให้ถี่ถ้วน และวางแผนการใช้รอบรอบการใช้สื่อการสอนในห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ควรปฏิบัติตามหลักการดังนี้ คือ

1. หลักการเลือก (Selection)

2. หลักการเตรียม (Preparation)

3. หลักการนำเสนอ (Presentation)

4. หลักการประเมินผล (Evaluation)

มีนักวิชาการและนักเทคโนโลยีการศึกษา ทั้งต่างประเทศและในประเทศ ได้ให้หลักการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) หลักการเลือก (Selection)

โดยมีหลักการเลือกสื่อการสอนไว้ ดังนี้

1. มีความเหมาะสมกับระดับสติปัญญาของผู้เรียน
2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
4. เหมาะสมกับเรื่องที่สอน
5. มีลักษณะที่น่าสนใจ
6. ตรงกับจุดประสงค์ในการสอน
7. ไม่เสียเวลาในการใช้มากเกินไป
8. เป็นแบบง่าย ๆ และไม่ซับซ้อนจนเกินไป
9. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น
10. ช่วยให้การเสริมสร้างเจตคติที่ดีแก่ผู้เรียน
11. ช่วยเพิ่มทักษะให้แก่ผู้เรียน
12. ให้ผลดีต่อการเรียนการสอนมากที่สุด
13. ราคาไม่แพงจนเกินไป

ลัดดา ศุขปรีดี (2523 : 61-62) ได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอนและประสบการณ์ในการเรียนการสอนไว้ดังนี้

1. เลือกสื่อและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการสอน
2. เลือกสื่อและประสบการณ์ที่สอดคล้องกับลักษณะการตอบสนองและพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของผู้เรียนที่คาดหวังจะเกิดขึ้น

3. เลือกสื่อและประสบการณ์ในการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของแต่ละคน

4. เลือกสื่อและอุปกรณ์พิเศษที่จะหาได้ การเลือกสื่อจะต้องคำนึงถึงความสะดวกในการนำสื่อการสอนนั้นมาใช้และไม่จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนที่มีราคาแพงเสมอไป

วาสนา ชาวหา (2522 : 64) ได้เสนอแนวคิดในการเลือกใช้สื่อการสอนไว้ดังนี้

1. ให้ความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
2. เหมาะสมกับวัย กิจกรรมหรือประสบการณ์ที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนการสอน
3. เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน
4. คำนึงความประหยัดและให้ผลคุ้มค่ากับการลงทุนทั้งในด้านเงินทุนและเวลาที่เสียไป
5. ใช้ได้สะดวกและปลอดภัย

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526:157) กล่าวว่า การเลือกสื่อการสอนเพื่อนำมาเกื้อหนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากครูเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสมเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นอาจไม่บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายควรเลือกสื่อการสอนโดยยึดหลัก ดังนี้

1. สื่อต้องสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายและเรื่องที่จะสอน
2. สื่อที่ต้องเหมาะสมกับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
3. เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน
4. เนื้อหาและวิธีใช้ไม่ยุ่งยากและซับซ้อนจนเกินไป
5. น่าสนใจและทันสมัย
6. เนื้อหามีความถูกต้อง
7. เทคนิคการผลิตดี เช่น ขนาด สี เสียง ภาพ ความจริง เป็นต้น
8. เป็นสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน
9. สามารถนำเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนได้ดี
10. ถ้ามีสื่อการสอนหลายอย่างในเรื่องเดียวกันให้กำหนดว่าสื่อใดเหมาะสมที่สุดที่จะให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้เรียนได้ดีที่สุดในเวลาอันสั้น

สุนันท์ สังข์อ่อง (2526:16-18) ได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพครูอาจพิจารณาโดยใช้คำถามต่อไปนี้เป็นแนวทางสื่อที่จะนำมาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาตามหลักสูตรหรือไม่

1. สื่อชนิดนั้นเหมาะสมกับวัยหรือระดับชั้นของผู้เรียนหรือไม่
2. สื่อชนิดนั้นให้เนื้อหาความรู้ที่ทันเหตุการณ์และเวลาในขณะนั้นหรือไม่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือในเนื้อหาที่เสนอให้แก่ผู้เรียนมากนักน้อยเพียงใด
3. สื่อชนิดนี้ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดและสืบเสาะหาความรู้ได้มากกว่าที่จะไม่ใช้สื่อการสอนหรือไม่
4. สื่อชนิดนั้นช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่หรือรายบุคคลหรือไม่
5. ระยะเวลาในการเลือกสื่อการสอนนั้นเหมาะสมหรือไม่
6. สื่อชนิดนั้นเป็นที่น่าสนใจในด้านเทคนิคการผลิตหรือไม่ เช่น ลักษณะการจัดภาพเสียง ขนาด รูปแบบของการเสนอ เป็นต้น
7. คุ้มกับเวลาการลงทุนหรือไม่ ถ้าจำแนกสื่อออกมาใช้
8. สื่อชนิดนั้นเป็นที่ดึงดูดใจและน่าสนใจหรือไม่
9. สื่อนั้นช่วยเสนอแนะกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้เรียนอาจปฏิบัติเพิ่มเติมได้หรือไม่

2) หลักการเตรียม (Preparation)

อีริคสัน และเคิร์ล (Erickson and Curl, 1972:163-170) ได้กล่าวถึงการเตรียมก่อนการใช้สื่อการสอนต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ดังนี้

1. พัฒนาการสร้างความพร้อมเฉพาะอย่าง เช่น จะให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ตอนไหน อย่างไร
2. แนะนำผู้เรียนเพื่อเป็นการเร้าให้เกิดการเรียนรู้จากสื่อที่ครูเลือกมา
3. สร้างกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสื่อการสอน
4. เลือกหาวิธีที่เหมาะสม ที่จะนำไปสู่การใช้สื่อการสอนนั้น ๆ
5. ใช้แหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน

นอกจากนี้ยังต้องเตรียมและควบคุมเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและจัดสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนการใช้สื่อการสอนนั้นคุ้มค่ากับเวลา และทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ครูควรมีความสามารถและทักษะพื้นฐานดังนี้

1. สามารถใช้เครื่องมือเทคโนโลยีทางการศึกษาได้
2. สามารถป้องกันและแก้ไขข้อขัดข้องของเครื่องมือต่าง ๆ ได้
3. สามารถจัดสภาพห้องเรียนได้ดี ถ้าเป็นการฉายก็สามารถจัดสภาพฉายได้ดี
4. สามารถติดตั้งเครื่องมือต่าง ๆ ได้ดี
5. ติดตั้งอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สะดวกต่อการใช้และการติดตามและเปิดโอกาสผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมได้เป็นอย่างดี
6. สามารถวางแผนกำหนดช่วงเวลาได้อย่างเหมาะสม

3) หลักการนำเสนอ (Presentation)

อีริคสัน และเคิร์ล (Erickson and Curl, 1972: 163-170) ได้กล่าวว่าเพื่อให้การนำเสนอได้ผลครูควรมีความรู้ความสามารถและทักษะพื้นฐานดังนี้

1. เลือกกิจกรรมการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน อยากรู้ตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน
2. ใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้นและชี้แนะ
3. ใช้การอธิบายเพื่อนำไปสู่เนื้อหาและการสร้างมโนคติ
4. จัดกลุ่มผู้เรียนให้เหมาะสมและสร้างกิจกรรมท้าทายในการแก้ปัญหา
5. ใช้สื่ออย่างมีลำดับ
6. จัดดำเนินการด้านการจัดสภาพการณ์ต่างๆ ในการใช้สื่อการสอนเพื่อการเรียนรู้
7. สามารถจัดกลุ่มกิจกรรมให้ผู้เรียนหาความรู้จากสื่อต่าง ๆ ได้ เช่น จัดป้ายนิเทศจัดมุมวิชาการ และการศึกษาค้นคว้ารายงานเพิ่มเติม เป็นต้น

4) หลักการประเมินผล (Evaluation)

ครูควรประเมินผลทั้งจากตัวสื่อและจากการใช้สื่อการสอนของครูเองทำให้ทราบว่าสื่อนั้นมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนมากน้อยเพียงใดและครูเองมีเทคนิคในการใช้สื่อการสอนนั้นดีพอหรือไม่

สื่อการสอนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายการสอนหรือไม่เพียงใดเพื่อนำไปปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมในโอกาสต่อไป

ไฮนิกส์. โมเลนดา. และรัสเซล (Heinich Molenda and ussel) กล่าวว่า การประเมินผลควรกระทำใน 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. การประเมินผลกระบวนการสอน เพื่อเป็นการตรวจสอบดูว่าผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งในด้านผู้สอน สื่อการสอน และวิธีสอน โดยในการประเมินผลนี้สามารถทำได้ทั้งในระยะก่อนการสอน ระหว่างการสอน และหลังการสอน

2. ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่ามีเกณฑ์เท่าใด การประเมินผลสามารถกระทำได้ เช่น วัตถุประสงค์ที่เป็นเชิงทักษะพิสัยอาจจะต้องเป็นการวัดกระบวนการของพฤติกรรม การตอบคำถามแบบปรนัย ถ้าเป็นวัตถุประสงค์เชิงจิตพิสัย การประเมินผลอาจต้องใช้ในการสังเกตเป็นเวลานานอย่างไรก็ตามการประเมินผลด้านต่างๆขึ้นอยู่กับการออกแบบและการวางแผนการสอนให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3. การประเมินผลสื่อและวิธีใช้สื่อหรือวิธีการสอน เป็นการประเมินผลเพื่อหาประสิทธิภาพของสื่อ ความคุ้มค่าประโยชน์ของสื่อต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปรับปรุงสื่อ ระยะเวลาในการนำเสนอ การประเมินผลต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น สำหรับการนำไปใช้ครั้งต่อไป การประเมินผลอาจกระทำได้โดยการให้ผู้เรียนมีการอภิปรายและวิจารณ์สื่อการสอนและเทคนิคการสอนว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

<http://taolik.thatphanom.com/>

ใบงานที่ 1

เรื่อง สภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง:

1. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแต่ละคนประเมินตนเองว่ามีทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับ ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มากน้อยเพียงใด (ใช้เวลาประมาณ 15 นาที)

2. ให้ผู้เข้ารับการอบรมแบ่งกลุ่มออกเป็น 10 กลุ่ม เพื่อเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหา ของตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และจัดบันทึกผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำเสนอในกลุ่มใหญ่ในประเด็นต่อไปนี้ (30 นาที)

โดยแต่ละกลุ่มต้องเลือกประธาน สำหรับทำหน้าที่ดำเนินการประชุม เลขานุการ สำหรับจัดบันทึกผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สำหรับคนที่เหลือให้ทำหน้าที่เป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มโดยการร่วมเล่าประสบการณ์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาของตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามประเด็นที่ได้รับมอบหมาย

กลุ่มที่ 1 ทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มที่ 2 ทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผน ข้อ 2.1-2.6

กลุ่มที่ 3 ทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผน ข้อ 2.7-2.13

กลุ่มที่ 4 ทักษะการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้

กลุ่มที่ 5 ทักษะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

กลุ่มที่ 6 เทคนิคในการวางแผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มที่ 7 เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ตามแผน ข้อ 2.1-2.6

กลุ่มที่ 8 เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ตามแผน ข้อ 2.7-2.13

กลุ่มที่ 9 เทคนิคในการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้

กลุ่มที่ 10 เทคนิคในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

3. ให้ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาของตนเองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามประเด็นที่ได้รับ

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 1 เรื่อง ทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1.1 การวิเคราะห์ผู้เรียน		
1.2 การวิเคราะห์หลักสูตร		
1.3 การวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอน		
1.4 การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้		
1.5 การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้		
1.6 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้		
1.7 การเขียนแผนการจัดการ		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
เรียนรู้		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 2 เรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผน

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
2.1 การนำเข้าสู่ บทเรียน		
2.2 การสร้างความ สนใจ		
2.3 การอธิบาย		
2.4 การใช้คำถาม		
2.5 การเสริม		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
กำลังใจ		
2.6 การสรุป บทเรียน		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 3 เรื่อง ทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผน

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
2.7 การกระตุ้นให้ คิด		
2.8 การดำเนินการ จัดการเรียนรู้ ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ		
2.9 การตอบคำถาม ข้อสงสัย		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
2.10 การจัดกลุ่ม		
2.11 การควบคุม ชั้นเรียน		
2.12 การสร้าง บรรยากาศในการ เรียนรู้		
2.13 การใช้กิริยา และท่าทางประกอบ ในการสอน		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 4 เรื่อง ทักษะการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
3.1 การผลิต จัดหาสื่อและ อุปกรณ์ในการ เรียนรู้		
3.2 การใช้สื่อ และ		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
อุปกรณ์ในการเรียนรู้		
3.3 การจัดหาแหล่งการเรียนรู้		
3.4 การใช้แหล่งการเรียนรู้		
3.5 การใช้กระดานชอล์ก		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 5 เรื่อง ทักษะการวัดและประเมินผล

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
4.1 การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล		
4.2 การกำหนดสร้างและใช้		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
เครื่องมือวัดและ ประเมินผล		
4.3 การกำหนด น้ำหนักคะแนนใน การวัดและ ประเมินผลตาม จุดประสงค์การ เรียนรู้		
4.4 การกำหนด เกณฑ์ในการ ประเมินผลการ เรียนรู้		
4.5 การออกแบบ และดำเนินการการ วัด และ การ ประเมินผลการ เรียนรู้		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 6 เรื่อง เทคนิคในการวางแผนการจัดการเรียนรู้

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1.1 การวิเคราะห์ ผู้เรียน		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1.2 การวิเคราะห์ หลักสูตร		
1.3 การวิเคราะห์ นโยบาย กฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับการ สอน		
1.4 การวิเคราะห์ และนำปรัชญา การศึกษามาใช้		
1.5 การวิเคราะห์ และนำทฤษฎีการ เรียนรู้มาใช้		
1.6 การออกแบบ การจัดการเรียนรู้ ตามพฤติกรรม การเรียนรู้		
1.7 การเขียน แผนการจัดการ เรียนรู้		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 7 เรื่อง เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ตามแผน

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
2.1 การนำเข้าสู่ บทเรียน		
2.2 การสร้างความ สนใจ		
2.3 การอธิบาย		
2.4 การใช้คำถาม		
2.5 การเสริม กำลังใจ		
2.6 การสรุป บทเรียน		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 8 เรื่อง เทคนิคในการจัดการเรียนรู้ตามแผน

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
2.7 การกระตุ้นให้คิด		
2.8 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		
2.9 การตอบคำถามข้อสงสัย		
2.10 การจัดกลุ่ม		
2.11 การควบคุมชั้นเรียน		
2.12 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้		

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
2.13 การใช้กริยา และท่าทางประกอบ ในการสอน		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 9 เรื่อง เทคนิคในการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
3.1 การผลิต จัดหาสื่อและ อุปกรณ์ในการ เรียนรู้		
3.2 การใช้สื่อ และ อุปกรณ์ในการ เรียนรู้		
3.3 การจัดหา แหล่งการเรียนรู้		
3.4 การใช้แหล่ง การเรียนรู้		
3.5 การใช้กระดาน ชอล์ก		

แบบบันทึกผลการเล่าประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้
กลุ่มที่ 10 เรื่อง เทคนิคในการวัดและประเมินผล

รายการ	ปัญหา	แนวทางแก้ไข
4.1 การกำหนด วิธีการวัดและ ประเมินผล		
4.2 การกำหนด สร้างและใช้ เครื่องมือวัดและ ประเมินผล		
4.3 การกำหนด น้ำหนักคะแนนใน การวัดและ ประเมินผลตาม จุดประสงค์การ เรียนรู้		
4.4 การกำหนด เกณฑ์ในการ ประเมินผลการ เรียนรู้		
4.5 การออกแบบ และดำเนินการการ วัดและการ ประเมินผลการ เรียนรู้		

1. ข้อสอบชุดนี้เป็นข้อสอบแบบปรนัยมี 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
2. กรุณาเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

-
1. ชั้นแรกของการออกแบบการจัดการเรียนรู้ คือข้อใด
 - ก. ศึกษาผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - ข. วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้
 - ค. ศึกษาวิธีการสอนและเทคนิคการสอน
 - ง. ศึกษาการวัดและประเมินผล
 2. ต่อไปนี้ข้อใดเป็นบทบาทหน้าที่ของครู
 - ก. เตรียมการสอน
 - ข. จัดทำแผนการสอน
 - ค. จัดทำกิจกรรมการเรียนการสอน
 - ง. ทุกข้อที่กล่าวมา
 3. การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา มีแนวคิดสำคัญอย่างไร
 - ก. การนำปัญหามาเข้าสู่บทเรียน
 - ข. การนำปัญหามาเป็นสื่อการเรียนรู้
 - ค. การนำปัญหามากระตุ้นความสนใจของผู้เรียน
 - ง. การนำปัญหามาใช้ในกระบวนการเรียนรู้
 4. ข้อใด ไม่ใช่ ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้
 - ก. ผู้เรียนผู้สอนได้เรียนรู้จากสภาพจริง
 - ข. ลดภาระครูให้เตรียมการสอนน้อยลง เพราะมีแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติแล้ว
 - ค. เปิดโอกาสให้ค้นหาธรรมชาติในชุมชน
 - ง. เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้
 5. ข้อใดคือปรัชญาของการวัดผล
 - ก. สอบเพื่อให้รู้ว่าได้หรือตก
 - ข. สอบเพื่อค้นหาและพัฒนาสมรรถภาพของมนุษย์
 - ค. สอบเพื่อค้นหาเด็กที่อ่อนที่สุด
 - ง. สอบเพื่อให้เด็กอยู่ในระดับใดของชั้น
 6. จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการวัดผลและประเมินผลการเรียนคือข้อใด
 - ก. ตัดสินผลการเรียน
 - ข. ปรับปรุงการเรียนการสอน
 - ค. ค้นหาข้อบกพร่องของนักเรียน
 - ง. แจ้งผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
 7. ข้อใดไม่ใช่เครื่องมือที่ใช้การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน

- ก. แบบสัมภาษณ์
 - ข. แบบสอบถาม
 - ค. แบบจำลอง
 - ง. แบบทดสอบ
8. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นไปตามข้อใด
- ก. ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้/กระบวนการเรียนรู้
 - ข. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง
 - ค. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นความรู้คู่คุณธรรม
 - ง. ทุกข้อที่กล่าวมา
9. ควรเลือกวิธีสอนใดที่มีประสิทธิภาพ
- ก. เลือกวิธีใหม่
 - ข. เลือกตามความเหมาะสมของผู้เรียน
 - ค. เลือกตามความเหมาะสมของเนื้อหา
 - ง. เลือกตามความเหมาะสมของครูผู้สอน
10. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ต้องกำหนดสิ่งใดก่อน
- ก. เนื้อหาสาระ
 - ข. ความคิดรวบยอด
 - ค. กิจกรรมการเรียนรู้
 - ง. จุดประสงค์การเรียนรู้
11. ครูคนใดมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ใบงานในการจัดการเรียนรู้
- ก. ครูอิสานใช้ใบงานทุกครั้งในการจัดการเรียนรู้
 - ข. ครูเฟานออกใบงานได้สวยงามดึงดูดความสนใจของผู้เรียน
 - ค. ครูฮานานใช้ใบงานเฉพาะจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - ง. ครูอิมานใช้ใบงานที่ประกอบด้วย ชื่อ จุดประสงค์ ขั้นตอนการปฏิบัติ และการวัดและประเมินผล
12. การสอนเรื่องมารยาทในการรับประทานอาหาร ควรวัดผลตามข้อใด
- ก. ความรู้
 - ข. ความเข้าใจ
 - ค. การนำไปใช้
 - ง. การวิเคราะห์
13. การใช้วิธีสอนของครูคนใดทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานและกล้าแสดงออกมากที่สุด
- ก. ครูอามัลให้วิธีการสอนแบบเกม
 - ข. ครูอาลีใช้วิธีการสอนแบบทัศนศึกษา
 - ค. ครูมัธยมใช้วิธีการสอนแบบบทบาทสมมติ
 - ง. ครูอามีเนาะใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้

14. ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระต้องคำนึงถึงข้อใดเป็นอันดับแรก
 - ก. ผลการเรียนรู้
 - ข. กิจกรรมการเรียนรู้
 - ค. มาตรฐานการเรียนรู้
 - ง. เนื้อหาสาระการเรียนรู้
15. ครูคนใดจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดีที่สุด
 - ก. ครูจัดلمانจัดห้องเรียนโดยเน้นความสวยงาม
 - ข. ครูอัยมันชัยจัดห้องเรียนโดยให้มีลักษณะคล้ายบ้าน
 - ค. ครูหม่มมัดจัดห้องเรียนเน้นความสะอาด
 - ง. ครูนาวาลจัดห้องเรียนโดยเน้นที่มีมุมป่ายนเทศเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
16. กระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วยสิ่งใดเป็นหลัก
 - ก. ความเป็นมา
 - ข. วัตถุประสงค์
 - ค. เนื้อหา
 - ง. การแก้ไขปัญหา
17. ครูจำเป็นต้องทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งใด จึงจะทำให้การเรียนประสบความสำเร็จ
 - ก. เวลา
 - ข. สิ่งที่จะเรียน
 - ค. โรงเรียน
 - ง. กระบวนการสอน
18. สิ่งใดที่มีความจำเป็นมากสำหรับครูที่เป็นภาระจะต้องทำตลอดปีการศึกษา
 - ก. ตารางการสอน
 - ข. บันทึกการสอน
 - ค. แผนการสอน
 - ง. สื่อการสอน
19. การจัดกิจกรรมสอนทักษะที่ทำให้เด็กพอใจ ควรจัดแบบใด
 - ก. มีการบอกวัตถุประสงค์
 - ข. มีการทดสอบ
 - ค. มีการอธิบายตัวอย่าง
 - ง. มีการประกาศผลการฝึกทันที
20. ข้อใดคือหลักการสอนของอิสลามที่ครูควรยึดถือปฏิบัติเป็นสิ่งแรกในกระบวนการเรียนการสอน
 - ก. บอกให้นักเรียนรู้ถึงคุณค่าของสิ่งที่จะเรียน
 - ข. การสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้
 - ค. ปลุกฝังจิตวิญญาณทางศาสนา
 - ง. ฝึกทักษะในการคิดวิเคราะห์

**แบบประเมินตนเองเกี่ยวกับ ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้
ของครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้**

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 4 ตอน ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตอบให้ครบทั้งหมด เพื่อให้
ได้ข้อมูลครบถ้วน สมบูรณ์ และเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความ

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 21 - 30 ปี

☐ 31 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์การทำงาน

☐ 1-3 ปี

☐ 4-5 ปี

☐ 6 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ทักษะในการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ท่านประเมินตนเองว่ามีความสามารถ ความชำนาญตามรายการของทักษะในการ
จัดการเรียนรู้

ที่กำหนดไว้ในระดับใด โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

5 = ดีเยี่ยม

4 = ดีมาก

3 = ดี

2 = พอใช้

1 = ต้องปรับปรุง

ที่	รายการ	ผลการประเมิน				
		1	2	3	4	5
1	ทักษะการวางแผนการจัดการเรียนรู้					
	1.1 การวิเคราะห์ผู้เรียน					
	1.2 การวิเคราะห์หลักสูตร					
	1.3 การวิเคราะห์นโยบาย กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอน					
	1.4 การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้					
	1.5 การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้					
	1.6 การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้					
	1.7 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้					
2	ทักษะการจัดการเรียนรู้ตามแผน					
	2.1 การนำเข้าสู่บทเรียน					
	2.2 การสร้างความสนใจ					
	2.3 การอธิบาย					
	2.4 การใช้คำถาม					
	2.5 การเสริมกำลังใจ					
	2.6 การสรุปบทเรียน					
	2.7 การกระตุ้นให้คิด					
	2.8 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
	2.9 การตอบคำถาม ข้อสงสัย					
	2.10 การจัดกลุ่ม					
	2.11 การควบคุมชั้นเรียน					
	2.12 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้					
	2.13 การใช้กิริยา และท่าทางประกอบในการสอน					
3	ทักษะการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้					
	3.1 การผลิต จัดหาสื่อและอุปกรณ์ในการเรียนรู้					
	3.2 การใช้สื่อ และอุปกรณ์ในการเรียนรู้					
	3.3 การจัดหาแหล่งการเรียนรู้					
	3.4 การใช้แหล่งการเรียนรู้					
	3.5 การใช้กระดานชอล์ก					
4	ทักษะในการวัดและประเมินผล					

ที่	รายการ	ผลการประเมิน				
		1	2	3	4	5
	4.1 การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล					
	4.2 การกำหนด สร้างและใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล					
	4.3 การกำหนดน้ำหนักคะแนนในการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้					
	4.4 การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินผลการเรียนรู้					
	4.5 การออกแบบและดำเนินการการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้					
	รวม					

ตอนที่ 3 เทคนิคในการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง ให้ท่านประเมินตนเองว่ามีกลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ

ตามรายการที่กำหนดให้ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ในระดับใด โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

5 = ดีเยี่ยม 4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = พอใช้ 1 = ต้องปรับปรุง

ที่	รายการ	ผลการประเมิน				
		1	2	3	4	5
1	เทคนิคในการวางแผนการจัดการเรียนรู้					
	1.1 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์ผู้เรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	1.2 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์หลักสูตรมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	1.3 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์นโยบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสอนมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	1.4 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์และนำปรัชญาการศึกษามาใช้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	1.5 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การวิเคราะห์และนำทฤษฎีการเรียนรู้มาใช้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	1.6 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การออกแบบการจัดการเรียนรู้ตามพฤติกรรมการณ์การเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	1.7 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
2	เทคนิคการจัดการเรียนรู้ตามแผน					

ที่	รายการ	ผลการประเมิน				
		1	2	3	4	5
	2.1 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การนำเข้าสู่บทเรียน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.2 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การเร้าความสนใจ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.3 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การอธิบาย มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.4 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้คำถาม มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.5 ความสามารถและความชำนาญในการเสริมกำลังใจ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.6 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การสรุปบทเรียน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.7 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้กระดานชอล์ก มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.8 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกระตุ้นให้คิด มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.9 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.10 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การจัดกลุ่ม มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.11 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การควบคุมชั้นเรียน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.12 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	2.13 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้กิริยา และท่าทางประกอบในการสอน มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
3	เทคนิคการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้					
	3.1 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การผลิต จัดหาสื่อ และอุปกรณ์ในการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	3.2 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้สื่อ และอุปกรณ์ในการเรียนรู้ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					

ที่	รายการ	ผลการประเมิน				
		1	2	3	4	5
	3.3 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การจัดหาแหล่งการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	3.4 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้แหล่งการเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	3.5 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การใช้กระดานชอล์กมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
4	เทคนิคในการวัดและประเมินผล					
	4.1 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลมีคุณภาพและประสิทธิภาพ					
	4.2 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนด สร้าง และใช้เครื่องมือวัดและประเมินผล มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	4.3 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดน้ำหนักคะแนนในการวัดและประเมินผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	4.4 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การกำหนดเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	4.5 กลวิธีหรือการกระทำใดๆ ที่ใช้เสริมให้การออกแบบและดำเนินการวัดผล ประเมินผลการเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น					
	รวม					

ตอนที่ 4 : ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการอบรมปฏิบัติการ
การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง แบบประเมินฉบับนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ขอให้ท่านตอบให้ครบทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ต่อไป

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหน้าข้อความ

1. เพศ

☐ ชาย

☐ หญิง

2. อายุ

☐ ต่ำกว่า 20 ปี

☐ 21 - 30 ปี

☐ 31 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี

☐ ปริญญาตรี

☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์การทำงาน

☐ 1-3 ปี

☐ 4-5 ปี

☐ 6 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจกรรม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านเพียงระดับเดียว

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความพึงพอใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
ด้านวิทยากรถ่ายทอดความรู้					
1. การเตรียมตัวและความพร้อมของวิทยากร					
2. ลำดับขั้นตอนการถ่ายทอดความรู้/เนื้อหา					
3. ประสบการณ์ในเรื่องราวที่ถ่ายทอด					
4. การใช้สื่อประกอบที่ทำให้เข้าใจ					
ด้านสถานที่ / ระยะเวลา / อาหาร/การให้บริการ (โดยภาพรวม)					
1. สถานที่สะอาดและมีความเหมาะสม					
2. ความพร้อมของอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์					
3. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม					
ด้านประโยชน์และการนำความรู้ไปใช้					
1. ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่อบรม					
2. ประโยชน์ ที่ได้จากฟังบรรยาย					
3. การนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน					

ตอนที่ 3 : ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพกิจกรรมการพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการ
เรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด

หัวหน้าโครงการกล่าวเปิดพิธี และชี้แจงวัตถุประสงค์ของโครงการ

วิทยากรบรรยาย

วิทยากรบรรยาย (ต่อ)

กิจกรรมกลุ่ม

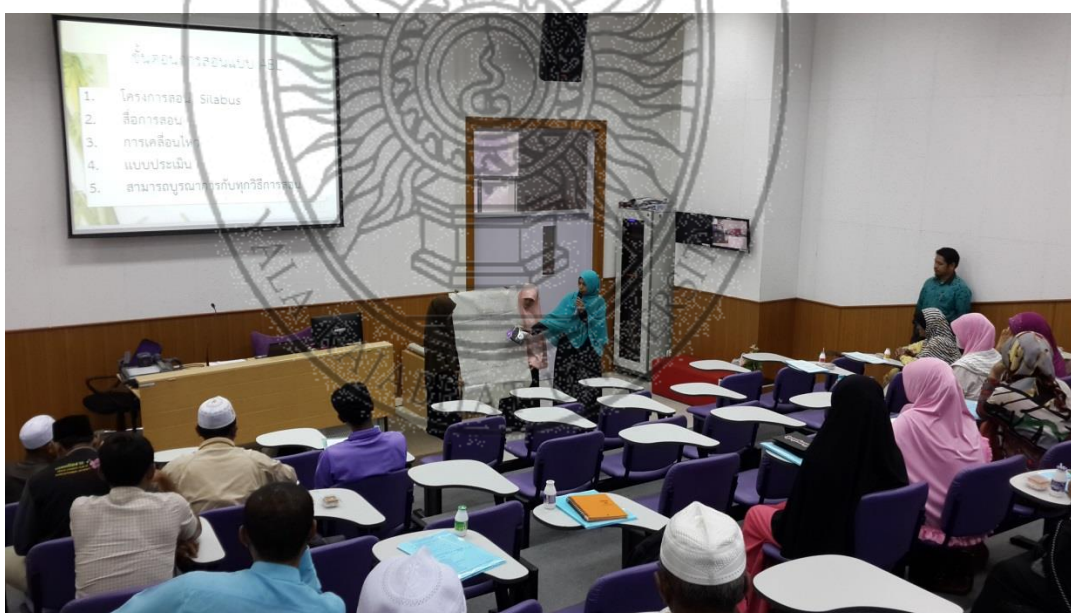

ตัวแทนครูผู้เข้าอบรมกำลังนำเสนอ

ตัวแทนครูผู้เข้าอบรมกำลังนำเสนอ

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-สกุลภาษาไทย ดร.หม่อมดสุหมี เสงยามา

ภาษาอังกฤษ Dr.Muhammadsuhaimi Haengyama

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน

3941000208628

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา

เงินเดือน (35,000 บาท)

เวลาที่ใช้ทำวิจัย (ชั่วโมง : สัปดาห์)

10 ชั่วโมง/สัปดาห์ (โดยเฉลี่ย)

หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทรศัพท์ : (082-2642402)

ประวัติการศึกษา

ระดับ การศึกษา	สถาบันการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	พ.ศ.
ปริญญาตรี	Al al-Bayt University, Jordan	BA.	Islamic Jurisprudence and Law	2544
ปริญญาโท	International Islamic University Malaysia	MA.	Islamic Revealed Knowledge	2549
ปริญญาเอก	International Islamic University Malaysia	PhD.	Islamic Revealed Knowledge	2555

ผลงานทางวิชาการ

1. งานวิจัย

รายงานวิจัย เรื่องการประเมินหลักสูตรสังกัดคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปี
การศึกษา 2556. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (หัวหน้า
โครงการ)

รายงานวิจัย เรื่องผลการสังเคราะห์งานวิจัยของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
ระหว่างปี 2554-2556. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

รายงานวิจัย เรื่องความพึงพอใจของนักศึกษา มรย. ต่อการใช้บริการมัสดิ มรย.เพื่อการ
พัฒนาการบริการที่มีประสิทธิภาพ. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา.

รายงานวิจัย เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชาสัมมนาทางการศึกษาอิสลามศึกษาเพื่อ
เสริมสร้างพฤติกรรมประชาธิปไตยสำหรับนักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชาการสอน
อิสลามศึกษา. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

รายงานวิจัย เรื่องรายงานโครงการพัฒนาครูประจำการที่สอนไม่ตรงวุฒิ/วิชาเอก ตามกลุ่ม
สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษ. ยะลา: คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

2. บทความ

Muhammadsuhaimi Haengyama. (2013). **Community's Understanding Toward Property Mixed with Haram Element**. The 1st International Conference in Islamic Education. YRU, Yala.

Muhammadsuhaimi Haengyama. (2014). **Arabic language curriculum of Sheik Daud Al-fathani Islamic University, Yala, Southern Thailand**. The 2st National and International Conference in Islamic Education. YRU, Yala.

Muhammadsuhaimi Haengyama. (2015). **The Education by Example and its Effective in Building of Muslim Personal**. The 3rd YRU National and International Conference in Islamic Education and Educational Development (The 3rd YRU -IEED 2015): Future and Challenge.

Muhammadsuhaimi Haengyama. (2015). **Pengajaran Dan Pembelajaran Subjek Tafsir Maudhu'i Secara Moden Berlandaskan Ilmu Aqli Dan Naqli di Fakulti Pengajian Quran dan Sunnah (USIM): Tumpuan Terhadap Ayat 30 Surah Al-Mulk**. The 3rd YRU National and International Conference in Islamic Education and Educational Development (The 3rd YRU -IEED 2015): Future and Challenge.

ทีมวิจัย

- ชื่อ-สกุลภาษาไทย ดร.อับดุลรอแมะ สุลอง
ภาษาอังกฤษ Dr.Abdulramae Sulong

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน
3940700265496

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา
เงินเดือน (35,000 บาท)
เวลาที่ใช้ทำวิจัย (ชั่วโมง : สัปดาห์)
10 ชั่วโมง/สัปดาห์ (โดยเฉลี่ย)

หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทรศัพท์ : (082-2642402)

ประวัติการศึกษา

ระดับ การศึกษา	สถาบันการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	พ.ศ.
อนุปริญญา	Kolej Ugama Sultan Zainal Abidin, Malaysia	Depl	Islamic Studies (Islamic Law)	2541
ปริญญาตรี	Kolej Ugama Sultan Zainal Abidin, Malaysia	B.A.	Islamic Studies (Usulluddin)	2543
ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	M.A	อิสลามศึกษา	2547
ปริญญาเอก	University Sains Malaysia	Ph.D	Islamic Civilization	2556

ผลงานทางวิชาการ (เขียนตามรูปแบบการอ้างอิงและบรรณานุกรม)

1. บทความ

Abdul Ramae Sulong. (2013), *Sheikh Wan Ahmad bin Muhammad Zain al-Fatani: A Pattani Malay Scholar in The History. The 1st YRU International*

Conference on Islamic Education, 23-26 January 2013. Yala Rajabhat University.

Abdul Rahman Sulong. (2013), *Syeikh Wan Ahman bin Muhammad Zain dan Bahasa Melayu. Buku Teks Bahasa Melayu Pengajian Non Formal*, Ruso Jabat Narathiwat. Antara 4-25 Mac 2013.

2. หนังสือ / เอกสารทางวิชาการ

2.1 งานวิจัย

อับดุลรอแม สุหลง. (2558). *ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตพื้นที่ Yogyakarta State University และเขตพื้นที่จังหวัดยะลา. (กำลังดำเนินการ)*

อับดุลรอแม สุหลง และคณะ. (2558). *ความพึงพอใจของนักศึกษา มรย. ต่อการใช้บริการมัลติ มรย.เพื่อการพัฒนาการบริการที่มีประสิทธิภาพ.*

2.2 บทความวิชาการ

อับดุลรอแม สุหลง. (2557). *ละหมาดญุมอะฮ์ (ละหมาดวันศุกร์) ในสถานศึกษากฎีศึกษามัลยิดมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอิสลามศึกษาและมุสลิมศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.*

Abdul Ramae Sulong. (2015). *Theories of Islamic Education and Teaching Islam. The 3rd YRU National and International Conference in Islamic Education and Educational Development (The 3rd YRU -IEED 2015) : Future and Challenge.*

2.3 หนังสือ

อับดุลรอแม สุหลง และคณะ. (2549). *ภาษาอาหรับเพื่อการสื่อสาร. พิมพ์ครั้งที่ 1. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.*

อับดุลรอแม สุหลง. (2556). *สารัตถธรรมได้มายังเจ้าจากพระเจ้าของเจ้า ดังนั้นเจ้าจงอย่าอยู่ในหมู่ผู้สงสัย. (الحق من ربك فلا تكونن من الممتين).*

(เอกสารเผยแพร่)

2. ชื่อ-สกุลภาษาไทย นายมะนาววี มามะ
ภาษาอังกฤษ Mr. Manavavee Mamah

เลขหมายบัตรประจำตัวประชาชน

3940200647284

ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์ประจำหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษามลายู

หน่วยงานและสถานที่อยู่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โทรศัพท์ : 087-2930971

ประวัติการศึกษา

ระดับ การศึกษา	สถาบันการศึกษา	คุณวุฒิ	สาขาวิชา	พ.ศ.
ปริญญาตรี	Universiti Brunei Darussalam	B.A.	Bachelor of Art	2549
ปริญญาโท	Universiti Brunei Darussalam	M.A.	Malay Language and Linguistics	2555

สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ

- สัทศาสตร์ภาษามลายู
- สรรวิทยาภาษามลายู
- ภาษาศาสตร์มลายู

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

- งานวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษามรย. ต่อการใช้บริการมัสดมรย. เพื่อการพัฒนาการบริการที่มีประสิทธิภาพ (ผู้วิจัยร่วม)
- งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
- งานวิจัยเรื่อง การสำรวจความพึงพอใจในการใช้บริการสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บรรณานุกรม

- กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2530). **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : รวมสาราน.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2544). **สื่อการสอนและฝึกอบรมจากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันท ชาติทอง. (2559). **หลักการจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์
- จำเนียร ศิลปะวานิช. (2538). **หลักและวิธีการสอน (Principles and Method of teaching)**. กรุงเทพมหานคร: เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- ชาญชัย อาจิมสมาจาร. (2547). **หลักการสอนทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทรวมสาสน์ (1977) จำกัด.
- ชนาธิป พรกุล. (2555). **การออกแบบการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). **การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชอลีสะห์ หะยีสะมะแอ. (2556). **มนทัศน์การศึกษาในอิสลาม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ยะลา : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา.
- ถวิล ธาราโกชน และศรัณย์ ดำริสุข. (2541). **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2545). **กระบวนการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทิตนา แคมมณี. (2550). **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). **14 วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม ทาแดง. (2544). **การพัฒนาการสอน**. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2556). **ทฤษฎีและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอส.พรินต์ไทยแพคตอรี่.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2556). **ทักษะ 5c**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์. (2555). **ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2550). **การประเมินและวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. (2555). **หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาอิสลามศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2555**. (สำเนา).
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2550). **เทคนิคการสอนและวิธีการ**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ระวีวรรณ ศรีคร้ามครัน. (2543). **เทคนิคการสอน Teaching Techniques**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วรวิทย์ นิเทศศิลป์. (2551). **สื่อและนวัตกรรมแห่งการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี: บริษัทสกายบุ๊คส์จำกัด.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2545). **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). **วิธีการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร : 9119 เทคนิคพรินต์.
- สุจิตรา พรหมนุชาธิป. (2547). **การประยุกต์วิทยาเพื่อการเรียนรู้ APPLIED PSYCHOLOGY FOR EARNING**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2553). **สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2.แพร่: แพร่ไทยอุตสาหกรรมพิมพ์.
- สำลี รักสุทธี. (2553). **คู่มือการจัดทำสื่อ นวัตกรรม และแผนประกอบสื่อ นวัตกรรม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาศึกษา.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2552). **19 วิธีจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาควิพิมพ์.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2556). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ สู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง.

ศศิธร เวียงวะลัย. (2556). **การจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). **หลักการสอน** (ฉบับปรับปรุง). พิมพ์ครั้งที่ 3 . กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

อিবรอฮีม ณรงค์รักษาเขต. (2556). **ประวัติการศึกษาอิสลาม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. ปัตตานี : ศูนย์หนังสือบัยตุลฮิกมะห์.

_____. (2558). **ปรัชญาการศึกษาอิสลาม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. หาดใหญ่ : บรรลือการพิมพ์.

อัศนหาดี อะละมาด. (2556). รายงานการวิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ตาดีกา) ในจังหวัดสตูล. ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อดุลย์ หวังจิ. (2554). **หลักการจัดการเรียนรู้**. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

อุไรรัตน์ ยามาเรียง. (2558). **เอกสารประกอบการสอน รายวิชาการจัดการเรียนรู้**. ยะลา: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

ทฤษฎีการเรียนรู้. (ม.ป.ป.). (online). เข้าถึงได้จาก
<http://th.wikipedia.org/wiki/> (2557, ตุลาคม 13)

มะลิวัลย์ จินะเป็ง. (2554). **ทักษะและเทคนิคการสอน**. (online). เข้าถึงได้จาก
<https://nokyoung22ny.wordpress.com> (2558, มิถุนายน 20)

อานุกาพ เลชะกุล. (ม.ป.ป.). **การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน**. (online). เข้าถึงได้จาก
http://teachingresources.psu.ac.th/document/2548/Le_Kha_Kun/PBL.pdf (2557, สิงหาคม 5)

อนุชา โสมาบุตร. (ม.ป.ป.). **การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน**. (online). เข้าถึงได้จาก
(2557, สิงหาคม 5)

ชนาธิป แก้วบ้านดอน. (ม.ป.ป.). **ความหมายประเภทของแหล่งการเรียนรู้**. [online]. เข้าถึงได้จาก
<https://www.gotoknow.org/posts/560489>. (2558, เมษายน 15)

เรวดี กระโหมวงค์. (ม.ป.ป.). **ทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้**. [online]. เข้าถึงได้จาก
<http://teacher.aru.ac.th/thanee/index.php> (2558, มีนาคม 5)

รายงานสรุปการเงิน ประจำปีงบประมาณ 2558
รหัสโครงการ (NRPM 13 หลัก) 2558A14862008
โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

ชื่อมหาวิทยาลัย.....มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.....
ชื่อโครงการ.....การพัฒนาทักษะและเทคนิคการจัดการเรียนรู้สำหรับครูศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด
(ตาดีกา)ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้
ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย (ศ. /รศ. /ผศ. /ดร. /อ.)ดร.มูฮัมหมัดสุหมี เสงยามา.....
รายงานในช่วงตั้งแต่วันที่ (วัน/ เดือน/ ปี).....20..ธ.ค....2557..... ถึงวันที่ (วัน/ เดือน/ ปี) ...20 ธ.ค. 2558...
ระยะเวลาดำเนินการ จำนวน1.....ปี.....-.....เดือน

รายจ่าย

หมวด	งบประมาณรวมทั้ง โครงการ(บาท)	ค่าใช้จ่ายงวดปัจจุบัน (บาท)	คงเหลือ(หรือ เกิน)(บาท)
1. ค่าตอบแทน	25,000	25,000	0.00
2. ค่าจ้าง	142,500	142,500	0.00
3. ค่าวัสดุ	5,500	5,500	0.00
4. ค่าใช้สอย	72,000	72,000	0.00
5. ค่าใช้จ่ายอื่นๆ			
- ค่าประชุม KM	30,000	30,000	0.00
- ค่าเดินทางผู้เข้าอบรม	25,000	25,000	
รวม	300,000	300,000	0.00

จำนวนงบประมาณที่ได้รับ

- งวดที่ 1 จำนวน150,000.....บาท เมื่อกุมภาพันธ์ 2557.....
- งวดที่ 2 จำนวน150,000.....บาท เมื่อ-.....
รวม300,000.....บาท

.....
ลงนามหัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน
วันที่.....20 ธันวาคม 2558.....

.....
ลงนามเจ้าหน้าที่การเงินโครงการ
วันที่.....